

**BELEIDS- EN FINANCIËLE
BEGROTING 2018-2021**

ONTWERP

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE.....	2
AANBIEDINGSBRIEF	3
KERNGEGEVENS	8
HOOFDSTUK 1 BELEIDSBEGROTING - DE PROGRAMMA'S	9
PROGRAMMA 1 BESTUUR, DIENSTVERLENING EN VEILIGHEID.....	10
PROGRAMMA 2 LEEFOMGEVING	21
PROGRAMMA 3 SAMENLEVING	45
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD EN ONVOORZIEN	66
HOOFDSTUK 2 BELEIDSBEGROTING – DE PARAGRAFEN	72
PARAGRAAF 1 LOKALE HEFFINGEN	73
PARAGRAAF 2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	83
PARAGRAAF 3 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	90
PARAGRAAF 4 FINANCIERING	96
PARAGRAAF 5 BEDRIJFSVOERING	100
PARAGRAAF 6 VERBONDEN PARTIJEN	102
PARAGRAAF 7 GRONDBELEID	113
HOOFDSTUK 3 FINANCIËLE BEGROTING.....	117
3.1 OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA.....	118
3.2 GEPROGNOSTICEERDE BALANS	119
3.3 UITGANGSPUNTEN BEGROTING EN FINANCIËLE POSITIE	121
3.4 OVERZICHT BESCHIKBARE RESERVES EN VOORZIENINGEN.....	128
3.5 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA.....	131
3.6 JAARLIJKS TERUGKERENDE ARBEIDSKOSTEN- GERELATEERDE VERPLICHTINGEN VAN VERGELIJKBAAR VOLUME	132
3.7 OVERZICHT TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES	134
3.8 EMU-SALDO	136
3.9 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD.....	137
BIJLAGE 1 MATRIX PROGRAMMA'S EN TAAKVELDEN.....	139
BIJLAGE 2 VERKLARENDE LIJST WETTELIJKE BELEIDSINDICATOREN.....	143

AANBIEDINGSBRIEF

Geachte raad,

INLEIDING

Hierbij bieden wij u de ontwerpbegroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021 ter vaststelling aan.

De begroting bevat een nieuwe indeling in programma's. In plaats van negen programma's worden nu nog drie programma's onderscheiden, te weten: programma 1. Bestuur, dienstverlening en veiligheid, programma 2. Leefomgeving (fysiek/ruimtelijk domein), programma 3. Samenleving (sociaal domein) en Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien. Ook zijn de beleidsproducten per programma vervangen door taakvelden.

In de programma's wordt, naast de beleidscontext beschreven wat we willen bereiken, wat we daarvoor in 2018 gaan doen en wat het mag kosten.

Bij de formulering van de doelstellingen (wat willen we bereiken?) in de programma's Leefomgeving en Samenleving is al ingespeeld op onderdelen van de visie, opgenomen in de nog door uw raad definitief vast te stellen Structuurvisie Olst-Wijhe.

De streefwaarden en recente cijfers bij de (wettelijke) indicatoren zijn zoveel mogelijk ingevuld. De streefcijfers zijn in voorkomende gevallen ontleend aan het door uw raad vastgestelde beleidskader. Waar (nog) geen streefcijfer is bepaald, is aangegeven wat het landelijke cijfer is om een beeld te krijgen hoe onze cijfers zich verhouden tot het landelijke gemiddelde. De recente cijfers zijn ontleend aan waarstaatjegemeente.nl en aan eigen onderzoeken.

Het financiële overzicht bij de derde W-vraag is overeenkomstig de door uw raad vastgestelde Financiële verordening op programmaniveau weergegeven. Ook bevat het financiële overzicht een beeld per taakveld. Verder is een en ander beeldender vormgegeven.

De verschillen tussen deze begroting en de begroting 2017 worden per taakveld toegelicht.

In 2018 zullen de gemeenteraadsverkiezingen gehouden worden. Dit betekent dat in het voorjaar van 2018 een nieuwe raad zal aantreden. In de Kadernota hebben wij uw raad laten weten dat wij de meeste beleidsvoornemens uit het Coalitieakkoord 2014-2018 in uitvoering hebben genomen dan wel in gang hebben gezet. Het komende jaar zal in het teken staan van de afronding van het coalitieakkoord en de uitvoering van de door u reeds vastgestelde beleidskaders. In de afgelopen vier jaar zijn door uw raad op verschillende beleidsterreinen kaders aangegeven. Gedacht kan worden aan de nieuwe Structuurvisie, de Woonvisie, het IBORplan, de Duurzaamheidsvisie, het Integraal veiligheidsplan, de Detailhandelsvisie, de beleidsvisie Recreatie, toerisme en cultuur, en de kaders met betrekking tot de nieuwe gemeentelijke taken op het gebied van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet. Daarnaast zijn verschillende woningbouwlocaties verder tot ontwikkeling gebracht.

De financiële positie van de gemeente ziet er, ondanks de nu voorliggende exploitatietekorten in deze ontwerpbegroting in het algemeen goed uit. Dit is nog eens bevestigd in het accountantsverslag over 2016. De vermogenspositie is in de afgelopen jaren gestegen van 14 naar 16 miljoen. De jaarrekeningen laten al enkele jaren een voordelig resultaat zien. Na een aantal flinke heroverwegingsronden is een heroverweging de laatste jaren niet meer aan de orde geweest. Met betrekking tot de decentralisaties laat de ontwerpbegroting, ondanks de in de tweede bestuursrapportage tegenvallende budgetontwikkelingen voor het onderdeel Jeugd, een positief saldo zien van ca. € 190.000 (in 2018) oplopend naar ca. € 500.000 (in 2021). In programma 3. Samenleving wordt hierop nader ingegaan.

De ontwerpbegroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019-2021 laat, in tegenstelling tot de verwachting in de Kadernota 2018-2021, een negatief resultaat zien. De Kadernota 2018-2021, vastgesteld in uw vergadering van 3 juli jl. vormt de basis voor de aangeboden begroting. In de

begroting 2018 is nog geen rekening gehouden met de uitkomsten van de Septembercirculaire 2017.

In hoofdstuk 3.3 van deze begroting worden de verschillen in het nieuwe perspectief 2018-2021 toegelicht. In het raadsvoorstel, dat bij deze begroting hoort, wordt een oplossing aangedragen voor de dekking van het negatieve resultaat.

BELEIDSVOORNEMENS 2018

Veel beleidskaders zijn in de afgelopen jaren vastgesteld of geactualiseerd. Het jaar 2018 staat met name in het teken van uitvoering van diverse beleidskaders. De belangrijkste activiteiten zijn:

- Invulling geven aan participatie als vervolg op het advies van de Rekenkamercommissie.
- Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma 2018 van de visie dienstverlening.
- Uitvoering gegeven aan het jaarplan integrale veiligheid 2018/2019.
- Uitvoering geven aan het IBOR plan (beheer openbare ruimte).
- Actualisatie van het bestemmingsplan Wesepe en herziening van het bestemmingsplan Buitengebied.
- Invulling geven aan de uitvoeringsagenda van de Woonvisie.
- Uitvoering van het programma Samen duurzaam.
- De programmatische aanpak van de transformatie van het sociaal domein.
- Evaluatie van de nota "Sport- en Cultuurstimulering Olst-Wijhe 2014-2018".
- Evaluatie van het Beleidskader Participatiewet 2015-2018.

FINANCIËEL BEELD VAN DE JAARSCHIJF 2018 EN PERSPECTIEF VAN DE MEERJARENRAMING 2019-2021

Bij het opstellen van de gedetailleerde ramingen van baten en lasten (na de Kadernota) wordt duidelijk hoe bepaalde aannames in de kadernota in de gedetailleerde begroting doorwerken. Het beeld van het meerjarenperspectief van de ontwerpbegroting 2018-2021 (incl. het noodzakelijke en gewenste nieuw beleid, zoals opgevoerd in de Kadernota 2018) is als volgt.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2018	2019	2020	2021
Ontwerpbegroting 2018-2019	-73.149	-160.227	-11.691	-11.879

Het nieuwe financiële perspectief van de opgestelde begroting laat een verslechtering zien ten opzichte van het beeld, zoals dat geschetst is in de Kadernota 2018-2021. Dit verschil laat per saldo over alle jaren een negatief resultaat zien.

Het verschil is met name het gevolg van de nieuwe cao voor gemeenteambtenaren en hogere sociale lasten. De salarissen stijgen met 3,07% in plaats van 1,5%, waarmee in de Kadernota rekening was gehouden.

In hoofdstuk 3.3 Financiële positie worden de verschillen nader toegelicht. De verschillen zijn samengevat als volgt opgebouwd.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2018	2019	2020	2021
Beeld in de Kadernota 2018-2021	63.670	-2.642	148.801	142.561
Correctie: Amendement nullijn OZB	-41.000	-41.000	-41.000	-66.000
Correctie: Niet hanteren keurmerk Cittaslow	16.650	16.650	16.650	16.650
Vastgestelde Kadernota 2018-2021	39.320	-26.992	124.451	93.211
Ontwerpbegroting 2018-2019	-73.149	-160.227	-11.691	-11.879
Vershil	-112.469	-133.235	-136.142	-105.090

In de ontwerpbegroting is overeenkomstig de Kadernota het volgende noodzakelijke en gewenste nieuw beleid opgenomen:

Onderdeel		2018	2019	2020	2021
Voorbereiding invoering Omgevingswet	2	-90.000			
Vervanging armaturen openbare verlichting	2		-13.000	-26.000	-38.000
Bijdrage DOWR I, informatieveiligheid	div	-18.000	-27.000	-36.000	-45.000
Audit informatieveiligheid	div	-11.500			
Budget verkeersveiligheidsprojecten	2	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Aanjaagbudget toeristische bewegwijzering	2	-5.000			
Uitvoering Detailhandelsvisie 2017-2021	2	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Formatie economische zaken (EZ)	2	-38.295	-10.627	0	0
Koersdocument en Jaarprogramma Duurzaamheid	2	-165.500	-75.500		
Taalpunt Olst-Wijhe	3	-16.900	-16.900	-16.900	-16.900
Versterking positie ambulante jongerenwerker	3	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000

Het vernieuwde totaalbeeld van de ontwerpbegroting 2018-2021 luidt, zoals hierboven is aangegeven, als volgt:

Financieel kader Ontwerpbegroting	2018	2019	2020	2021
Ontwerpbegroting 2018-2019	-73.149	-160.227	-11.691	-11.879

De begroting is in alle jaarschijven niet in evenwicht. In het raadsvoorstel, dat bij deze begroting hoort, wordt een oplossing aangedragen voor de dekking van het negatieve resultaat. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de volgende aspecten.

Voor de bijdrage DOWR I, I-visie, was in de Kadernota een p.m. post opgenomen. Ook hebben wij uw raad aangegeven te komen met een voorstel over de ondersteuning van evenementen (-organisaties). Verder zijn er sinds het opstellen van de gedetailleerde ramingen van de conceptbegroting enkele ontwikkelingen te constateren.

In het raadsvoorstel maken we inzichtelijk wat de budgettaire consequenties zijn van deze ontwikkelingen en ambities. Ook de consequenties van de Septembercirculaire 2017 zullen wij in het raadsvoorstel verwerken.

Overzicht van baten en lasten ontwerpbegroting

De ontwerpbegroting 2018-2021 laat in onderstaande tabel de totale baten en lasten (incl. noodzakelijk en gewenst nieuw beleid) zien. De uitgaven zijn daarna grafisch weergegeven.

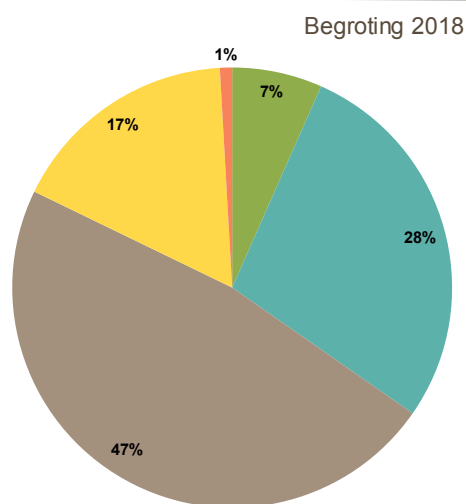
Meerjaren Begroting

(x €1.000)

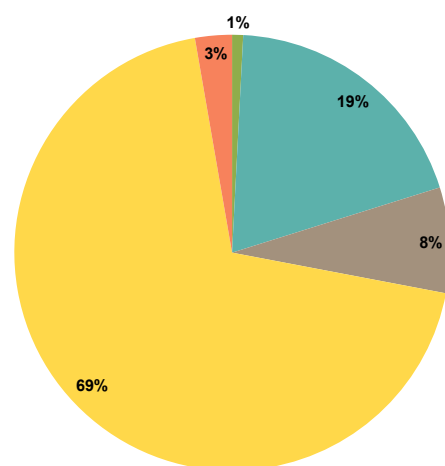
Begroting 2018 - 2021	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	N/V
Lasten programma 1: Bestuur	4.292	2.831	2.793	2.768	2.727	2.721	
Lasten programma 2: Leefomgeving	13.573	16.492	11.832	10.049	9.461	9.792	
Lasten programma 3: Samenleving	20.768	20.626	20.030	19.523	19.344	19.352	
Lasten programma 4: Alg. dekkingsmiddelen	3.569	6.397	7.136	7.055	6.862	7.049	
Toevoegingen aan reserves	3.078	2.169	378	332	328	326	
Saldo van de totale lasten	45.279	48.515	42.168	39.727	38.723	39.241	N
Baten programma 1: Bestuur	431	367	344	295	264	258	
Baten programma 2: Leefomgeving	8.678	11.880	8.144	6.378	5.849	6.170	
Baten programma 3: Samenleving	4.156	3.376	3.294	3.286	3.262	3.258	
Baten programma 4: Alg. dekkingsmiddelen	29.959	28.073	29.161	29.016	28.918	28.923	
Ontrekkingen aan reserves	4.085	4.820	1.152	591	416	619	
Saldo van de totale Baten	47.309	48.515	42.095	39.566	38.711	39.229	V
Resultaat	-2.030	0	73	160	12	12	N

LASTEN

BATEN

- Lasten programma 1: Bestuur
- Lasten programma 2: Leefomgeving
- Lasten programma 3: Samenleving
- Lasten programma 4: Alg. dekkingsmiddelen
- Toevoegingen aan reserves

- Baten programma 1: Bestuur
- Baten programma 2: Leefomgeving
- Baten programma 3: Samenleving
- Baten programma 4: Alg. dekkingsmiddelen
- Ontrekkingen aan reserves

SEPTEMBERCIRCULAIRE 2017

In de begroting zijn, zoals aangegeven de consequenties van de Septembercirculaire 2017 nog niet verwerkt. Deze komen aan de orde in het raadsvoorstel behorende bij deze begroting.

Burgemeester en wethouders van Olst-Wijhe,
de secretaris, de burgemeester,

drs. D.L.W. (Dries) Zielhuis

A.G.J. (Ton) Strien

KERNGEGEVENS

Onderdeel	Rekening 2016	Raming 01-01-2017	Raming 01-01-2018
	<i>specificatie</i>	<i>specificatie</i>	<i>specificatie</i>
Sociale structuur			
aantal inwoners :	17.959	17.886	18.007
waarvan :			
< 20 jaar	4.100	3.807	3.969
> 20 jaar en < 65 jaar	10.221	10.138	10.237
> 65 jaar	3.638	3.941	3.801
aantal bijstandsonvangers:	205	196	199
waarvan:			
Participatiewet tot 65 jaar	189	181	179
IOAW	13	12	16
IOAZ	3	3	4
Fysieke structuur			
Oppervlakte gemeente	11.837 ha	11.837 ha	11.837 ha
Volkshuisvesting:			
- woningen	7.529	7.448	7.579
- niet-woningen	849	835	849
Onderwijs (aantallen per teldatum 1 oktober)			
aantal leerlingen:	1.739	1.790	1.675
waarvan:			
Openbaar basisonderwijs	490	510	473
Bijzonder basisonderwijs	809	830	777
Voortgezet onderwijs	440	450	425
Financiële structuur			
	<i>per inwoner:</i>	<i>per inwoner</i>	<i>per inwoner:</i>
lasten	41.727.077	2.333	42.167.865
opbrengst belastingen	4.109.000	230	4.133.000
algemene uitkering gemeentefonds	22.364.317	1.250	23.474.427
boekwaarde geactiveerde kapitaaluitgaven	67.403.628	3.769	64.400.861
vaste schuld,	36.697.011	2.052	32.923.287
waarvan woningbouw	3.481.189	195	3.436.016

HOOFDSTUK 1 BELEIDSBEGROTING - DE PROGRAMMA'S

PROGRAMMA 1 BESTUUR, DIENSTVERLENING EN VEILIGHEID

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN

INLEIDING

Inhoud

Dit programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur, (overheids/burger)participatie, communicatie, dienstverlening en integrale veiligheid.

Het programma omvat de taakvelden: Bestuur, burgerzaken, crisisbeheersing en brandweer en openbare orde en veiligheid.

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. Deze paragraaf heeft een sterke relatie met de taakvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op dit terrein.

Bij dienstverlening gaat het om dienstverlening (digitaal, telefonisch, fysiek, schriftelijk), Klantcontactcentrum, Burgerzaken

Coalitieakkoord 2014-2018:

Het bestuur en de ambtelijke organisatie staan ten dienste van inwoners, bedrijven en instellingen in de gemeente en niet omgekeerd. De overheid moet transparant en toegankelijk zijn. Informatie moet makkelijk te vinden zijn. De afstand tussen de gemeente en de inwoners wordt verkleind. Er wordt ook een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de inwoners gedaan.

De gemeente draagt zorg voor een efficiënte dienstverlening van haar producten, waarbij de vraag van de inwoner centraal staat en waarbij de inwoners zoveel mogelijk onafhankelijk van tijd en plaats via één loket de gevraagde producten kunnen betrekken.

Opgroeien en leven in een veilige leefomgeving is belangrijk. Van belang is dat inwoners zich veilig voelen. Enerzijds dragen de inwoners zelf verantwoordelijkheid voor de veiligheid door onder meer (inbraak)preventieve maatregelen te treffen, zich aan de verkeerssnelheid te houden en noaberschap. Anderzijds ligt hier een taak voor de gemeente. De gemeente moet in de richting van alle andere partners in de veiligheidsketen de regiefunctie nemen en invullen.

Beleidscontext

Op het gebied van integrale veiligheid vervult de gemeente een regierol ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en burgers. In 2016 is een nieuwe beleidsnota Veiligheid voor de periode 2016-2019 opgesteld.

<i>Wat willen wij bereiken?</i>
--

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR BESTUUR, PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

1. Een democratisch bestuur dat effectief, efficiënt en transparant is.
2. Beleid wordt zoveel mogelijk in samenspraak met burgers, instellingen en bedrijven opgesteld en uitgevoerd.
3. Communicatie wordt ingezet om kennis houding en/of gedrag van doelgroepen te beïnvloeden, met als beoogd resultaat een betere wisselwerking tussen het politiek bestuur, de ambtelijke organisatie en de burger, alsmede een duidelijker beeldvorming van de gemeente Olst-Wijhe bij andere relevante doelgroepen.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR BESTUUR, PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

Doel	Indicator	Streefcijfer ¹	Meest recente cijfer ²
Transparante en toegankelijke overheid	Waardering inwoners van alle inspanningen van de gemeente voor haar burgers	6	2016: 6,6 2014: 6,5
Relatie burger - gemeente	Vertrouwen in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd (% (heel) veel)		2016: 36% 2014: 29% ³
	Waardering wijze waarop gemeente burgers en organisaties betreft bij het beleid en de samenwerking zoekt	Nader te bepalen in beleidsplan. Landelijk 2016: 6,1	2016: 6,2 2014: 6,1
Communicatie	Waardering communicatie en voorlichting vanuit de gemeente	Nader te bepalen in beleidsplan Landelijk 2016: 6,7	2016: 6,7 2014: 6,5
Bestuur en ondersteuning	Formatie per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 7,4	2016: 6,4 fte per 1.000 inwoners 2015: 5,4 fte per 1.000 inwoners
	Bezetting per 1.000 inwoners (W)		2016: 6,4 fte per 1.000 inwoners 2015: 5,4 fte per 1.000 inwoners
	Apparaatskosten per inwoner (W)		2016: n.b. ⁴ 2015: € 560 per inwoner
	Externe inhuur (kosten als % van de totale loonsom en totale kosten externe inhuur) (W)		2016: n.b. 2015: 10,3% van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen
	Overhead (% van de totale lasten) (W)		2016: n.b. 2015: 14%

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR DIENSTVERLENING

1. De gemeente draagt zorg voor een efficiënte dienstverlening van haar producten waarbij de vraag van de burger centraal staat en waarbij de burger zoveel mogelijk onafhankelijk van tijd en plaats via één loket de gevraagde producten kan betrekken.
2. De inwoners van de gemeente verstrekken maar één keer hun gegevens c.q. de gemeente vraagt geen gegevens waarover reeds beschikt kan worden (Andere Overheid).
3. De gemeente beschikt over kwaliteitshandvesten en servicenormen met betrekking tot haar dienstverlening.

¹ Voor zover het streefcijfer (nog) niet nader bepaald is in beleidskader, wordt het landelijke cijfer vermeld (voor zover bekend) als vergelijking.

² Burgerpeilingen waarstaatjegemeente.nl

³ Percentages in de burgerpeiling 2016 over 2014 wijken iets af van de oorspronkelijke cijfers in 2014.

⁴ N.b.= niet bekend: dit cijfer is nog niet gepubliceerd op waarstaatjegemeente.nl

4. De gemeente participeert actief in de ontwikkeling en investeert in de kwaliteit van het dienstverleningsniveau van derden in onze gemeente en toont zich daarbij een actieve partner.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR DIENSTVERLENING

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
De organisatie van onze dienstverlening sluit aan op de wensen van onze klanten Het niveau van dienstverlening in onze gemeente blijft op peil	Waardering inwoner van dienstverlening van de gemeente	7	2016: 6,7 2014: 6,7
	Waarderingscijfer van de inwoners m.b.t. de dienstverlening via de digitale faciliteiten van de gemeente	7	2016: 6,7 2014: 6,6
	Onderzoek naar de telefonische bereikbaarheid van onze organisatie	90% geslaagde contactpogingen	69% geslaagde contactpogingen (2016)
Wij komen onze afspraken na	Hanteren van servicenormen	Wij hebben servicenormen en wij halen ze	Nog niet bekend

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR INTEGRALE VEILIGHEID

Problemen in de woon- leefomgeving worden in principe zelf opgelost. Olst-Wijhe heeft een sterke sociale cohesie, inwoners helpen elkaar hierbij. Indien nodig faciliteren gemeente en overige partijen.

Om onze inwoners in staat te stellen om 'gewoon' te kunnen leven is het van belang dat wij als gemeente, maar ook onze partners, ook onze verantwoordelijkheid nemen. Dat betekent dat wij ons inspannen om datgene aan te pakken wat inwoners zelf niet op kunnen lossen. Hierbij is het belangrijk dat we zicht hebben op wat er speelt en leeft in de wijk.

De uitdaging voor ons is om een goede balans te vinden tussen het sturen op veiligheid en openbare orde en het loslaten in vertrouwen, passend bij de schaal van Olst-Wijhe.

In nieuwe beleidsnota Veiligheid 2016-2019 is prioriteit toegekend aan een veilige woon- en leefomgeving en georganiseerde criminaliteit.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR INTEGRALE VEILIGHEID

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Verbinding van domeinen zorg en veiligheid, ook op het gebied van jeugd en fysieke veiligheid en aandacht voor niet/minder zelfredzamen	percentage inwoners dat zich meestal of altijd veilig voelt in de buurt blijft minimaal gelijk aan 2014	Landelijk 2016: 87%	2016: 91% van de inwoners voelt zich meestal/altijd veilig in de buurt 2014: 86 %
Verstevigen van de regierol en persoonsgebonden aanpak	In het veiligheidsonderzoek 2018 weet 65% van de mensen hoe zij moet handelen in geval van brand	65% in 2018	2013: 53% ⁵
Aandacht voor leefbaarheid in 'kwetsbare buurten/straten'	Gebiedsgerichte aanpak voor een straat	4 straten	Nog geen cijfers bekend.

⁵ Oud cijfer. Geen onderdeel meer van het landelijke veiligheidsonderzoek. Er komt een onderzoek van de Veiligheidsregio in 2018.

Waardering leefbaarheid	Oordeel burger over overlast van buurtbewoners		2016: 77% ervaart weinig/geen overlast 2014: 77%
Sluitende ketenaanpak jeugd	Aantal verwijzingen Halt per 10.000 jongeren (W)	Landelijk 2016: 137,4	2016: 95,1 2015: 101,4
	Aantal harde kern jongeren per 10.000 inwoners (W)	Landelijk 2014: 1,3	2015: n.b. 2014: 0
	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 2,3	2016: 0,6 2015: 0,8
Aandacht voor het voorkomen van high impactcrimes als overvallen en woninginbraken	Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 5,3	2016: 2,2 2015: 2,5
	Aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 3,3	2016: 2,0 2015: 1,7
	Het aantal woninginbraken is in 2018 gedaald met 10% ten opzichte van 2014 (53, gebiedsscan politie)	48 ⁶	2016: 22 voltooide inbraken 15 poging tot inbraak
Verbeteren woon- en leefklimaat	Aantal vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners (W)	Landelijk 2016: 5,6	2016: 2,2 2015: 2,0
Bewustwording en signalering op thema's als: polarisatie en radicalisering, hennepcultuur, outlaw motorcycle gangs en mensenhandel	Onze medewerkers zijn zich bewust van de risico's van georganiseerde criminaliteit. Zij (her)kennen signalen en geven deze door.	Geen streefwaarde	

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in landelijke programma's wordt vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Communicatiebeleidsplan 2013-2017
- ✓ Nota overheidsparticipatie "In verbinding met onze kernen en inwoners" (2016)
- ✓ Visie dienstverlening gemeente Olst-Wijhe 2017-2020
- ✓ Nota Integraal Veiligheidsbeleid 2016-2019 (vastgesteld in 2016, evaluatie in 2018)
- ✓ Nota "Wat wij van keten weten" (vastgesteld in 2010, beleidslijn opgenomen in nota Lokaal Gezondheidsbeleid, 2013 – 2016, zie programma 3)
- ✓ Nota "Preventie- en handavingsplan, integrale aanpak Drank- en Horecawet" (vastgesteld in 2013)

⁶ Het aantal is afgeleid van op regionaal niveau gemaakte afspraken van het bevoegde gezag.

Wat doen wij daarvoor in 2018?

BESTUUR, PARTICIPATIE EN COMMUNICATIE

Participatie

In het onderzoeksrapport Burger- en overheidsparticipatie heeft de rekenkamercommissie de volgende aanbevelingen gedaan:

- Gemeenteraad: versterk uw kaderstellende en verbindende rol.
- College en directie: werk met spoed aan een strategie en zet een veranderteam op.
- Management: organiseer de interne communicatie en verbindingen.
- Medewerkers: ontwikkel je kennis over hoe interactief beleid te maken.

Op basis van deze aanbevelingen wordt programmatisch gewerkt aan het opstellen en uitvoeren van een ontwikkelprogramma participatie.

Uitvoering communicatiebeleid

De strategische uitgangspunten voor communicatie worden in 2018 verder doorontwikkeld. Daarbij richten wij ons op de doorontwikkeling van:

- onze digitale dienstverlening via de website, social media, intranet;
- de taal van de gemeente (huisstijl, ijsselberichten, dienstverlening);
- burgerparticipatie bij trajecten en projecten;
- projectcommunicatie, waarbij als uitgangspunt het betrekken en vroegtijdig informeren van betrokkenen is;
- de interne communicatie;
- de communicatie in onze dienstverlening.

DIENSTVERLENING

Visie dienstverlening “Dichtbij en Persoonlijk”

In 2017 is de visie Dienstverlening “Dichtbij en Persoonlijk” vastgesteld. De uitwerking van de doelstellingen en de onderliggende ambities vindt plaats in een uitvoeringsprogramma, dat jaarlijks wordt geëvalueerd en aangepast.

In 2018 geven wij uitvoering aan het uitvoeringsprogramma 2018. Uitvoering vindt plaats via een programmatische werkwijze. Daarbij zoeken wij zoveel mogelijk de verbinding met lopende programma's, projecten en activiteiten in onze organisatie, zoals Communicatie, Participatie en Digitaal werken, de invoering van de Omgevingswet en de transformatie van het sociaal domein.

Dienstverleningsconcept, Kulturhusgedachte en Holstohusconcept

In 2018 zoeken wij verdere samenwerking met externe partijen. In 2018 leveren wij, als partner en vaste huurder in het Holstohus, actief een bijdrage aan het Holstohusconcept.

Operatie BRP (Basisregistratie Personen)

Al geruime tijd wordt er gewerkt aan een moderniseringsslag en de implementatie van een ander landelijk ICT-platform. Binnen het samenwerkingsverband DOWR is de gemeente Deventer trekker van de Operatie BRP. Door de Tweede Kamer werd in juni 2017 bij de minister van BZK afgedwongen de Operatie BRP (voorheen mGBA) in zijn huidige opzet te stoppen. In lijn met de beweging Samen Organiseren is een groep gemeenten opgestaan die er samen met NVVB, VNG en KING naar streven niet al het tot nog toe verrichte werk rondom een moderne persoonsregistratie verloren te laten gaan. Dat heeft geresulteerd in een initiatief met als werktitel ‘Gemeentelijke Verenigde Registratie van persoonsgegevens’. Inmiddels is op basis van dit initiatief opdracht gegeven om een oriëntatie uit te voeren en ervoor te zorgen dat realisatie van een moderne persoonsregistratie voor gemeenten in de komende jaren mogelijk blijft. Een team van voorheen bij de Operatie BRP betrokkenen draagt bij aan dit initiatief. Met hen en betrokken

gemeenten maken zij een ontwerp voor de Gemeentelijke Verenigde Registratie van persoonsgegevens. Eind 2017 wordt er meer duidelijk over de planningsdata en de voortgang van de Operatie BRP.

In 2018 volgen wij de (landelijke) ontwikkelingen van de Gemeentelijke Verenigde Registratie van persoonsgegevens op de voet.

Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand

Met de komst van de Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand, het gewijzigde Besluit burgerlijke stand 1994 en het Besluit elektronische dienstverlening burgerlijke stand is er een wettelijk kader gerealiseerd voor de elektronische aangifte van geboorte, voorgenomen huwelijk en geregistreerd partnerschap alsmede voor de elektronische verkrijging van uittreksels en afschriften van de daarop betrekking hebbende akten. De wet en beide besluiten bevatten een bepaling op grond waarvan elektronische dienstverlening door de burgerlijke stand gefaseerd in werking kan treden. Met deze wetgeving worden de bestaande procedures voor de burger een stuk eenvoudiger. Met iBurgerzaken, door ons in oktober 2017 geïmplementeerd, is de stap naar de elektronische dienstverlening burgerlijke stand een stuk dichterbij. In 2018 volgen wij de ontwikkelingen op de voet.

Jaarlijkse zelfevaluatie Basisregistratie Personen (BRP) en zelfevaluatie Paspoorten en Nederlandse identiteitskaarten (PNIK)

Aandacht voor de kwaliteit van de BRP en Paspoorten en NIK moet een constante factor zijn binnen gemeenten. In het najaar van 2018 voeren wij de zelfevaluatie BRP en de zelfevaluatie PNIK uit. De zelfevaluaties helpen om de kwaliteit van gegevens en processen rond de BRP en Paspoorten en NIK hoog te houden en het biedt de minister voldoende middelen om de kwaliteit te kunnen toetsen. In 2017 heeft voor het eerst de implementatie Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA) plaatsgevonden. Het doel van het project ENSIA is het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten (BIG). ENSIA helpt in één keer slim verantwoording af te leggen over informatieveiligheid. De verantwoordingssystematiek over de BRP en Paspoorten en NIK is samengevoegd en gestroomlijnd. De vragen die gaan over de Informatieveiligheid BRP en Paspoorten en NIK worden via de tool van ENSIA aangeboden; de domeinspecifieke vragen voor BRP en Paspoorten en NIK via de webapplicatie Kwaliteitsmonitor.

De ambitie is om vanaf 2018 ook de verantwoording over de domeinspecifieke vragen voor BRP en Paspoorten en NIK op te nemen in de ENSIA-tool en gelijk te laten lopen met het verantwoordingsproces informatieveiligheid.

Naar betrouwbare persoonsgegevens

Veel burgers realiseren zich niet dat het doorgeven van een wijziging van persoonsgegevens bij de gemeente, in de Basisregistratie Personen (BRP), doorwerkt naar de gemeentelijke en landelijke gebruikers van die gegevens en noodzakelijk is voor de uitvoering van diens wettelijke taken. Overheidsorganisaties, zoals de Belastingdienst, UWV en instellingen als pensioenverzekeraars gebruiken deze gegevens voor het nemen van beslissingen, het berekenen van toeslagen, uitkeringen evenals het vaststellen van het recht op vergoedingen.

De kwaliteit en actualiteit van de gegevens geregistreerd in de BRP blijven continu onze aandacht vragen. Om deze kwaliteit optimaal te waarborgen is de inzet van specifieke controlemiddelen onvermijdelijk, zoals huisbezoeken door de toezichthouders, het inzetten van een BOA en/of het opleggen van zwaardere sanctiemiddelen als bijvoorbeeld de Bestuurlijke Boete. Enerzijds ligt het zwaartepunt bij een betrouwbare kwaliteit en het tegengaan van elke vorm van fraude, anderzijds zijn dit middelen om een signaal/waarschuwing af te geven gezien de maatschappelijke impact van zaken als identiteitsfraude of woonfraude.

Bij fraude is integrale samenwerking tussen teams belangrijk. Daarom ontwikkelen wij in 2018 een structurele aanpak/procedure voor het aanpakken van identiteitsfraude en woonfraude. Verder nemen wij ook in 2018 deel aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA).

Verkiezingen

Op woensdag 21 maart 2018 organiseren wij de gemeenteraadsverkiezingen.

VEILIGHEID

Opstellen van het Jaarplan Integrale Veiligheid 2018/2019

In 2017 wordt een start gemaakt met het opstellen van het jaarplan voor de twee laatste jaren van de werkingsduur van de nota Integrale Veiligheid 2016 – 2019. In 2018 wordt uitvoering gegeven aan het jaarplan.

Tussenrapportage Buurtbemiddeling

In 2017 leverden we de tussenrapportage Buurtbemiddeling aan, waarin de resultaten van Buurtbemiddeling 2012 -2017 in onze gemeente staan beschreven. Het project wordt verlengd voor vijf jaar. In de evaluatie van de beleidsnota Integrale Veiligheid 2015 -2019 nemen we het project Buurtbemiddeling als aandachtspunt mee.

Leefbaarheid in wijken en buurten

In wijken en straten waar relatief veel inwoners wonen die problemen hebben op verschillende leefgebieden, is de betrokkenheid van bewoners bij de eigen leefomgeving vaak minder. In deze wijken bestaat een grotere kans op verloedering. Dit betekent dat de problemen ten aanzien van sociale kwaliteit en fysieke kwaliteit elkaar kunnen versterken. Dit kan (op langere termijn) negatieve effecten hebben op de leefbaarheid en/veiligheid in die buurten. Het is de vraag of we goed zicht hebben op de buurten die dit betreft.

Er liggen kansen in het bundelen van informatie over criminaliteit, zorg en overlast waardoor stapeling van eventuele problemen in bepaalde wijken of zelfs straten, inzichtelijk worden en we in staat zijn om een informatie gestuurde integrale aanpak te kiezen. In 2016 is een startnotitie opgesteld om deze buurten in beeld te krijgen. In 2017 is een voortgangsrapportage opgesteld, waarbij is besloten voor vier straten een gebiedsgerichte aanpak op te stellen. In 2018 wordt deze aanpak voortgezet.

Preventie- en handhaving Drank- en horecawet

In de periode 2014-2017 zijn de preventie-activiteiten in het kader van de nota "Preventie- en handhaving plan, integrale aanpak Drank- en horecawet" voortvarend ter hand genomen. Met alle betrokken partijen is gesproken en er zijn afspraken gemaakt om er voor te zorgen dat onze jongeren onder de 18 jaar geen alcohol kunnen kopen of drinken. Eind 2017 vindt de evaluatie plaats van de beleidsnota, waarbij een doorkijk gegeven zal worden naar de preventie- en handhavingactiviteiten voor de komende jaren.

Externe Veiligheid

In de periode 2015 tot eind 2018 loopt het Meerjarenprogramma Externe Veiligheid Overijssel (MEVO) III. In dit programma zijn de speerpunten van provincie en gemeenten vastgelegd.

Gedurende deze periode zijn de speerpunten van MEVO III:

1. Tijdige inschakelen Regionale Uitvoerings Diensten (RUD's) en Veiligheidsregio's bij vergunningen en ruimtelijke plannen.
2. Verdere professionalisering van advisering Kennispunt Externe Veiligheid (KpEV) en Veiligheidsregio.
3. Maken van afspraken tussen KpEV en Veiligheidsregio's
4. Stimuleren van aandacht voor externe veiligheid bij de ontwikkeling en toetsing van ruimtelijke plannen
5. Bijhouden van risicogegevens (risicokaart)
6. Ontwikkelen modelaanpak risicocommunicatie
7. Voorbereiding op Omgevingswet
8. In stand houden en doorontwikkelen Overijssels kennisnetwerk externe veiligheid

Het meerjarenprogramma wordt mogelijk voor de periode 2019 – 2021 verlengd om de overgang naar de nieuwe periode, waarin de Omgevingswet van kracht wordt vloeiend te laten verlopen. Wel kan de verdeling van het budget en daarmee het bedrag dat naar de gemeente of rechtstreeks naar het Kennispunt Externe Veiligheid gaat veranderen.

Crisisbeheersing

In 2017 is in het kader van de doorontwikkeling bevolkingszorg de businesscase geïmplementeerd. Het oefenprogramma van de Veiligheidsregio heeft een looptijd van 18 maanden en loopt tot juli 2018. In 2018 wordt een nieuw oefenprogramma opgesteld. De Veiligheidsregio doet dit voor het regionale team Bevolkingszorg. De coördinator integrale veiligheid doet dit voor de lokale organisatie.

Ondermijning

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit duidt op het ontstaan van de verwevenheid tussen de boven- en onderwereld wanneer criminelen gebruik maken van legale structuren voor de uitvoering van de criminele activiteiten en de bovenwereld hiermee onbedoeld criminaliteit faciliteert. Het gaat hierbij vooral om ondermijnende criminaliteit, zoals hennepeteelt, mensenhandel, witwassen en vastgoedfraude. De aanpak van ondermijnende criminaliteit is niet alleen een taak van de politie en het Openbaar Ministerie. Een effectieve aanpak van de ondermijnende criminaliteit vraagt om een georganiseerde overheid die alle middelen en instrumenten inzet die ze tot haar beschikking heeft. Elke ketenpartner (gemeenten, Openbaar Ministerie, politie, belastingdienst, etc.) kan een bijdrage leveren aan de aanpak.

In 2018 gaan wij een ondermijningsbeeld voor Olst-Wijhe opstellen. Het ondermijningsbeeld is een gezamenlijke inspanning van politie, gemeenten, belastingdienst, Openbaar Ministerie en het RIEC en geeft, op basis van groepsinterviews, een integraal beeld van:

- de informatie, kennis en inzichten rondom (risico's voor) ondermijnende criminaliteit en ondermijning in Oost-Brabant,
- de criminele netwerken die actief zijn binnen een of meer vormen van ondermijnende criminaliteit. Hun aard en werkwijze, de betrokkenheid van faciliteerders en de gelegenheden die de maatschappij biedt voor het plegen van dergelijke activiteiten, waar we als overheid geen of slecht zicht op hebben.

Implementatie aanpak verwarde personen

De minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft alle gemeenten verzocht een sluitende aanpak voor zorg en aanpak van verwarde personen op te zetten: van vroegsignalering en triage naar hulp en ondersteuning, zo nodig in afstemming met de justitiële keten. In 2017 is begonnen met het opstellen van een sluitende aanpak. In 2018 wordt deze aanpak geïmplementeerd.

Verbinding zorg en veiligheid

Een gezin of burger met problemen krijgt soms hulp van (meerdere) professionals. Goede samenwerking is daarbij cruciaal. De gemeente is verantwoordelijk voor de regievoering. In 2017 is de Aanpak ter Voorkoming van Escalatie bij huishoudens met oplopende problematiek vastgesteld (AVE methodiek). Het doel van deze aanpak is het voorkomen van een dreigend escalerende situatie, het beperken en beëindigen van een escalerende situatie en het doorbreken van de stagnerende samenwerking tussen betrokken partijen. Hierbij is voor verschillende fasen in escalatie de vastgelegd welke partij de regie heeft. In 2018 organiseren we voor interne medewerkers en medewerkers van ketenpartners een cursus casus- en procesregie.

Overige activiteiten 2018

- Deelname aan het regionale team bevolkingszorg
- Herziening/actualisatie APV
- Herziening/actualisatie BIBOB-beleid

VERBONDEN PARTIJ

Veiligheidsregio

In oktober 2010 is de Wet veiligheidsregio's in werking getreden. Op basis hiervan zijn in Nederland 25 veiligheidsregio's ingesteld waaronder Veiligheidsregio IJsselland. Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer, politie, geneeskundige hulpverlening met gemeenten en andere partners samen in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis. Dit doen ze samen met en voor de regio IJsselland, een gebied met circa 500.000 inwoners. Met als motto: Veiligheid, voor elkaar!

Het ambitieniveau van het beleidsplan Veiligheidsregio IJsselland voor de periode 2015-2018 is om uiterlijk in 2018 de rol als betrouwbare partner te versterken en in de regio leidend te zijn in de samenwerking bij branden, incidenten en crises tussen hulpverleningsdiensten, gemeenten en andere partners. De medewerkers zetten hun professionaliteit in om samen met inwoners, bedrijven en instellingen te werken aan een realistisch niveau van risicobeperking en zelfredzaam handelen voor, tijdens en na een calamiteit.

Wat mag het kosten?

Meerjaren Begroting							(x €1.000)
Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	N/V
Lasten	4.292	2.831	2.793	2.768	2.727	2.721	
Baten	431	367	344	295	264	258	
Saldo van Baten en Lasten	3.861	2.464	2.449	2.472	2.463	2.463	N
Toevoegingen aan reserves	68	45	45	0	0	0	
Onttrekkingen aan reserves	15	14	0	0	0	0	
Resultaat	3.914	2.495	2.494	2.472	2.463	2.463	N

Begroting 2018

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 2,449 miljoen nadelig. De totale lasten zijn geraamd op € 2,793 miljoen en de totale baten op € 0,344 miljoen.

De toevoegingen aan reserves is geraamd op € 45.000, er zijn geen onttrekking aan reserves geraamd. Het resultaat is € 2,494 miljoen nadelig.

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met afnemende kapitaallasten, verkiezingen die niet elk jaar worden gehouden en aflopende legesinkomsten en kosten van reisdocumenten.

Het verschil tussen de begroting 2018 en 2017 wordt hieronder verklaard per taakveld.

Begroting per taakveld

Saldo per taakveld (x €1.000)

Thema's	Taakvelden	Begroting 2017	Begroting 2018	Vershil	N/V
1.0 Bestuur, participatie en communicatie	0.1 Bestuur	792	830	-38	N
	0.3 Beheer overige gebouwen	0	3	-3	N
1.1 Dienstverlening	0.2 Burgerzaken	-8	-37	29	V
1.2 Openbare orde & veiligheid	1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.477	1.479	-2	N
	1.2 Openbare orde en veiligheid	203	174	30	V
Reserves	0.10 Reserve mutaties	31	45	-14	N
Resultaat		2.495	2.494	1	V

Toelichting begroting 2018

Bestuur, participatie en communicatie

Bestuur

Het nadelig verschil in het saldo 2017-2018 komt, doordat in 2018 de accountantskosten op basis van een nieuwe aanbesteding zijn toegenomen, met name door controles op nieuwe taken van de gemeenten (sociaal domein). Daarnaast is vanaf 2018 de bijdragen aan het VNG verhoogd. De oorzaak hiervan zijn landelijke activiteiten, waaronder uitwerking Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering. Voorgaande jaren werd de bijdrage aan de VNG gekort op de algemene uitkering. Tot slot zijn de salariskosten en personele vergoedingen in verband met de nieuwe gemeentelijke cao gestegen.

Beheer overige gebouwen

Tot deze categorie horen gebouwen die in gemeentelijk bezit zijn, maar geen definieerbare functie (meer) hebben. In 2018 valt voormalig school De Elshof onder dit taakveld.

Dienstverlening

Burgerzaken

In dit taakveld worden de lasten en baten verantwoord van diverse gemeentelijke producten waaronder, uitgifte reisdocumenten, rijbewijzen, geografische informatie voorziening, etc. Het voordelige verschil komt met name door lagere toerekening van personeelslasten aan het product geografische informatievoorziening. Dit komt door de overgang van personeel naar de nieuwe Omgevingsdienst IJsselland. In 2017 zijn er hogere lasten geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2016 naar 2017 (aanschaf applicatie Obsurv). Tot slot nemen de inkomsten en kosten uit leges reisdocumenten af.

Openbare orde & veiligheid

Crisisbeheersing en brandweer

De bijdrage aan de veiligheidsregio is geïndexeerd voor 2018, wat resulteert in een hoger last. Daarnaast was er in 2017 een incidentele teruggave van de veiligheidsregio. De toegerekende personeelslasten nemen af door overdracht van personeel naar de nieuwe Omgevingsdienst IJsselland. Tot slot zijn er door de wijziging van het Bbv minder rentelasten toegerekend.

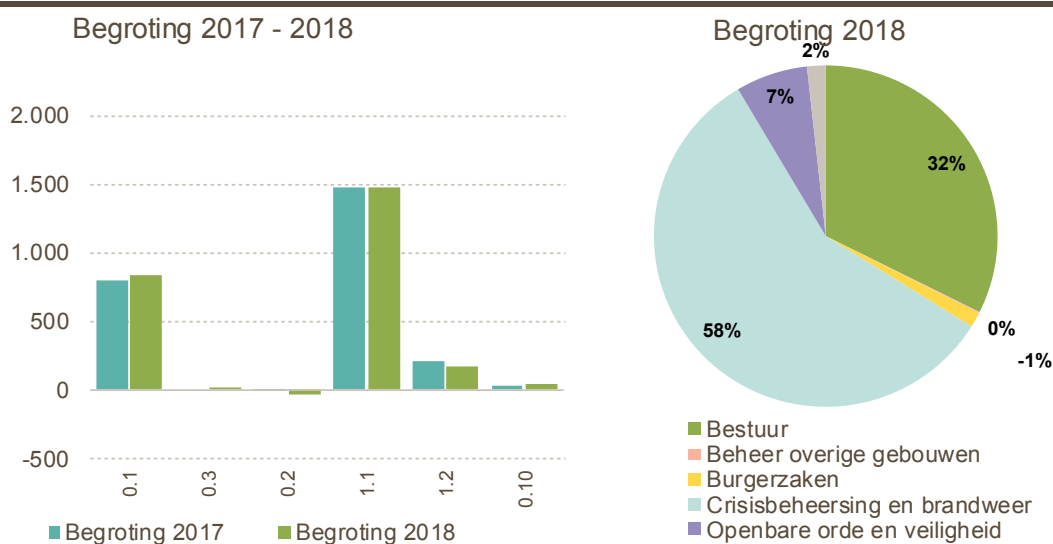
Openbare Orde en Veiligheid

Onder dit taakveld vallen onder andere, de toezichhouders op de openbare ruimte (BOA's), burgernet, buurtbemiddeling en de algemeen plaatselijke verordening (APV). Het voordelig verschil komt met name door lagere toerekening van personeelslasten voor de APV. Dit komt door de overgang van personeel naar de nieuwe Omgevingsdienst IJsselland.

Reserve mutaties

Het nadelig verschil in storting houdt verband met een incidentele onttrekking in 2017 aan de reserve nader te bestemmen middelen in verband met de applicatie Obsurv in aansluiting met de resultaatbestemming 2016.

DETAIL OVERZICHT

PROGRAMMA 2 LEEFOMGEVING

PORTEFEUILLEHOUDER: WETHOUDERS ENGBERINK, BLIND, BOSCH EN
BURGMEESTER STRIEN

INLEIDING

Inhoud

Dit programma omvat het gemeentelijke beleid op het gebied van de openbare ruimte, ruimtelijke ontwikkeling en omgeving, wonen en grondexploitaties en de gemeentelijke activiteiten op het gebied van economische zaken, recreatie en toerisme en duurzaamheid.

Het programma omvat de volgende taakvelden: Verkeer en vervoer, openbaar groen en (openlucht)recreatie, riolering, begraafplaatsen, ruimtelijke ordening, grondexploitatie, wonen en bouwen, economische ontwikkelingen, fysieke bedrijfs- en infrastructuur, economische promotie, afval en milieubeheer.

De paragraaf Grondbeleid heeft een sterke relatie met dit programma en geeft inzicht in het gevoerde beleid en de uitvoering.

Coalitieakkoord 2014-2018:

Olst-Wijhe is een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te werken en te recreëren. De verschillende functies, zoals wonen, werken, recreëren, natuur en water, landbouw en verkeer ontwikkelen zich in samenhang en versterken elkaar waar mogelijk. De beoordeling van de inwoner met betrekking tot de woon- en leefomgeving krijgt een voldoende.

Om werkgelegenheid te bevorderen wordt onderzocht welke nieuwe instrumenten nodig zijn om bestaande en startende ondernemers te faciliteren. Bestaande bedrijven moeten zo goed mogelijk in staat gesteld worden om te vernieuwen of uit te breiden op de bestaande locaties. Het midden- en klein bedrijf wordt gezien als de banenmotor van de economische ontwikkeling in de gemeente. Recreatie en toerisme zijn belangrijke dragers van de (lokale) economie. De gemeente wil dit faciliteren en stimuleren, maar het zijn vooral ook uitdagingen die door de ondernemers in deze sector uitgewerkt moeten worden tot economische dragers.

Door al jaren in te zetten op duurzaamheid en innovatie heeft onze gemeente een goede reputatie op weten te bouwen. Het doel is enerzijds een schone en gezonde leef- en werkomgeving voor de inwoners te bereiken (zuinig op grondstoffen en beperking van CO2 uitstoot). Anderzijds is duurzaamheid ook een kans voor economische ontwikkeling, dus voor werkgelegenheid, en voor het verhogen van economisch rendement (lagere energiekosten). Duurzaamheid is een harmonieuze balans tussen de drie elementen People (mensen) - Planet (planeet/milieu) - Profit (opbrengst/winst).

Beleidscontext

Aan de nieuwe Structuurvisie Olst-Wijhe voor de periode 2018-2025 is de volgende visie ontleend. We willen samen met bewoners, ondernemers en organisaties werken aan de leefkwaliteit met zorg voor elkaar en goede bereikbare voorzieningen en ontmoetingsplekken in de dorpen, buurtschappen en het platteland. Dit willen we doen op een manier die aansluit bij onze identiteit: een bloeiend verenigingsleven en de ondernemende cultuur van 'schouders er onder' op zowel het economische - als het sociaal-culturele vlak. Wij willen werken aan een gemeente waar landbouw en landgoederen de ruimte krijgen zich duurzaam en economisch te ontwikkelen om de kwaliteit van het prachtige landschap te behouden en te versterken. Waar gasten welkom zijn om te genieten van de rust en ruimte, van het landschap met de landgoederen, van de dorpen en van de IJsselzone met als groenblauwe ster het 'IJsselfront Olst-Wijhe'. Een plek waar iedereen zich thuis voelt.

We geven ruimte aan nieuwe innovatieve concepten en experimenten, duurzame ontwikkelingen en initiatieven die bijdragen aan het realiseren van dit toekomstbeeld. De volgende speerpunten bepalen de koers voor de komende jaren voor de vier gebieden: Sterke dorpen tussen twee Hanzesteden, Prachtige IJsselzone, Lommerrijke landgoederen en Sallandse platteland. Samen aan de slag met kwalitatief hoogwaardige ontwikkelingen en het creëren van (koppel)kansen is de uitdaging.

De Woonvisie 2016-2020 luidt: Wij willen een aantrekkelijke vitale woongemeente zijn met leefbare duurzame kernen.

Dit vertaalt zich in de volgende uitgangspunten:

- We streven naar vitale kernen waar inwoners met plezier wonen. Daarvoor is de onderlinge noaberschap belangrijk, maar ook het initiatief van inwoners om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor de kwaliteit van hun woonomgeving.
- Wij streven naar een passend aanbod van voorzieningen in de verschillende kernen. Een passend aanbod betekent dat rekening wordt gehouden met verschillen in schaalgrootte en dat bestaande voorzieningen zoveel mogelijk in stand worden gehouden; Een aantal voorzieningen zoals winkels, zorg en welzijn is vooral in de kernen Olst en Wijhe geconcentreerd.
- Wij kennen een rijke differentiatie aan woonmilieus en sluiten aan bij de lokale behoefte die per kern kan verschillen. Het bieden van maatwerk staat daarbij voorop.
- De gemeente heeft een gedifferentieerde woningvoorraad die aansluit bij de behoefte en wensen van onze inwoners; de voorraad is zoveel mogelijk levensloop geschikt en het nieuwbouwprogramma ondersteunt de gewenste ontwikkeling van de bestaande voorraad.
- Alle doelgroepen worden zo goed mogelijk bediend. Speciale aandacht gaat daarbij uit naar kwetsbare groepen, zorgbehoevenden en jongeren met een kleine beurs die willen starten op de woningmarkt.
- Een aantrekkelijk woonklimaat betekent dat we ons sterk maken voor leefbare wijken en kernen met veel groen en met oog voor ruimtelijke kwaliteit. Ook opteren we voor behoud van goede vervoersverbindingen naar Deventer, Zwolle en Raalte.
- Wij willen inzetten op een duurzame woonomgeving. Onze ambitie is om in de toekomst energie-neutrale kernen te ontwikkelen. Daarbij richten wij ons op energie neutrale nieuwbouw, verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en op samenwerking op wijk- en kernniveau om collectief in te zetten op een duurzaam veilige en leefbare woonomgeving.
- Wij streven ernaar in de periode 2006 tot en met 2020 ongeveer 800 tot 900 woningen aan de woningvoorraad toegevoegd te hebben. Het gaat daarbij om reguliere woningen, dus uitgezonderd de woningbouw ten behoeve van bijzondere doelgroepen.

Wat willen wij bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT LEEFOMGEVING

1. Aantrekkelijk en veilig wonen voor jong en oud met passende toekomstbestendige maatschappelijke voorzieningen en mogelijkheden om te werken in en om de dorpen en buurtschappen⁷.
2. Evenwicht tussen leefkwaliteit, bereikbaarheid en mobiliteit.
3. Vrijtijdsbesteding als impuls voor de lokale economie met de aantrekkelijke IJsselzone en 'IJsselfront Olst-Wijhe' als integrale gebiedsontwikkeling.
4. Versterken van toekomstbestendige landbouw en landgoederen en aandacht voor natuur- en landschapskwaliteiten.
5. Inzetten op het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen, op duurzame energie en energiebesparing in het kader van de energietransitie.
6. Verbeteren van de bereikbaarheid en de leefbaarheid voor de inwoners van Olst.
7. Inrichten van een vraaggericht fijnmazig openbaar vervoersysteem in samenwerking met de provincie.
8. De kwaliteit van de openbare ruimte is volgens het scenario voldoende. In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen is dit verder uitgewerkt.
9. In verband met de inzameling en het transport van afvalwater is er sprake van een duurzame bescherming van de volksgezondheid, handhaving van een goede leefomgeving en duurzame bescherming van natuur en milieu.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN⁸ LEEFOMGEVING

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Woon- en leefomgeving	Oordeel inwoners over woon- en leefomgeving:	Voldoende: ⁹	
	Waardering door inwoners van buurt als leef- en woonomgeving.	6	2016: 90% voelt zich thuis in de buurt ¹⁰
	Waardering door inwoners van de zorg van de gemeente voor de woon- en leefomgeving	6 Landelijk 2016: 6,7	2016: 6,5 2014: 6,5
Wonen	Realisatie woningen in de periode 2018-2021	Ca. 50 woningen per jaar	2016: 34 ¹¹ 2015: 50
	Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen (W ¹²)	Landelijk 2014: 6,0	2014: 13,6 ¹³ 2013: 2,6
	Demografische druk (groene en grijze druk t.o.v. 15-64 jarigen) (W)	Landelijk 2016: 69%	2017: 75,7% 2016: 74,9%
	Gemiddelde WOZ waarde per € 1.000 (W)	Landelijk 2016: 209	2016: 219 2015: 221
	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (W)	Landelijk 2016: 644	2017: € 765 2016: € 753

⁷ De eerste 7 doelstellingen zijn ontleend aan de nieuwe structuurvisie Olst-Wijhe 2016-2019 (concept)

⁸ De aanduiding (W) is wettelijke indicator. De betekenis is vermeld in Bijlage 2 van deze begroting.

⁹ Coalitieakkoord 2014-2018: voldoende is vertaald naar: 6

¹⁰ Ontleend aan de burgerpeiling 2016

¹¹ Ontleend aan de cijfers uit de Jaarstukken 2016

¹² W = wettelijke indicator.

¹³ Ontleend aan de website Waarstaatjegemeente.nl

	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (W)	Landelijk 2016: 723	2017: € 844 2016: € 833
Duurzaamheid	Energie-index sociale huurwoningen	Gemiddeld een energie-index van 1,2 in 2020 bij sociale huurwoningen waarvan 95% max. 1,8	Nog niet bekend
	Zonnepanelen bij sociale huurwoningen	In 2018 worden 350 daken voorzien van zonnepanelen in het totale werkgebied van Salland Wonen	Nog niet bekend
Goede bereikbaarheid	Straten, paden en trottoirs in de buurt zijn goed begaanbaar	Landelijk 2016: 65%	2016: 61% vindt deze goed begaanbaar 2014: 57%
Verkeersveiligheid	Onveilige verkeerssituaties in de buurt (% zelden/nooit)		2016: 38% vindt deze zelden of nooit verkeersonveilig 2014: 45% ¹⁴
	Het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners	Landelijk 2015: 6,7	2015: 5,2 2014: 4,9
	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met motorvoertuig (W)	Landelijk 2015: 8%	2015: 4% 2014: 10%
	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser (W)	Landelijk 2015: 9%	2015: 7% 2014: 11%
Onderhouden perken, plantsoenen en parken in de buurt	Oordeel burger of deze goed onderhouden zijn	Op basis IBOR: voldoende Landelijk 2016: 60%	2016: 45% vindt deze in de buurt goed onderhouden 2014: 41%
Schoonhouden buurt	Oordeel inwoner over de buurt is schoon	Landelijk 2016: 67%	2016: 66% vindt de buurt schoon 2014: 63% vindt de buurt schoon
Verlichting	Aantal 's nachts brandende lampen van de openbare verlichting op ieder willekeurig moment	minimaal 97%	2016: 98%
Tevredenheid openbaar vervoer	Oordeel burger over tevredenheid openbaar vervoer	Landelijk 2016: 61%	2016: 73 % is tevreden over openbaar vervoer 2014: 65 %

¹⁴ Percentages in de burgerpeiling 2016 over 2014 wijken iets af van de oorspronkelijke cijfers in 2014.

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR ECONOMISCHE ZAKEN¹⁵

1. Samenwerken aan circulaire economie, aan vestigingsmogelijkheden voor lokale ondernemers en daar waar mogelijk innovatie bevorderen.
2. Vrijtijdsbesteding als impuls voor de lokale economie met de aantrekkelijke IJsselzone en 'IJsselfront Olst-Wijhe' als integrale gebiedsontwikkeling.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR ECONOMISCHE ZAKEN

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Uitbreiden economische structuur	Percentage functiemenging (W)	Landelijk 2016: 52,1%	2016: 44,6% 2015: 44,7%
	Bruto gemeentelijk product (verhouding tussen verwacht en gemeten product) (W)	Landelijk 2013: 27,8	2016: n.b. ¹⁶ 2013: 14,4
	Vestigingen van bedrijven (aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar) (W)	Landelijk 2016: 134	2016: 118,5 2015: 115,9
Nabijheid winkels voor dagelijkse boodschappen¹⁷	Oordeel inwoners over voldoende nabij zijn van winkels voor dagelijkse boodschappen	Landelijk 2016: ?	2016: 77% van de inwoners vinden winkels voldoende nabij 2014: 73%

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT VOOR DUURZAAMHEID

1. Inzetten op het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen, op duurzame energie en energiebesparing in het kader van de energietransitie.
2. Een schone, hygiënische, veilige en duurzame leefomgeving voor de burgers en het verminderen van de belasting van het milieu.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN VOOR DUURZAAMHEID

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Voldoen aan het klimaatakkoord VNG-Rijk voor duurzaamheid	Reductie CO2 t.o.v. 1990	30% vermindering in 2020 t.o.v. 1990	8 % in 2016 17 % in 2015
Voldoen aan het klimaatakkoord VNG-Rijk voor duurzaamheid	Duurzame energieopwekking in 2020	20% in 2020	6 % in 2016 4 % in 2015
	Hernieuwbare elektriciteit (W)	Landelijk 2015: 11,8%	2015: 5,2% 2013: 4,5%
Afvalinzameling	Afvalinzameling voldoet aan de VANG ¹⁸	>75% hergebruik	79 % in 2016 70 % in 2014

¹⁵ Ontleend aan de conceptstructuurvisie Olst-Wijhe.

¹⁶ Niet bekend.

¹⁷ Ontleend aan burgerpeiling

	doelstellingen		
Afvalinzameling	Verdere reductie van de hoeveelheid restafval. Omvang huishoudelijk restafval (kg per inwoner) (W)	< 100 kg restafval vanaf 2020	98 kg in 2016 100 kg in 2015
Bodemkwaliteit	Gelijk blijven bodemkwaliteit	0% verslechtering bodemkwaliteit	-

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving en in bestemmingsplannen is vastgelegd, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Concept Structuurvisie Olst-Wijhe (2018-2025) (wordt vastgesteld eind 2017)
- ✓ Woonvisie 2016-2020 en Uitvoeringsprogramma
- ✓ Nota Grondbeleid 2014-2017
- ✓ Nota Bovenwijkse voorzieningen (vastgesteld 2011, evaluatie in samenhang met structuurvisie)
- ✓ Landschapsonwikkelingsplan 2008-2023 (in 2016 geëvalueerd)
- ✓ Beleidsnota archeologie 2010
- ✓ Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 'de kunst van het verleiden' 2014
- ✓ IBOR-plan 2016 en actualisatie uitvoering IBOR-plannen in 2017
- ✓ Nota wegbeheer Olst-Wijhe (2003) en actualisatie in 2017
- ✓ Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan Olst-Wijhe 2016-2020
- ✓ Groenbeleidsplan 2007-2017; geëvalueerd in 2014 (bomenbeleidsplan) en nieuw plan eind 2017 (inclusief onkruid op verharding);
- ✓ Bomenbeleidsplan 2014;
- ✓ Verkeersvisie 2009-2014 (actualisatie 2017 via Structuurvisie Olst-Wijhe)
- ✓ Beleids- en beheerplan Begraafplaatsen 2014-2019
- ✓ Detailhandelsvisie Olst-Wijhe 2017 – 2020
- ✓ Bedrijventerreinvisie 2010-2020
- ✓ Beleidsvisie Recreatie, toerisme en cultuur 2015-2020
- ✓ Duurzaamheidsvisie 2010 – 2020
- ✓ Programma Samen Duurzaam 2016-2020 (jaarlijks uitvoeringsprogramma)
- ✓ Afvalbeleidsplan Olst-Wijhe 2010-2015 (evaluatie 2018)
- ✓ Nota Bodembeheer en Bodemkwaliteitskaart

Wat doen wij daarvoor in 2018?

OPENBARE RUIMTE

IBOR

In 2016 is het IBOR-plan door uw raad goedgekeurd en zijn extra middelen beschikbaar gesteld om de zichtbare delen van de openbare ruimte in 2 fasen op orde te brengen en te houden. Dit betreft alleen onderhoud en geen reconstructie. In paragraaf 3. Onderhoud Kapitaalgoederen is het onderhoudsniveau per categorie weergegeven.

Op basis het IBOR-plan is in 2017 een actualisatieslag uitgevoerd voor het beleid en beheer van alle door de gemeente in het beheer zijnde onderdelen van de infrastructuur en openbare ruimte. Het onderhoud wordt conform de afgesproken kwaliteitsniveaus uitgevoerd. Er vindt meer en scherper toezicht plaats op uitvoering van het onderhoud conform afgesproken methodes en

¹⁸ De oude LAP-doelstellingen (Landelijk Afval Plan) per grondstofstroom worden vervangen voor de nieuwe VANG-doelstellingen (Van Afval Naar Grondstof) van het Rijk.

beeldkwaliteiten. Daar waar op onderdelen de afgesproken kwaliteit niet gehaald wordt gaan we met de betrokken partijen evalueren waarom dat niet zo is en wordt actie ondernomen (aanmanen aannemer, andere werkwijze, informeren gemeentebestuur en burger, etc.).

Mede op basis van deze werkwijze wordt in 2018 het voorbereidend werk verricht om te zorgen dat vanaf 2019 het onderhoud op een hoger kwaliteitsniveau kan worden uitgevoerd, zoals door uw raad is besloten. Om de hogere kwaliteitsniveaus te bereiken kan het zijn dat bestekken en onderhoudsmethoden moeten worden aangepast.

Ook in het kader van burgerparticipatie worden in 2018 vervolgstappen gezet. In 2017 is de pilot in Den Nul afgerond en geëvalueerd. Het onderhoud in de openbare ruimte wordt daar deels door burgers uitgevoerd. Op basis van de evaluatie eind 2017 wordt in 2018 bekeken welke projecten er in het kader van burgerparticipatie opgestart worden. Uitbreiding naar meerdere Plaatselijke Belangen of andere manieren van burgerparticipatie.

Activiteiten Nota wegbeheer Olst-Wijhe

In 2013 is het reconstructieschema ten gevolge van de heroverwegingen aangepast. In 2017 heeft de reconstructie van de omgeving van De Grienden, Veerstraat, De Kupe, Achter de Hoven en (een deel van) Dijkzicht te Wijhe plaatsgevonden. Alle overige reconstructies zijn uitgesteld tot na 2020.

In 2018 wordt weer het jaarlijks regulier onderhoud aan onze wegen uitgevoerd volgens de systematiek van het rationeel wegbeheer.

Activiteiten i.v.m. uitvoering Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan

In 2018 staat volgens het Gemeentelijk Rioleringsplan de vervanging/renovatie van het aanvoerriool van het gemaal Averbergen (vanaf de Kleistraat) en het overstortriool Averbergen op het programma. Of, hoe en wanneer deze vervanging gaat plaatsvinden is echter onduidelijk, gelet op de recente plannen van Salland Wonen en bouwbedrijf Nikkels voor het ontwikkelen van het Abersoncomplex en omgeving. Planvorming zal integraal moeten worden opgepakt.

Beheersactiviteiten riolering

Eind 2017 worden weer diverse rioolleidingen gereinigd en onderworpen aan een inspectie met behulp van een rijdende videocamera. Welke riolen gereinigd en/of nader geïnspecteerd worden is bepaald aan de hand van een vooronderzoek via putfoto-inspectie.

Aan de hand van de bevindingen van de videoinspectie wordt begin 2018 bepaald of en welke (kleinschalige) reparaties er in 2018 moeten worden uitgevoerd.

Op basis van de putfoto- en video-inspectie wordt daarnaast de restlevensduur van de geïnspecteerde riolen ingeschat conform de in Rivus-verband ontworpen richtlijnen en criteria.

Rivus

Jaarlijks wordt door het samenwerkingsverband in de afvalwaterketen, Rivus, een thermometer opgesteld om de voortgang te bewaken ten opzichten van de vastgestelde doelstellingen met betrekking tot kostenbesparing, professionaliteit, robuustheid (kwetsbaarheid) en duurzaamheid. Zowel qua kostenbesparing als voor professionaliteit en robuustheid ligt Rivus goed op koers. Op het gebied van duurzaamheid loopt men iets achter en worden extra stappen gezet.

Binnen Rivus wordt in de komende periode aandacht besteed aan:

- het implementeren van de reeds ontwikkelde en vastgestelde producten;
- duurzaamheid;
- klimaatadaptatie;
- het ontwikkelen van gezamenlijke uitgangspunten en beleid voor een in 2020 nieuw op te stellen GRP.

Daarnaast blijft men werken aan meer uniformiteit en kostenbesparingen en daardoor mogelijk naar verdergaande samenwerking tussen de partners.

Verkeersveiligheid

Gewenst is om uitwerking te geven aan de ongevalsanalyse “BLIQ” (wat staat voor ‘Blik op de weg slimme data (IQ)’), opgemaakt door Via.nl (verkeerskundig ICT-bedrijf). Aan de hand van de ongevalsregistraties van politie en verzekeraars is een ongevalsanalyse per gemeente opgemaakt. In deze analyse worden geprioriteerd aanbevelingen gedaan om op een aantal lokale black spots acties te ondernemen. Het nieuwe budget verkeersveiligheidsprojecten kan hieraan een kleine bijdrage leveren.

De verkeersveiligheidsrapportage BLIQ sluit aan op het landelijke verkeersveiligheidsbeleid dat is gericht op Duurzaam Veilig. Het nationale doel is gericht op het terugdringen van het aantal doden en (ernstige) gewonden.

Voor een indruk omtrent de verkeersveiligheid in onze gemeente verwijzen wij u naar onderstaand overzicht. Deze geeft een algemeen overzicht van de ontwikkeling van het totale aantal slachtoffers in de afgelopen drie jaar. Doordat de afgelopen drie jaar een verbeterde registratie heeft plaatsgevonden zijn ten opzichte van eerdere publicaties behoorlijke verschillen te zien.

Met name worden nu ook alle schadeaanrijdingen op bijvoorbeeld parkeerplaatsen door de verzekeringsmaatschappijen gemeld wat een behoorlijke toename laat zien in de “verkeersongevallen”. Om de juiste maatregelen op de juiste wegvakken te nemen is het beter te richten op de ernstige ongevallen (de gewonden en doden).

Om hiervoor een streefwaarde vast te stellen is een moeilijke keuze. Gewonden en of doden zijn nooit acceptabel. De aantal geregistreerde ongevallen voor onze gemeente bedraagt 5,2 per 1.000 inwoners. Het landelijk gemiddelde ligt op 6,7¹⁹. Wij zijn de afgelopen drie jaren gestegen van 4,1 naar 5,2.

In de meeste gevallen komen ongevallen voort uit verkeerd gedrag van verkeersdeelnemers, zoals harder rijden dan toegestaan, afleiding door de smartphone en rijden onder invloed. Wij blijven ons richten door cursussen aan te bieden aan senioren, campagnes voor verkeersdeelnemers op te zetten en aandacht te besteden aan ‘verkeer’ op scholen.

Tijdperiode	Status	Verkeersongevallen	Gewonden	Doden
2014	Afgesloten	92	19	1
2015	Afgesloten	92	14	2
2016	Afgesloten	105	18	0
2017 tot en met Q1	Voorlopig	23	1	0
Totaal		312	52	3

© 2017 WA, Overzicht verkeersongevallen en -slachtoffers per tijdperiode

Openbare verlichting

In 2017 is er met behulp van ons beheerbestand een selectie gemaakt van armaturen ouder dan 25 jaar en lichtmasten ouder dan 50 jaar. Aan de hand van kader stellend beleidsplan “Licht in de Openbare Ruimte” (LIOR) zal een uitvoeringsplan gemaakt worden voor het vervangen van verouderde openbare verlichting. Hiervoor zijn in de Kadernota 2018 en in deze begroting middelen beschikbaar gesteld. In de periode 2018-2020 zullen ca. 1.000 verouderde armaturen en 250 verouderde lichtmasten worden vervangen.

Landschapsontwikkelingsplan (LOP)

Het LOP kent een looptijd van 15 jaar. Het uitvoeringsprogramma van het LOP is gestart met het PMJP en dit programma is gestopt in 2013. De groene-dienstenregeling heeft een vervolg gekregen tot 2016. Voor 2018 zijn nog geen plannen om een vervolg te geven aan het uitvoeringsprogramma van het LOP. De uitvoering van de groene en blauwe diensten is opgedragen aan de Stichting Kostbaar Salland en zij zijn actief op zoek naar nieuwe financieringsbronnen, buiten de provincie en gemeenten om. De Provincie Overijssel zal naar verwachting nog in 2017 een vervolg maken met de regeling groene en blauwe diensten. Inmiddels is er wederom een wachlijst ontstaan die bij de nieuwe regeling getracht wordt weg te werken.

¹⁹ Bron: waarstaatjegemeente.nl

Ook wordt er samen met Raalte en Deventer gewerkt aan een eenmalig erfbeplantingsproject. Dit project zal starten in het najaar van 2017 en loopt door tot het voorjaar van 2018. Door Landschap Overijssel zal plantmateriaal worden verstrekt om de landschappelijke inpassing van de erven te verbeteren.

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING EN OMGEVING

Nieuwe structuurvisie Olst-Wijhe

In de tweede helft van 2017 wordt een nieuwe Structuurvisie Olst-Wijhe vastgesteld. De visie schetst het toekomstbeeld voor Olst-Wijhe op weg naar 2025. Belangrijk uitgangspunt is dat samen met bewoners, organisaties en ondernemers wordt gewerkt aan de leefkwaliteit met zorg voor elkaar en goede bereikbare voorzieningen en ontmoetingsplekken in de dorpen, buurtschappen en het platteland. Daarbij wordt ingezet op het duurzaam vormgeven van nieuwe ontwikkelingen en het bieden van ruimte voor initiatief en innovatie. In de nieuwe Structuurvisie zal de focus liggen op gebieden. Wat is de identiteit van gebieden en welke opgaven horen daarbij om die identiteit te versterken en kansen een impuls te geven. Aan de Structuurvisie wordt een Uitvoeringsprogramma gekoppeld die in concept begin 2018 gereed zal zijn. In het Uitvoeringsprogramma wordt een nadere uitwerking gegeven van de zaken die in de Uitvoeringsparagraaf zijn vermeld. Zaken die in ieder geval in 2018 een vervolg krijgen zijn:

- Integrale aanpak IJsselfront, mede in relatie tot het Hoogwaterbeschermingsprogramma;
- Aanpak verkeersstructuur Olst;
- Energievisie;
- Invoering Omgevingswet.

Projecten in het kader van grondexploitaties

Noorder Koeslag Wijhe

Noorder Koeslag is de nieuwbouwwijk van Wijhe. De gemeente geeft hier kavels uit en ontwikkelaar Roosdom Tijhuis verkoopt woningen. In 2016 en 2017 zijn verkoopcampagnes gevoerd voor de verkoop van 35 kavels. Dit is zeer succesvol gebleken. Het ligt in de planning om voor het laatste gedeelte, waar nog 90 woningen gerealiseerd kunnen worden, in de eerste helft van 2018 een uitwerkingsplan vast te stellen, zodat eind 2018 kavels door de gemeente en woningen door Roosdom Tijhuis verkocht kunnen worden. Naar verwachting zal dit een blijvend positief effect hebben op de grondexploitatie.

Zonnekamp-Oost Olst

In Zonnekamp Oost zijn de afgelopen jaren circa 90 woningen gerealiseerd. Tot 2023 kunnen hier nog 60 woningen worden gebouwd. In het najaar van 2017 bieden we 15 kavels voor twee-onder-een-kap- en vrijstaande woningen aan, die bij een succesvolle verkoop in 2018 leidt tot realisatie van de woningen. In 2018 wordt het woongebied achter de Jan Schamhartstraat verder ontwikkeld. Daarnaast doorlopen we een aanbestedingsprocedure voor de verkoop van grond voor 12 kavels, waarbij minimaal vier "nul op de meter" woningen gerealiseerd dienen te worden. In het najaar van 2017 worden een aantal straten definitief ingericht. De overige straten zullen, in overleg met bewoners, nadat de bebouwing gereed is, woonrijp worden gemaakt. De grondexploitatie voor Zonnekamp Oost heeft een positief geraamd eindresultaat. Voor de overige grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Gebiedsontwikkeling Noordmanshoek

Een initiatiefgroep is bezig met het opstellen van een plan voor een duurzame invulling van de Noordmanshoek. Uw raad heeft hen deze ruimte gegeven waarbij de gemeente 3 kaders heeft meegegeven: duurzame invulling, draagvlak onder Wijhese bevolking en het moet jaarlijks € 45.000 opleveren. Aan de hand van deze kaders en uitgangspunten die tijdens sessies met 30 betrokkenen en een inwonersavond zijn opgesteld, komen zij tot een plan voor invulling van dit terrein. Hierin nemen zij ook voor zover mogelijk de financiële en organisatorische consequenties

mee. Er zijn contacten met een externe partij die eenmalig mogelijk een investering wil doen. De structurele beheer- en onderhoudslasten vormen een aandachtspunt alsmede de benodigde toekomstige inzet vanuit de gemeente. Wij komen hierover met een voorstel.

Proeftuin Zonnekamp

We onderzoeken of het mogelijk is om het terrein van ruim 2 hectare ten westen van de aardehuizen en ten zuiden van Zonnekamp Oost, beschikbaar te stellen voor particuliere initiatieven op het gebied van experimentele duurzame woningbouw. Er zijn meerdere partijen geïnteresseerd om te participeren tijdens dit traject. Uit dit onderzoek, dat eind 2017/begin 2018 wordt afgerond, moet blijken of deze ontwikkelingen haalbaar zijn. Indien dan het besluit volgt dat het project verder door gaat, zal de personele inzet verwerkt worden in een grondexploitatie.

Olst, mooier aan de IJssel

Op 13 maart 2017 heeft uw raad besloten middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van fase 1 van het burgerinitiatief 'Olst, mooier aan de IJssel'. Het jaar 2018 staat in het teken van uitvoering van de plannen, bestaande uit de herinrichting van het plantsoen aan de Pluimstraat en de recreatieve herinrichting van de IJsseloever. Naast fase 1 zal worden bezien op welke wijze fase 2, waaronder de aanpassing van de oversteek van het kruispunt Veerweg-Rijksstraatweg, opgepakt gaat worden. Hierbij wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht bij andere ontwikkelingen in het gebied zoals het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Om ook in 2018 uitvoering te kunnen geven aan de begeleiding van dit burgerinitiatief is aanvullende financiering voor de ambtelijke inzet nodig, zo mogelijk uit bestaande budgetten.

Vitaal platteland

De Kracht van Salland

De Kracht van Salland is een hecht netwerk van inwoners, organisaties en overheden. In het netwerk worden kennis, informatie en ideeën ingebracht en gedeeld. Het is een broedplaats waar ideeën worden omgezet in goede projecten. Lokale kracht, integrale aanpak, kennisoverdracht en het leggen van verbindingen staan centraal. De Kracht van Salland omvat de gemeenten Deventer, Olst-Wijhe en Raalte, met uitzondering van de stad Deventer. De overheden faciliteren en stimuleren waar nodig. Belangrijke pijlers zijn LEADER, SallandDeal en de jaarlijkse Salland Cafés. Binnen SallandDeal werken meerdere organisaties aan een vitale landbouwstructuur, een natuurrijk cultuurlandschap en een gezond watersysteem. De Salland Cafés worden een aantal keren per jaar georganiseerd. Deze Salland Cafés gaan altijd over thema's die op dat moment actueel zijn. Ook in 2018 worden deze Cafés georganiseerd.

Leader

Leader is één van de deelprogramma's van De Kracht van Salland. Eind 2015 is Salland opnieuw geselecteerd als "Leadergebied". Dat betekent dat we in Salland gebruik kunnen maken van de Europese Leadergeldten voor plattelandsontwikkeling. De Lokale Actie Groep (LAG) is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Leaderprogramma. In de LAG zitten Sallandse bewoners, zelfstandigen en afgevaardigden van organisaties als LTO, het Sallands bureau voor Toerisme, Plaatselijk Belangen, het Waterschap en de drie gemeenten. Twee keer per jaar kunnen projectideeën worden ingediend bij de LAG Leader De Kracht van Salland. De leden van de LAG kijken of deze projecten Leaderwaardig zijn en brengen advies uit of de aanvrager het project kan indienen bij het RVO. Het gaat bij LEADER om integrale projecten vanuit de samenleving op gebied van regionale en duurzame voedselproductie, duurzaam bodembeheer, toerisme in Salland, zorg, arbeidsparticipatie, leefbaarheid in dorpen en wijken, buitenschoolse activiteiten en werkervaring voor jongeren, educatie, sport, bewegen en gezondheid. Goedgekeurde projecten binnen onze gemeente zijn: de Boerderijschool en Salland Eet en Boert Bewust.

Actualisatie van bestemmingsplannen en anticiperen op de Omgevingswet

Bestemmingsplannen mogen op grond van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) niet ouder zijn dan tien jaar. De wet sanctioneert dit door te bepalen dat gemeenten geen leges mogen heffen voor aanvragen omgevingsvergunning als een bestemmingsplan geldt dat langer dan tien jaar geleden is vastgesteld. In 2017 wordt de actualisatie van bestemmingsplan Wesepe voorbereid en in procedure gebracht. De vaststelling is voorzien begin 2018. Hetzelfde geldt voor de derde herziening van het bestemmingsplan Buitengebied met onder andere enkele reparaties en aanpassingen aan het actuele provinciale beleidskader.

De komende jaren wordt toegewerkt naar één flexibel bestemmingsplan voor alle kernen met uniforme bestemmingen en regels, waarin alleen geregeld wordt wat echt nodig is en dat leesbaar en begrijpelijk is voor inwoners, ontwikkelaars en plantoetsers. Bij het opstellen van het nieuwe bestemmingsplan wordt zoveel als mogelijk uitgegaan van de nieuwe wettelijke kaders als vastgelegd in de Omgevingswet. In 2017 wordt een nota van uitgangspunten opgesteld, waarna de formele bestemmingsplanprocedure kan worden gestart. Afronding zal naar verwachting plaatsvinden in 2019.

Vorbereiding op de invoering van de Omgevingswet

Op 29 mei 2017 heeft uw raad ingestemd met het plan van aanpak 'invoering Omgevingswet'. In dit plan zijn beoogde resultaten en concrete acties benoemd die in de aanloop naar de invoering van de Omgevingswet centraal staan. Ook is een (globale) planning opgenomen, waarin is aangegeven welke stappen de komende periode worden gezet. Verschillende acties, waaronder de inventarisatie en analyse van gemeentelijke (beleids)regels en verordeningen en de voorbereiding op de aanpassing van het eigen ruimtelijke instrumentarium, zijn in gang gezet en worden de komende periode afgerond en/of voortgezet. Onlangs heeft de Minister aangegeven dat invoering van de Omgevingswet wordt uitgesteld. Zodra bekend is wat de nieuwe invoeringsdatum gaat zijn, wordt bekeken of de planning moet worden bijgesteld. Ook wordt dan in beeld gebracht wat dit betekent voor de inmiddels gereserveerde projectbudgetten.

Leegstand agrarische gebouwen

De Provincie heeft de verkenning uitgewerkt en gepresenteerd aan de gemeenten. Hieruit blijkt dat het thema vrijkomende agrarische bebouwing een taai vraagstuk is, omdat er verschillende actoren van belang zijn. Een oplossing voor de een is juist een probleem voor de ander. Uit deze verkenning is naar voren gekomen dat de inschatting is dat onze gemeente in de middenmoot zit qua stoppende boerenbedrijven in de toekomst. Verder komen wij tot de conclusie dat er binnen het beleid dat we hebben (bestemmingsplan, Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving) al veel mogelijkheden zijn, maar dat dit wellicht beter gecommuniceerd moet worden naar de agrariërs, zodat zij weten wat de mogelijkheden zijn. In het najaar van 2017 gaan we in het geldende beleid na wat de huidige mogelijkheden zijn en wat er eventueel nog aan toegevoegd kan worden. Verder brengen we in kaart hoeveel agrariërs de komende jaren daadwerkelijk gaan stoppen. Hierbij kunnen de gebiedsmanagers een rol spelen. Als we dit duidelijk hebben gaan we in 2018 een communicatietraject in gang zetten.

Hoogwaterbeschermingsprogramma en integrale aanpak IJsselfront

Samen met andere partijen werken we aan de gebiedsontwikkeling IJsselfront. We willen in 2018 komen tot een gezamenlijke uitvoeringsagenda, waarbij er een koppeling wordt gemaakt met het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Onderdeel van deze integrale aanpak is de verkenning op technische en financiële haalbaarheid. De projecten die samenhangen met het HWBP vallen onder regie van het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Daarbij is de verkenningsfase van het HWBP leidend. Eind 2017 worden de Kansrijke alternatieven vastgesteld. Deze kansrijke alternatieven (inclusief de kansrijke meekoppelkansen) worden in 2018 op verdere haalbaarheid onderzocht. Onderdeel van dit proces is een milieueffectrapportage. In 2019 wordt het definitieve voorkeursalternatief vastgesteld voor de uitvoering van het HWBP.

Analoog aan het traject van het HWBP willen we in 2018 tot nadere samenwerkingsafspraken komen met partners, zoals Provincie, Waterschap, Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer. Dit dient te gebeuren in combinatie met het benoemen en vastleggen van doelen en mijlpalen.

Behoud cultuurhistorische waarden in ruimtelijke plannen

Als gemeente streven we naar behoud van onze cultuurhistorische waarden. Via onze bestemmingsplannen en gemeentelijke monumentenlijst geven we daaraan invulling. In het licht van de nieuwe Omgevingswet willen we scherper benoemen welke cultuurhistorische waarden we willen behouden en op welke manier we dat willen bevorderen. Daartoe wordt de opstelling van een cultuurhistorische waardenkaart als concrete optie benoemd. In 2018 gaan we concreet maken op welke wijze we onze cultuurhistorische waarden gaan vastleggen en beschermen. Een cultuurhistorische waardenkaart kan daarvan onderdeel vormen.

WONEN

Woonvisie 2016-2020 en Uitvoeringsagenda

In 2016 heeft uw raad de nieuwe Woonvisie vastgesteld. In de door ons college vastgestelde uitvoeringsagenda staan voor 2018 de volgende zaken op de rol:

- Verdere uitwerking gebiedsgerichte aanpak in het kader van leefbare kernen met als uitgangspunt een samenhangende aanpak in het kader van wonen, leefbaarheid en zorg;
- doelgroepenbeleid: adequaat inspelen op de groeiende groep senioren en op de vraag vanuit jongeren;
- Stimulering duurzame woningbouw en verduurzaming bestaande woningvoorraad;
- Woningbouwprogrammering: daar waar mogelijk woningbouw versnellen, met het oog op de huidige woningmarkt.

Woningbouw

In het kader van de nieuwe Woonvisie wordt de nadruk bij nieuwbouw gelegd op levensloopbestendig, aanpasbaar en duurzaam bouwen. Daarnaast is het van belang dat er meer wordt ingezet op woningbouw voor kleinere huishoudens. In de huursector is met name de betaalbaarheid, ook bij nieuwbouw, een belangrijk aspect.

Op grond van de regionale woningbouwprogrammering mogen wij ongeveer 50 woningen per jaar realiseren de komende jaren. De woningmarkt is in 2017 duidelijk aangetrokken. Waar mogelijk proberen wij de uitgifte van kavels te versnellen. De realisatie van harde plancapaciteit creëert ook weer ruimte voor de toevoeging van nieuwe harde plancapaciteit. Daarbij kan gedacht worden aan de voorgenomen ontwikkeling van het Abersonterrein door SallandWonen en Bouwbedrijf Nikkels. Ook gaan we in 2018 kijken welke locaties er verder voor ontwikkeling in aanmerking komen (mogelijk ook vrijkomende schoollocaties).

Nieuwe prestatieafspraken met SallandWonen

Eind dit jaar worden de nieuwe prestatieafspraken met SallandWonen vastgesteld. Belangrijke zaken die op basis daarvan in 2018 opgepakt worden, zijn:

- Monitoren van de ontwikkelingen op de huurmarkt en op basis daarvan bepalen of extra maatregelen nodig zijn; dit kan door nieuwbouw, tijdelijke woonoplossingen of door wijzigingen in het verkoopprogramma van SallandWonen;
- Het maken van concrete afspraken over het woningbouwprogramma voor de komende jaren, zowel wat betreft de locaties als de te bedienen doelgroepen;
- Bevorderen van mogelijkheden voor jongeren in de huurmarkt; afstemming van aanpak bij betalingsproblemen (huurachterstanden), mede om huisuitzettingen te voorkomen;
- Gezamenlijke aanpak van wijken daar waar er door SallandWonen groot onderhoud gepland is. In 2018 gaat dat met name om Den Nul en de Bloemenbuurt in Boskamp;
- Verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, met name door extra investeringen bij groot onderhoud en realisatie van zonnepanelen.

Wabo – vergunningverlening

Privatisering Bouw- en woningtoezicht

In april 2016 is het wetsvoorstel Kwaliteitsborging voor het bouwen ingediend bij de Tweede Kamer. Het voorstel voorziet in nieuwe regelgeving om in gevallen dat voor bouwplannen de bouwtechnische voorschriften op een verantwoorde wijze via private toetsing en toezicht worden gerealiseerd, de gemeentelijke bemoeienis om te komen tot een vergunning, uitsluitend te betrekken op bestemmingsplan, eventueel welstand en veiligheid van de omgeving. Met andere woorden: de privatisering van het bouw- en woningtoezicht is in aantocht, zij het vooralsnog in een duaal stelsel met naast elkaar private en publieke taakuitoefening. De bedoeling was dat de wet vanaf 1 januari 2017 stapsgewijs in werking zou treden. Op 4 juli jl. is de wet door de Eerste Kamer niet in stemming gebracht. Hierna heeft de minister van BZK de Eerste Kamer schriftelijk, zonder inhoudelijke argumenten, gevraagd om gas terug te nemen. Onduidelijk is nu hoe het verder gaat. Mede hierdoor zal de nieuwe regelgeving niet in 2017 worden geïmplementeerd. Een richtlijn, wanneer dat wel zal gebeuren is ook niet gegeven.

Wabo – toezicht en handhaving

Voor 2018 zal een Wabobreed Uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarin ook het onderdeel toezicht en handhaving wordt opgenomen. De inhoud van het Uitvoeringsprogramma wordt afgestemd met de Omgevingsdienst IJsselland. Een belangrijk onderdeel van het Uitvoeringsprogramma wordt gevormd door de ingevulde planningstool. Hierin is ons bedrijvenbestand opgenomen die afgezet tegen de in RUD-verband vastgestelde controlefrequenties onze werkvoorraad vormt. In het kader van het Interbestuurlijk Toezicht van de provincie zal het Uitvoeringsprogramma moeten voldoen aan de aandachtspuntenlijst voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag VTH dat gezamenlijk met gemeenten en provincie is opgesteld.

In het eerste kwartaal van 2018 zult u het Wabobrede-jaarverslag 2017 aangeboden krijgen. Het verslag geeft inzicht in de behaalde resultaten ten aanzien van de planning en doelstellingen die in het Uitvoeringsprogramma 2017 zijn opgenomen.

VERBONDEN PARTIJ

Omgevingsdienst IJsselland

Op 1 januari 2018 gaat de Omgevingsdienst IJsselland van start. De Omgevingsdienst wordt gevormd door elf gemeenten: Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Ommen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle. Naast deze gemeenten is de provincie Overijssel deelnemer aan de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst IJsselland. De Omgevingsdienst wordt daarmee een verbonden partij.

Het werkgebied van de Omgevingsdienst IJsselland valt samen met dat van de Veiligheidsregio en de GGD IJsselland. Op grond van het basistakenpakket Milieu heeft iedere individuele partner haar werkvoorraad (vergunningverlening en toezicht en handhaving) overgedragen aan de Omgevingsdienst.

Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze, dat is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland kenmerkt. Onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte wordt samengevat in de belofte: “Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven”. Dit door het vormen van een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen.

De Omgevingsdienst IJsselland wil een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto ‘Lokale binding, regionale bundeling’ combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik.

De Omgevingsdienst heeft het doel om meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving en wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland.

ECONOMISCHE ZAKEN

Regio Zwolle

Voor economische ontwikkeling van onze gemeente is de Regio Zwolle van groot belang. Een robuuste en toekomst vaste economische ontwikkeling met een groeiend Bruto Regionaal Product en een stevige arbeidsmarkt is het primaire doel van de Regio Zwolle.

Aan de hand van een gezamenlijke regionale agenda, opgesteld door de 5 O's in de regio (Ondernemers, Onderzoek, Onderwijs, Organisaties en Overheid) is de inzet een groei van de werkgelegenheid in Regio Zwolle te realiseren van 7% in de periode 2015-2020 (21.700 extra arbeidsplaatsen).

Het werkplan economie 2015-2020 is gericht op de vijf sectoren, waarin de Regio Zwolle sterk is, te weten: Agro en Food, Health, Kunststoffen, Vrijtijdseconomie en Logistiek. De drie hoofdlijnen van de gezamenlijke agenda zijn:

- Economische ontwikkeling, bestaande uit de volgende thema's:
  - vernieuwend ondernemen
  - menselijk kapitaal
  - internationalisering
- Sociale vernieuwing
- Positionering

Vooralsnog is er voor gekozen om de ambtelijke inzet tot een minimum te beperken en slechts deel te nemen aan de cluster Retail.

Detailhandelsvisie

In het najaar van 2017 wordt in overleg met de beide betrokken ondernemersverenigingen en de beide centrummanagers, een actie- en aandachtspuntenlijst vastgesteld voor uitvoering vanaf 2018. Jaarlijks wordt deze lijst geactualiseerd in nauw overleg met de betrokken ondernemersverenigingen.

Bedrijventerreinen

De provincie Overijssel en de West-Overijsselse gemeenten concludeerden dat er met betrekking tot bedrijventerreinen in Overijssel sprake is van een overprogrammering en een kwalitatieve mismatch. Daarom is besloten om deze onbalans aan te pakken. Uitgangspunt hierbij is een afgestemde regionale programmering. In 2016 is inzicht verkregen in de kwantitatieve en kwalitatieve aspecten van het regionale aanbod en onze positie daarin. Inmiddels trekt de vraag naar bedrijventerreinen weer aan. Enerzijds komt dit door de conjuncturele omstandigheden, anderzijds doordat we weer meer aan acquisitie en accountmanagement richting het bedrijfsleven doen. Op 19 april 2017 zijn prestatieafspraken gemaakt binnen de regio West-Overijssel ten aanzien van de bedrijventerreinen. Dit is opgenomen in de Bestuursovereenkomst Programmeren Bedrijventerreinen West-Overijssel 2017-2020. Deze overeenkomst heeft tot doel afspraken vast te leggen tussen gemeenten en provincie over het in balans brengen van vraag en aanbod van bedrijventerreinen op 1 januari 2020. Het uiterlijk ultimo 2017 op te stellen Plan van Aanpak zal hieraan invulling en uitvoering gaan geven in 2018 en volgende jaren.

Startersbeleid

In het Coalitieakkoord 2014-2018 staat beschreven dat bestaande en startende ondernemers gefaciliteerd moeten worden om de werkgelegenheid te bevorderen. In het verlengde van de Participatiewet gebeurt dit al via het Bijstandsbesluit zelfstandigen (de Bbz-regeling), welke voor onze gemeente wordt uitgevoerd door GROS Deventer (onderdeel van de gemeente Deventer). Naast de dienstverlening in het kader van de Bbz-regeling gaat onze gemeente vanaf 2017 startende en bestaande ondernemers nog verder faciliteren door dienstverlening in te kopen bij het

Ondernemershuis Deventer. Het Ondernemershuis kan praktische gespecialiseerde ondersteuning bieden door ondernemers advies te geven op tal van terreinen, zoals op fiscaal of juridisch vlak of op het gebied van marketing. Als extra meerwaarde geldt dat het Ondernemershuis al veel samenwerkt met zowel GROS Deventer als Deventer Werk talent, waardoor 'kruisbestuiving' plaatsvindt en synergie ontstaat. Deze pilot draait in eerste instantie voor een periode van 2 jaar (2017 en 2018) en ligt in lijn met de ambities van de provincie.

Snel internet in het buitengebied en kleine kernen

Investeringsmaatschappij CIF heeft de ambitie om het gehele buitengebied van Nederland te voorzien van glasvezel. CIF is met de aanleg van glasvezel begonnen in Twente en legt dit ook aan in Salland (Olst-Wijhe, Deventer en Raalte). Voorwaarde was dat 50 % van de bewoners zich inschreef, wat ruimschoots werd gehaald. In de zomer 2017 is CIF gestart met de aanleg van Salland-Noord in Raalte, in het najaar met een doorloop in 2018 volgt Olst-Wijhe.

Onze gemeente zet in op ondersteuning van de vraagbundeling. Daarnaast houden wij toezicht op de werkzaamheden voor de aanleg van glasvezel. Hiervoor is een convenant met CIF getekend. De kern Welsum en de buurtschap Marle worden meegenomen in de vraagbundeling (2018) en mogelijke uitvoering (2019) op de Veluwe.

RECREATIE EN TOERISME

Uitvoering beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur

De beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020 is een visie op hoofdlijnen. Er is geen sprake van dichtgetimmerde kaders of een concreet uitvoeringsprogramma. Op deze wijze wordt ruimte gecreëerd voor initiatieven van onderop. Voorheen lag de focus op doelambities, nu is gekozen voor procesambities. Deze zijn:

- het ondersteunen van initiatieven, geïnitieerd door het maatschappelijk veld en passend bij het profiel van de gemeente;
- het bevorderen van kennisdeling alsmede lokale, regionale en (cross-)sectorale samenwerking en co-creatie;
- het optimaliseren van de organisatiestructuur binnen de lokale (en regionale) vrijetijdssector.

Er zijn drie hoofdthema's. Deze zijn:

- Beleef de IJssel;
- Geniet van het pure landleven;
- Ontdek de cultuurparels.

Prioriteit wordt gegeven aan het thema Beleef de IJssel. Naast bovengenoemde hoofdthema's, zijn er ook enkele overkoepelende thema's benoemd. Deze zijn:

- Beleid en monitoring;
- Samenwerking en kennisdeling;
- Beleving en vermarkting;
- Fysieke kwaliteit en zichtbaarheid; en
- Verblijfsrecreatie.

Het is met name aan de maatschappelijke partners om optimaal gebruik te maken van de bestaande gebiedskwaliteiten om de kansen, die de voorliggende beleidsvisie biedt, te pakken en te vertalen in hun eigen handelen en om de investeringen, die zijn gedaan door de gemeente te laten renderen. De gemeente heeft daarbij vooral een faciliterende rol en is volgend. Onze gemeente beschikt over een aanjaagsubsidie, om initiatieven van onderop te ondersteunen. In het kader van de uitvoering van het beleid zijn de volgende voornemens van belang.

Zichtbaarheid toeristisch aantrekkelijke objecten langs de N337

Olst-Wijhe en Salland hebben veel te bieden, maar de algemene gedeelde visie is dat de fysieke zichtbaarheid, toegankelijkheid en vindbaarheid ervan te wensen overlaat. In het kader van het

thema 'zichtbaarheid' wordt onderzocht of langs de N337 bruin-witte borden kunnen worden geplaatst voor de aanduiding van de landgoederenzone / de IJssellinie en het Infocentrum IJssel den Nul / Fortmond / Duursche Waarden. Indien alle toestemmingen worden verkregen, is plaatsing voorzien in het eerste half jaar van 2018.

Salland Kompas

De vrijetijdseconomie staat niet stil. Nieuwe trends volgen elkaar snel op en de concurrentie met andere vakantiebestemmingen in binnen- en buitenland is enorm. Daarom is er behoefte aan een verdiepingsslag. In Salland wordt gewerkt aan het Salland Kompas. Een toeristische agenda, die samen met ondernemers, belangrijke stakeholders en gemeenten wordt opgesteld.

Platform Vrijetijdseconomie Olst-Wijhe

Gezamenlijkheid is een randvoorwaarde voor succes. De gemeente haakt daarom aan bij bestaande lokale en regionale netwerkorganisaties. De komst van een integraal platform vrijetijdseconomie kan ertoe leiden dat kennis en ervaringen ook op wat grotere schaal worden gedeeld en activiteiten gezamenlijk worden opgepakt. Zowel in de Detailhandelsvisie 2015-2020, als in de beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020 wordt dit onderschreven. De gemeente zal nog een poging doen om een dergelijk platform 'in de benen te helpen' en zal tijdens de initiatieffase een faciliterende rol vervullen. Na oprichting kan de gemeente toetreden als overlegpartner.

Integrale aanpak IJsselvallei en Hoogwaterbeschermingsprogramma

Beleef de IJssel is het prioritaire thema binnen de beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020. Het is daarom ook een belangrijk onderdeel binnen de Integrale aanpak IJsselvallei en het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Meer informatie hierover leest u binnen dit programma hierover.

Vrijetijdsmaakelaar

De tijd, waarin wij leven vraagt om actieve samenwerking. Actieve samenwerking vraagt om organiserend vermogen, een proactieve houding en betrokkenheid. Gedurende een deel van het jaar 2018 zal in Salland een vrijetijdsmakelaar actief zijn.

VERBONDEN PARTIJ

Recreatiegemeenschap Salland

De vrijetijdssector is een middel voor economische groei. Daarom zet de gemeente in op de versterking van deze sector tot een belangrijke economische pijler. Salland en Olst-Wijhe trekken veel bezoekers vanwege de uitstekende routestructuren. Het behoud hiervan is daarom essentieel. 'De gans met de gouden eieren' mag niet verloren gaan. De verantwoordelijkheid voor het onderhouden van de routestructuren en recreatieve voorzieningen ligt bij de gemeente Olst-Wijhe, maar uit praktische overwegingen (waaronder schaalvoordeel en regionale uniformiteit) beheert en onderhoudt de Recreatiegemeenschap Salland de routestructuren. De Recreatiegemeenschap Salland ontvangt hiervoor een jaarlijkse bijdrage van € 38.294. Het onderhouden en optimaliseren van de routestructuren is randvoorwaardelijk en dragen bij aan het creëren van winst op de 4 B's (Bekendheid, Bezoekers, Bestedingen en Banen). Meer (naams)bekendheid, leidt tot meer bezoekers (die langer verblijven), leidt tot meer bestedingen, leidt tot meer banen. De toekomst van de Gemeenschappelijke Regeling is momenteel onderwerp van besluitvorming. Het bestuur van de Recreatiegemeenschap Salland (RGS) heeft in 2016 besloten om een verkenning te starten naar de mogelijkheden tot en de consequenties van het opheffen van de gemeenschappelijke regeling. Een projectgroep, opgericht door de drie betreffende gemeenten en de RGS, is bezig met de verkenning naar een andere/efficiëntere vorm van beheer en exploitatie van de recreatieve voorzieningen. Het streven is om in 2018 nieuwe afspraken te maken over het beheer en onderhoud van de recreatieve voorzieningen. Uw raad zal in 2018 een voorstel ontvangen over de toekomst van de gemeenschappelijke regeling.

DUURZAAMHEID EN MILIEUBEHEER

Uitvoering programma Samen duurzaam 2016-2020

In 2010 is de Duurzaamheidsvisie 2010-2020 door uw raad vastgesteld. Speerpunt van het beleid is het verduurzamen en besparen van energie. De uitdagingen in het energievraagstuk zijn onder andere concreet geworden in het Koersdocument dat in juni 2017 door uw raad is vastgesteld. Het gebiedsgericht realiseren van energiebesparing en kansen pakken voor energieproductie is weergegeven in de Routekaart energieneutrale en autonome kernen dat door u in juli 2017 is vastgesteld. Beide documenten geven richting aan de energietransitie die nodig is om de doelstellingen te behalen.

Eind 2015 hebt u het nieuwe programma "Samen Duurzaam" voor 2016-2020 vastgesteld. Ieder jaar wordt door ons een Uitvoeringsprogramma, vastgesteld waarin de concrete projecten worden benoemd. Ook voor 2018 wordt een Uitvoeringsprogramma opgesteld. De uitvoering vindt plaats via een programmatische aanpak.

Er moet in de komende programmaperiode veel gebeuren om de ambities van het Koersdocument en Routekaart waar te maken en om daarnaast de lopende zaken, zoals het Energieloket, uit te blijven voeren. Wanneer we de nieuwe ontwikkelingen en de lopende zaken naast het coalitieakkoord leggen, dan ligt het zwaartepunt in 2018 op:

- Het verder ontwikkelen en realiseren van duurzame energiebronnen, waarmee we vooral inzetten op grootschalige energieproductie met wind of zon. Randvoorwaarden, zoals het coöperatieve energiebedrijf, de Energiecoöperatie etc. verder helpen.
- Samen met bedrijven het Energieloket verder uitwerken en activeren, waarmee we bedrijven en woningeigenaren stimuleren energiebesparende maatregelen te nemen. Verduurzaming van de sociale huurvoorraad blijft onderdeel van de prestatieafspraken met Salland Wonen.
- Lokale duurzame energieopwekking faciliteren. 'Kleine' initiatieven in de samenleving worden positief benaderd. Zonnepanelenacties op daken, beleidsregels voor zonnepanelen op de grond.
- Het opstarten van de Routekaart energieneutrale kernen met twee kernen die willen. Stap voor stap kijken of er lokaal een routekaart gerealiseerd kan worden.

Bij bovenstaande punten heeft ook Stichting Duurzaam Olst-Wijhe een rol te vervullen. Daarnaast zijn de Energiecoöperatie 'Goed veur mekare', het initiatief Windmolen Olst Wijhe (WOW), Stichting 'Goede bureu', Olst in Transitie en Vereniging Olst-Wijhe Deelt actief op het gebied van duurzame (energie)ontwikkeling.

Met het nieuwe programma, het vastgestelde Koersdocument en de Routekaart wordt ingespeeld op de veranderende rol van de overheid en hiermee ook de gemeente. Maar ook sluit het aan op de wens vanuit de maatschappij om meer lokaal zeggenschap en regie te hebben in het realiseren van duurzame energieproductie, hoewel dit niet makkelijk is en veel vraagt van lokale initiatiefnemers. Daarom zal de gemeente meer regie voeren in de voorbereiding van de ruimtelijke plannen voor grootschalige energieproductie en daarnaast meer ondersteuning bieden aan en het faciliteren van lokale energie-initiatieven. Initiatieven op het gebied van duurzame energie moeten bijdragen aan de doelstelling van het programma, passen bij de uitgezette koers (straks verwoord in de Energievisie) en passen in de beleidskaders van het coalitieakkoord.

De Stichting Duurzaam Olst-Wijhe (SDOW) blijft een belangrijke rol houden om initiatieven aan te zwengelen en te ondersteunen. Waar mogelijk (en nodig) wordt geprobeerd actieve werkgroepen aan de slag te helpen om concreet uitvoering te geven aan initiatieven.

Het programma Samen Duurzaam 2016-2020 kent een zestal programmalijnen. Iedere programmalijn draagt bij aan de hoofddoelstelling. Per programmalijn zal ingegaan worden op het stimuleren en het faciliteren van initiatieven van onderop en het doorzetten van lopende projecten.

- Energie: lokaal energie opwekken en besparen
- Mobiliteit: naar duurzame vormen van vervoer
- Onderwijs: samen duurzaam op scholen

- Afval: op weg naar een afvalloze samenleving
- Economie: duurzame bedrijven
- Voedsel: lokale duurzame voedselproductie

Energieloket

Het Energieloket wordt in 2018 voortgezet. Het Energieloket geeft uitvoering aan de doelstelling om flinke energiebesparing te realiseren in de bestaande woningbouw. Daarnaast is het Energieloket een onderdeel van de Routekaart naar energieneutrale kernen.

Het Energieloket wordt voortgezet tot 2020, waarbij de nieuwe doelstelling: 735 woningen op label B (45% van onze woningvoorraad, huur niet mee gerekend), gerealiseerd moet zijn. Het Energieloket bestaat uit lokale energieadviseurs, die samenwerken met lokale bouw- en installatiebedrijven.

Stichting Duurzaam Olst-Wijhe

Stichting Duurzaam Olst-Wijhe legt de focus op de volgende onderwerpen: bestaande bouw, voedsel, mobiliteit en hernieuwbare energie. De website is vormgegeven. De plannen voor 2018 worden in november besproken en zijn nu nog niet bekend. SDOW wordt betrokken bij het opstellen van de Routekaart energieneutrale kernen, de Energievisie en het nieuwe Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2018.

Afvalbeleidsplan

Op 4 oktober 2010 is het Afvalbeleidsplan 2010 - 2015 door uw raad vastgesteld. Met het uitvoeren van het laatste project Omgekeerd Inzamelen in het buitengebied in 2017, is er in 2018 ruimte voor evaluatie en het opstellen van een nieuw Afvalbeleidsplan voor de volgende periode. Hierin moet de uitgezette koers en de nieuwe manier van inzamelen leiden tot het realiseren van de landelijke doelstellingen en normen uit het Landelijk Afvalbeheerplan 2009-2021. Gelet op de scheidingsresultaten tot nu toe, doen we het heel goed en hebben we onze doelstellingen gehaald. Naar verwachting zal met de veranderingen de reductie van restafval nog verder toenemen en zal daarmee ook het scheidingspercentage toenemen. Voor 2018 streven we naar een verdere optimalisering van de huidige afvalinzameling en werken we aan de kwaliteit van deelstromen te verbeteren.

Mooi Schoon

Afgelopen jaren heeft het Mooi Schoon programma voor zwerfafval volop gewerkt. Met de budgetten uit het Verpakkingenconvenant wordt door ROVA het programma Mooi Schoon uitgevoerd. Doel is om zwerfafval samen met de samenleving aan te pakken. De zwerfafvalgelden zijn tot nu toe voor alle gemeenten goedgekeurd.

Voor 2018 staan nog geen nieuwe projecten klaar. Daarvoor is in 2017 een wedstrijd uitgezet om nieuwe ideeën uit de samenleving op te halen. Wel weten we dat we verder gaan met 'Schone Evenementen'. Dit wil zeggen dat we streven naar zo schoon mogelijke evenementen (goede afvalinzameling) om daarmee ook het terrein na afloop netjes achter te kunnen laten.

Het onderwijs blijft een belangrijk aandachtspunt van het programma. We zijn in het nieuwe schooljaar 2016-2017 gestart met het project 'Schoon Belonen'. Dat blijft ook in het schooljaar 2017-2018 van kracht. Het is een mooie combinatie van afval scheiden, zwerfvuil ruimen en educatie. Het 'Schoon Belonen' sluit naadloos aan op het 'Omgekeerd Inzamelen' wat nu is ingevoerd.

Ook gaan we door met het ondersteunen van veel actieve bewoners met materiaal en promotie. Ook staat een volgende IJsseloever Opschoon actie op het programma.

AMvB bodemenergie

Sinds 2013 is de AMvB bodemenergie van toepassing. Vanwege deze AMvB worden bij de gemeente gemelde bodemenergiesystemen vastgelegd in een landelijk systeem, de WKO-tool. Van bodemenergiesystemen die bij de gemeente worden gemeld wordt gecheckt of het nieuwe systeem niet een eerder aangelegd systeem beïnvloed. Als dit dreigt te gebeuren wordt de nieuwe

aanleg niet toegestaan. Daarnaast wordt gekeken of de aanleggers van de systemen hiervoor gecertificeerd zijn.

IJsseluiterwaarden

Voor de bodemsanering Olasfa geldt dat de provincie het bevoegd gezag is. Voor een deel van de vergunningverlening is de gemeente het bevoegd gezag. De bevoegdheden zijn hierdoor nogal verweven. We zorgen dat wij op de hoogte blijven van de ontwikkelingen en houden een vinger aan de pols om de belangen van onze inwoners te beschermen. Daarnaast houden we toezicht op het naleven van de regels uit het Activiteitenbesluit.

Asbestdaken

Asbestdaken zijn vanaf 2024 verboden. Onder de 35m2 mogen pandeigenaren zelf hun asbestdak verwijderen. Asbestsaneerders, aannemers en dakleveranciers vervangen altijd de grotere daken. De provincie Overijssel heeft het project Versnelling sanering van asbestdaken opgezet. De provincie draagt actief bij aan deze belangrijke, maatschappelijke opgave voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Onze gemeente heeft in dit project in 2018 een actieve rol. Dit doen wij om de asbestverwijdering te versnellen, zodat risicovolle situaties eerder zijn gesaneerd, meer asbestdaken zijn verwijderd en er een betere spreiding van de verwijdering tussen nu en 2024 plaatsvindt.

In 2017 is een start gemaakt met het opstellen van een Plan van Aanpak sanering van Asbestdaken. De uitvoering en verfijning van het plan zal in 2018, en later, plaatsvinden. Afhankelijk van hetgeen besloten wordt over de gemeentelijke aanpak van de saneringsopgave zal budget vrijgemaakt moeten worden. Een nadere uitwerking van het benodigde budget zal plaatsvinden in het Plan van Aanpak. De provincie ondersteunt gemeenten in het opvangen en informeren van pandeigenaren. Daarmee voorkomen we extra werk voor gemeenten, die vanaf 2024 het asbestverbod handhaven.

VERBONDEN PARTIJEN

ROVA

ROVA zet zich in voor een schone samenleving; voor nu en in de toekomst. Zij vervullen daarmee een taak van publiek belang en voeren deze uit in opdracht van de aandeelhoudende gemeenten, waaronder Olst-Wijhe.

De missie van ROVA is om zorg te dragen voor een schone en duurzame leefomgeving. In die leefomgeving is het niet meer vanzelfsprekend dat waardevolle grondstoffen worden verspild door ze eenmalig te gebruiken en op een laagwaardige manier te verwijderen.

Als uitvoeringsorganisatie van en voor onze gemeenten hebben zij een maximale focus op de dienstverlening aan de inwoners van onze gemeente. Er wordt daarom geïnvesteerd in voorlichting en educatie om inwoners bewust te maken van het effect van hun handelen op het milieu.

Het gezamenlijk afvalbeleid wordt voorbereid door ROVA. Hierbij ligt de focus op grondstoffen in plaats van op afval. Gezamenlijk worden nieuwe inzamelmethoden geïntroduceerd en wordt gewerkt aan bewustzijn bij inwoners over hun aankoop- en afdankgedrag. Het doel is om minimaal de landelijke afvaldoelstellingen voor 2020 te bereiken (een teruggang van 250 kilo naar gemiddeld 100 kilo restafval per inwoner per jaar). Daarnaast ligt de focus bij verdere optimalisaties in de inzameling waaronder het vinden van oplossingen voor hoogbouw en het vinden van recycling oplossingen voor overblijvende reststromen, zoals luiers.

<i>Wat mag het kosten?</i>

Meerjaren Begroting

(x €1.000)

Leefomgeving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	N/V
Lasten	13.573	16.492	11.832	10.049	9.461	9.792	
Baten	8.678	11.880	8.144	6.378	5.849	6.170	
Saldo van Baten en Lasten	4.894	4.612	3.687	3.671	3.612	3.622	N
Toevoegingen aan reserves	1.069	17	9	9	9	9	
Onttrekkingen aan reserves	1.657	1.383	289	104	28	28	
Resultaat	4.307	3.246	3.407	3.576	3.592	3.603	N

Begroting 2018

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 3,687 miljoen nadelig. De totale lasten zijn geraamd op € 11,832 miljoen en de totale baten op € 8,144 miljoen.

De storting in reserves is geraamd op € 9.000, de onttrekking aan reserves op € 289.000. Het resultaat is € 3,407 miljoen nadelig.

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met aflopende kapitaallasten en de fasen waarin grondexploitaties zich bevinden. Aan de meerjarige fluctuaties van baten en lasten liggen de meest recente actualisaties van grondexploitaties ten grondslag.

Het verschil tussen de begroting 2018 en 2017 wordt hieronder verklaard per taakveld

Begroting per taakveld

Saldo per taakveld (x €1.000)

Thema's	Taakvelden	Begroting 2017	Begroting 2018	Vershil	N/V
2.0 Openbare ruimte	2.1 Verkeer en vervoer	2.377	1.769	608	V
	5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie	832	861	-29	N
	7.2 Riolering	-369	-437	68	V
	7.5 Begraafplaatsen	59	53	6	V
2.1 Ruimtelijke ontw. en omgeving	8.1 Ruimtelijke ordening	803	467	336	V
2.2 Wonen, grondexploitatie & handhaving	8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)	15	24	-9	N
	8.3 Wonen en bouwen	120	90	30	V
2.3 Economische zaken en grondexploitatie	3.1 Economische ontwikkelingen	39	65	-27	N
	3.2 Fysieke bedrijfs - infrastructuur	39	48	-9	N
	3.4 Economische promotie	36	36	0	N
2.4 Recreatie en toerisme	5.7 Openb. groen & (openlucht) recreatie	274	243	31	V
2.5 Duurzaamheid	7.3 Afval	-249	-250	1	V
	7.4 Milieubeheer	635	718	-82	N
Reserves	0.10 Reserve mutaties	-1.367	-280	-1.087	N
Resultaat		3.246	3.407	-162	N

Toelichting begroting 2018

Openbare ruimte

Verkeer en vervoer

Het voordelige verschil in het saldo 2017-2018 komt, doordat in 2017 in tegenstelling tot 2018 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2016 naar 2017 (reconstructie wegen, rationeel wegbeheer). In 2017 is een incidenteel bedrag opgenomen voor het uitvoer van het Integraal beheer openbare ruimte- beleidsplan (IBOR-beleidsplan: onderdeel achterstallig onderhoud bermen en sloten).

Voor gladheidsbestrijding, verkeersveiligheidsprojecten, bewegwijzering, vervanging openbare verlichting en watersysteemheffing zijn vanaf 2018 extra middelen geraamd. In verband met wijziging Bbv zijn in 2018 ook minder rentelasten toegerekend.

Openbaar groen & (openlucht)recreatie

Het nadelige verschil in saldo 2017-2018 komt, doordat in 2017 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2016 naar 2017 (versterking winkelgebied Langstraat).

Riolering

De ramingen 2017-2021 zijn gebaseerd op het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP). Budgettair worden lasten en baten verrekend via de rioolheffing en de ingestelde Voorziening Riolering.

Het voordeel is ontstaan doordat minder rentelasten zijn toegerekend aan de rioolheffing in verband met de wijziging Bbv.

Begraafplaatsen

De onderhoudslasten voor gebouwen begraafplaats zijn in 2018 lager in aansluiting met het meerjaren onderhoudsplan. Verder zijn minder rentelasten toegerekend aan begraafplaatsen in verband met wijziging Bbv.

Ruimtelijke ontwikkeling en omgeving

Ruimtelijke ordening

Het voordelige verschil in saldo 2017-2018 komt, doordat in 2017 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2016 naar 2017 (actualisatie bestemmingsplannen, invoering omgevingswet, vitaal platteland). In 2017 zijn extra budgetten geraamd voor de structuurvisie en herontwikkeling zuidkant Langstraat Wijhe. In de laatste twee kadernota's zijn incidenteel budgetten in 2017 en 2018 gevoteerd voor de omgevingswet.

Wonen, grondexploitatie & handhaving

Grondexploitatie (niet bedrijventerrein)

Door de hogere verliesvoorziening grondexploitatie, getroffen bij de jaarrekening 2016, zijn extra rentelasten toegerekend.

Wonen en bouwen

Het voordelige verschil in saldo 2017-2018 komt, doordat in 2017 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2016 naar 2017 (organisatie woonmarkt). Verder zijn in 2017 incidenteel bedragen beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma woonvisie en ICS RUD. Door wijziging Bbv zijn minder rentelasten toegerekend.

Economische zaken en grondexploitatie

Economische ontwikkelingen

Het nadelige verschil in saldo 2017-2018 wordt veroorzaakt, doordat voor de uitvoering van de detailhandelsvisie 2017-2021 vanaf 2018 extra middelen zijn geraamd. Er zijn meer directe salarislasten toegerekend door de uitbreiding van de formatie economische zaken. Door wijziging van het Bbv zijn daarentegen minder rentelasten toegerekend.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Door de hogere verliesvoorziening grondexploitatie, getroffen bij de jaarrekening 2016, zijn extra rentelasten toegerekend.

Economische promotie

Hieronder wordt geraamd de subsidiebijdrage aan de Historische vereniging 't Olster Erfgoed in het Infocentrum Den Nul.

Recreatie en toerisme

Openbaar groen & (openlucht)recreatie

Het voordelige verschil in saldo 2018-2017 komt, doordat in 2017 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2016 naar 2017 (beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015-2020). Het in de begroting 2016-2019 beschikbaar gestelde aanjaagbudget voor recreatie, toerisme en cultuur loopt in 2018 af. Door wijziging van het Bbv zijn meer directe salarislasten toegerekend.

Duurzaamheid

Afval

In de ramingen met betrekking tot afvalstoffen is rekening gehouden met de tweede fase omgekeerd inzamelen. Het voordeel is ontstaan doordat minder rentelasten zijn toegerekend aan de afvalstoffenheffing in verband met wijziging van het Bbv.

Milieubeheer

In 2017 zijn hogere lasten geraamd door het overgehevelde budget uit 2016 voor bijdrage Kennispunt energie Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) en budgetten voor de transitie naar de GR Omgevingsdienst IJsselland (OD). Vanaf 2018 zijn ramingen opgenomen voor de bijdrage aan de OD.

Verder zijn in 2017 en 2018 eenmalig verschillende budgetten beschikbaar gesteld voor het Koersdocument duurzaamheid.

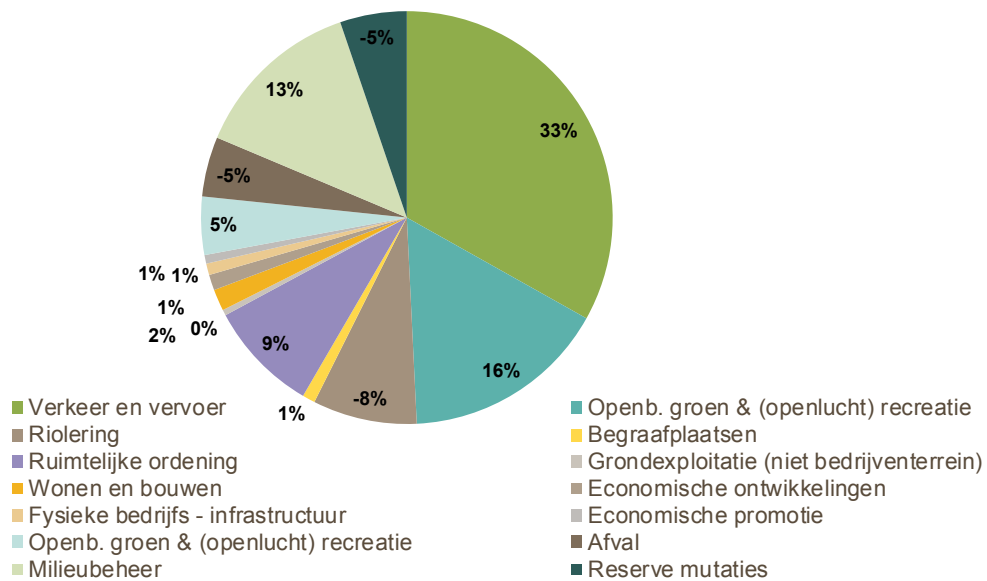
Reserve mutaties

Het verschil in storting houdt verband met de toevoeging aan de Reserve bovenwijkse voorzieningen in aansluiting met de resultaatbestemming 2016.

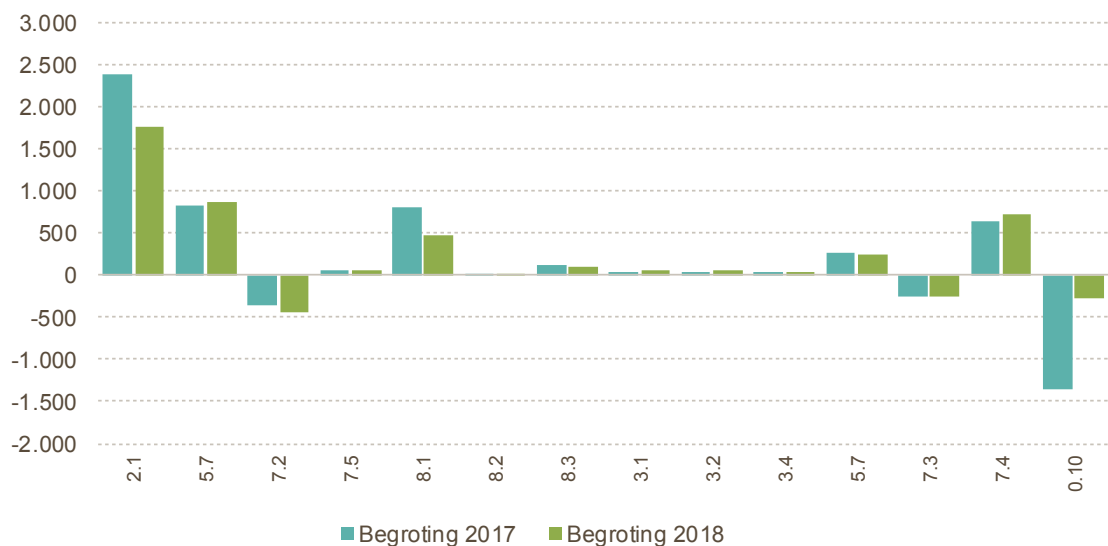
Het verschil in onttrekking tussen 2017 en 2018 houdt verband met de geraamde bedragen in 2017 met betrekking tot onderhoud/reconstructie wegen, uitvoeringsprogramma woonvisie, actualisatie structuurvisie, voorbereiding omgevingswet, vitaal platteland, beleidsvisie recreatie toerisme en cultuur, koersdocument duurzaamheid.

DETAIL OVERZICHT

Begroting 2018

Begroting 2017 - 2018

PROGRAMMA 3 SAMENLEVING

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGEMEESTER STRIEN, WETHOUDERS BLIND, BOSCH EN ENGBERINK

INLEIDING

Inhoud

Dit programma omvat het sociale domein. Wat wetgeving betreft wordt onder meer bedoeld op de uitvoering van de Participatiewet (werk- en inkomensondersteuning), de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (maatschappelijke ondersteuning) en de Jeugdwet (jeugdzorg). Daarnaast vallen ook onderwijs, sport, kunst en cultuur, en welzijn binnen dit programma.

Het programma Samenleving omvat de volgende taakvelden: openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid en leerlingzaken, sportbeleid en activering, sportaccommodaties, cultuurprestaties, -productie en –participatie, media, samenkracht en burgerparticipatie, inkomensregelingen, begeleide participatie en arbeidsparticipatie, maatwerkvoorzieningen Wmo, wijkteams, maatwerkdienstverlening 18+ en 18-, geëscaleerde zorg 18- en volksgezondheid.

Coalitieakkoord 2014-2018:

Kinderen in onze gemeente moeten optimale kansen blijven krijgen om zich te ontwikkelen tot gelukkige jongvolwassenen. Ieder kind en jeugdige heeft het recht om op te groeien in een veilige omgeving. Ouders zijn daar in de eerste plaats voor verantwoordelijk. We bieden zorg en ondersteuning van goede kwaliteit aan kwetsbare kinderen en jeugdigen, waardoor ook zij gelijke ontwikkelingsmogelijkheden hebben.

We streven naar de optimale ontwikkeling van kinderen en jongeren door kwalitatief onderwijs en deelname aan sport en cultuur. Kwalitatief onderwijs is de basis om zich te kunnen ontplooiën en een zelfstandige toekomst op te bouwen.

Olst-Wijhe is een aantrekkelijke gemeente om te wonen. De inwoners van onze gemeente voelen zich prettig en veilig en er zijn voldoende mogelijkheden om mee te doen aan onze samenleving. Iedere inwoner is primair zelf verantwoordelijk voor zijn of haar rol in de maatschappij. De inwoners van de twaalf kernen in onze gemeente zorgen er voor dat er een rijk verenigingsleven is voor jong en oud. In de diverse buurt- en dorpshuizen, het Holstohus, het Spoc en bij de sportaccommodaties worden een breed scala aan activiteiten georganiseerd. De kernen blijven hierdoor levendig en aantrekkelijk om in te wonen. De door raad vastgestelde Sociale Toekomstvisie Olst-Wijhe vormt hiervoor het kader.

De gemeente streeft naar een samenleving, waaraan iedere inwoner naar vermogen meedoet en waarbij mensen naar elkaar omkijken. Iedere inwoner is primair zelf verantwoordelijk voor zijn of haar rol in de maatschappij. De gemeente draagt bij aan een klimaat, waarin inwoners zelf en met elkaar in staat zijn mee te doen in onze samenleving. De gemeente biedt daarbij zorg en ondersteuning van goede kwaliteit aan kwetsbare inwoners.

Beleidscontext

Onze gemeente moet aantrekkelijk blijven voor jonge gezinnen. Dit betekent dat de woonomgeving aantrekkelijk is met voldoende en kwalitatief sterke voorzieningen en een goed aanbod voor vrijetijdsbesteding. Onze missie is dat alle kinderen veilig kunnen opgroeien en zich kunnen ontwikkelen tot volwaardige burgers die naar vermogen meedoen in onze maatschappij. Ouders zijn de eerst verantwoordelijke en eerst aangewezen personen voor de opvoeding van hun kinderen en de natuurlijke woon- en leefomgeving van ouders en kinderen is het vertrekpunt. Ouders delen de opvoedtaak met opvoedondersteuners, zoals leerkrachten, leidsters in de kinderopvang en buitenschoolse opvang en trainers van de sportvereniging.

Prettig en veilig wonen

In de lijn van de actualisatie van de Sociale Toekomstvisie beogen wij daar waar mogelijk in te zetten op herstructurering van dorpen en buurten en kleinschalige inbreidingsprojecten. Daarbij gaan we er vanuit dat onze inwoners in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit en vitaliteit van hun eigen leef- en woonomgeving. Als het gaat om voorzieningen vinden we het van groot belang dat in iedere kern een ontmoetingsfunctie is. Juist dorps- en buurthuizen vervullen een verbindende rol in dorpen. Wij streven naar behoud en een betere benutting van deze functie. Bij onderwijs-, sport- en culturele voorzieningen vinden wij het vooral van belang dat voldoende kwaliteit geboden kan worden.

Voldoende mogelijkheden tot participatie

Juist door de veranderende rolopvatting van de overheid is het stimuleren, mobiliseren en ruimte bieden aan initiatieven van onderop (inwoners, maatschappelijke organisaties) van groot belang. We hebben in de afgelopen periode steeds gemerkt dat waardevolle initiatieven van onderop succesvol werden door onze waardering te tonen, ruimte te bieden, partijen bij elkaar te brengen of een kleine (start-)subsidie te verlenen. Onze inzet op dit thema is vooral gericht op het bieden van adequate informatie en advies en het ondersteunen van vrijwilligersinitiatieven.

Zorg en ondersteuning aan kwetsbare inwoners

Op dit thema gaan de landelijke hervormingen op werk, inkomen, zorg en onderwijs een grote inspanning van ons vragen.

Belangrijke uitgangspunten bij de uitvoering van deze nieuwe taken zijn:

- We gaan uit van het gedachtegoed van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo); inzetten op eigen kracht, het benutten van het sociale netwerk en het versterken van algemene of collectieve voorzieningen om het beroep op individuele voorzieningen zoveel mogelijk te voorkomen.
- We kiezen voor kleinschalige organisaties waarbij sprake is van korte lijnen en gewerkt wordt vanuit het principe "kennen en gekend worden".
- We vinden dat er altijd een verbinding tussen formele en informele zorg moet zijn, bij voorkeur per dorp of buurt georganiseerd.
- We kijken integraal naar de ondersteuningsvraag van een cliënt en zijn of haar naaste omgeving.
- We willen dezelfde kwaliteit van zorg bieden voor minder geld door o.a. de administratieve last te verminderen en bureaucratie te vermijden.

Daarnaast willen we investeren in een excellente communicatie tussen gemeente en inwoners.

Om een krachtig en vitaal sociaal beleid voor de komende jaren te realiseren hebben de stichtingen Welzijn Olst-Wijhe, Kulturhus Olst-Wijhe, Vrijwillige Thuiszorg Overijssel, De Kern en Landstede (jeugd- en jongerenwerk) zich verenigd in het samenwerkingsverband BWV, Breed WelzijnsVerband Olst-Wijhe.

Wat willen we bereiken?

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT JEUGDHULP EN ONDERWIJS

JEUGD

1. Alle kinderen kunnen veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot volwaardige burgers die naar vermogen meedoen in onze maatschappij.
2. Het realiseren van een 'zachte landing' voor cliënten en aanbieders jeugdzorg.

3. Het realiseren van een integrale samenwerking met als basis een hecht Toegangsteam binnen het gekozen toegangsmodel.
4. Het vormgeven van een nieuwe brede welzijnsorganisatie voor Olst-Wijhe, die de sociale cohesie in de buurt versterkt en een belangrijke rol krijgt in het vroegtijdig signaleren, bieden van lichte hulp en ondersteuning.
5. Op langere termijn (vanaf 2018) realiseren van kwalitatief hoogwaardige en doelmatige integrale hulp voor jeugd, geïntegreerd in het sociale domein van Olst-Wijhe.

ONDERWIJS

6. De gemeente beschikt over een pluriform onderwijsaanbod dat aansluit op de behoeften van onze inwoners waarbij gestreefd wordt naar een zo breed mogelijk aanbod van voortgezet onderwijs en de verdere groei van de aanwezige school voor voortgezet onderwijs wordt gefaciliteerd;
7. De gemeente handhaaft de scholen in de kleine kernen vanwege de maatschappelijke functie, zolang de kwaliteit van het onderwijs dat toelaat;
8. Leerlingen uit onze gemeente volgen een compleet onderwijsprogramma zonder verzuim met als uiteindelijke resultaat een startkwalificatie;
9. De gemeente stimuleert inwoners op het gebied van taal en lezen om te voorkomen dat laaggeletterdheid een reden is om niet volwaardig deel te nemen aan onze maatschappij.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN JEUGDHULP EN ONDERWIJS

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Jeugd kan veilig opgroeien en zich ontwikkelen tot volwaardige burgers	Totaal aantal cliënten met een verstrekt maatwerkarrangement	Een verschuiving realiseren van de tweede naar de eerste lijn en van de eerste naar de nulde lijn	
	Jeugd per type instelling/per type maatwerkarrangement/per ZIN/PGB/VPT		
	Totaal aantal verstrekte maatwerkarrangementen	Eerst een nulmeting doen, voordat een streefcijfer wordt bepaald.	
	Jeugd per type maatwerkarrangement/per type instelling/ per ZIN/PGB/VPT		
	Totaal aantal cliënten Jeugd naar reden beëindiging per individuele voorziening	Eerst een nulmeting doen, voordat een streefcijfer wordt bepaald.	
	Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar) (W)	Landelijk 2016: 10,7%	2016: 9,8% 2015: 10%
	Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar) (W)	Landelijk 2016: 1,2%	2016: 1,1% 2015: 1%
	Jongeren met jeugdreclassering (% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar) (W)	Landelijk 2016: 0,5%	2016: 0,3% 2015: 0,3%
Basisonderwijs voldoende nabij	Basisonderwijs voldoende nabij	Landelijk 2016: ?	2016: 91% vindt dit voldoende nabij 2014: 87%
Aanbod Voor- en vroegschoolse educatie	Toegankelijk voor doelgroepkinderen (met	Voor alle doelgroepkinderen	2016: 100% 2015: 100%

	indicatie)	(100%)	
Deelname peuterwerk	Percentage peuters dat gebruik maakt van professioneel peuterwerk	60%	66%
Stimuleren educatie	Aanmelding alfabetiseringscursus	Iedereen die zich aanmeldt voor een alfabetiseringscursus kan binnen een maand deelnemen	100 %
Schoolverzuim	Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen (W)	Landelijk 2016: 2,01	2016: 0 2015: 0
	Relatief verzuim per 1.000 leerlingen (W)	Landelijk 2016: 26,88	2016: 19,2 2014: 15,92
	Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (in % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs) (W)	Landelijk 2014: 2%	2015: n.b. 2014: 1,2%
Tevredenheid speelvoorziening	Tevredenheid speelvoorzieningen in de nabije omgeving	Landelijk 2016: 64%	2016: 61% van de burgers is tevreden hierover 2014: 60%

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT WELZIJN C.A.

1. Op peil houden van maatschappelijke voorzieningen in de dorpen en buurtschappen samen met de bewoners en ondernemers²⁰;
2. De gemeente draagt zorg voor de instandhouding en de kwaliteit van de primaire voorzieningen binnen dit programma (openbaar bibliotheekwerk; Kulturhusconcept Olst-Wijhe; peuterspeelzaalwerk en jeugd- en jongerenwerk);
3. De gemeente scheidt randvoorwaarden (in de sfeer van aanbod accommodaties en subsidies) voor de secundaire voorzieningen in onze gemeente op het terrein van sport, kunst en cultuur, oudheidkunde/musea en overige recreatieve voorzieningen waarbij het accent wordt gelegd op participatie door jongeren, gehandicapten en inwoners met een minimuminkomen.

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN WELZIJN C.A.

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Prettig en veilig wonen	Waardering buurt als leef- en woonomgeving	Landelijk 2016: 7,9	2016: 7,9 90% voelt zich thuis in de buurt 2014: 7,7
Voorzieningenniveau	in iedere kern een ontmoetingsfunctie	In iedere kern	ja
Tevredenheid welzijnsvoorzieningen	Tevredenheid welzijnsvoorzieningen in de nabije omgeving	Landelijk 2016: 59%	2016: 55% van de burgers is tevreden hierover 2014: 57%
Tevredenheid sportvoorziening	Tevredenheid sportvoorzieningen in de nabije omgeving	Landelijk 2016: 74%	2016: 77% van de burgers is tevreden hierover 2014: 74%
Sporten en bewegen	Jongeren lid van een sportvereniging of actief op het gebied van sporten en	2018: alle jongeren lid sportvereniging	2016: 1.588 van 4.100 jongeren <20jr

²⁰ Ontleend aan de conceptstructuurvisie Olst-Wijhe

	bewegen in de vrije tijd	of actief	
	Percentage niet sporters (W)		2016: n.b. 2014: 48%

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT ONDERSTEUNING

1. Een optimale zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van onze inwoners zowel economisch als sociaal waarbij de eigen verantwoordelijkheid van onze inwoners voorop wordt gesteld;
2. Hierbij wordt extra accent gelegd bij onze inwoners tot 23 jaar en mensen met beperkingen;
3. De gemeente draagt zorg voor de instandhouding en de kwaliteit van de primaire voorzieningen binnen dit programma (voorzieningen voor ouderen en gehandicapten).

INDICATOREN EN STREEFWAARDEN ONDERSTEUNING

Doel	Indicator	Streefcijfer	Meest recente cijfer
Gezondheid inwoners	Waardering inwoner van de eigen gezondheid ²¹	Landelijk 2016: 7,7	2016: 7,7 2014: 7,5
Voorzieningenniveau	Aanwezigheid van een ontmoetingsfunctie	In iedere kern	ja
Tevredenheid gezondheidsvoorziening	Tevredenheid over gezondheidsvoorziening in de nabije omgeving	Landelijk 2016: 82%	2016: 85% van de burgers is tevreden hierover 2014: 81% van de burgers is tevreden hierover
Maatschappelijke participatie	Waarderingcijfer van de inwoners m.b.t. de inspanningen van de gemeente om burgers volledig te laten deelnemen aan de maatschappij	6,7 ²² Landelijk 2016: 6,5	2016: 6,6 2014: 6,5
	Alle klanten die een periodieke uitkering van de gemeente ontvangen, moeten een voor hen passend traject volgen	De ontwikkeling van de omvang van het klantenbestand van de gemeente moet positief afwijken van de ontwikkeling in vergelijkbare gemeenten in Nederland	Is het geval. 2016: 16,9 ²³
	Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar (W)	Landelijk 2016: 744	2016: 515,2 2015: 518,8
	Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jaar)(W)	Landelijk 2015: 1,45%	2015: 0,46% 2014: 0,68%
	Kinderen in uitkeringsgezin (% kinderen tot 18 jaar)(W)	Landelijk 2015: 6,58%	2015: 3,19% 2012: 2,02%
	Netto arbeidsparticipatie (% van de werkzame bevolking ten opzichte van de	Landelijk 2016: 65,8%	2016: 68,3% 2015: 67,7%

²¹ Burgerpeiling waarstaatjegemeente.nl

²² Ontleend aan het Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen = Samendoen

²³ Aantal bijstandsgerechtigden per 1.000 inwoners. In de categorie gemeenten <25.000 inwoners: 21,9 (waarstaatjegemeente.nl)

beroepsbevolking)(W)		
Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jaar) (W)	Landelijk 2015: 1,52	2015: 0,54 2012: 0,92%
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners) (W)	Landelijk 2016: 41,3	2016: 16,9 2015: 16,3
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar) (W)	Landelijk 2016: 25,5	2016: 4,4 2015: 18,4
Cliënten met een maatwerkarrangement (aantal per 10.000 inwoners) (W)	Landelijk 2016: 62	2016: 51 2015: 55

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit programma is, naast hetgeen in wetgeving is vastgesteld, gebaseerd op de volgende documenten:

- ✓ Sociale Toekomstvisie 2012 – 2020
- ✓ Nota Integraal Jeugdbeleid “Opvoeden en opgroeien in Olst-Wijhe” (vastgesteld in 2013; geëvalueerd in 2016)
- ✓ Nota: ‘Plan van aanpak lokale transformatie jeugdhulp Olst-Wijhe 2017-2020.
- ✓ Notitie Toegang tot zorg en ondersteuning in Olst-Wijhe 2014
- ✓ Beleidsnota Spelen (nieuwe evaluatie in 2019)
- ✓ Preventie- en handavingsplan Integrale aanpak Drank- en Horecawet
- ✓ Nota Sport- en Cultuurstimulering 2014 -2018 (vastgesteld door college in februari 2014, tussenevaluatie vastgesteld eind 2015)
- ✓ Bestuursopdracht Overheveling buitenonderhoud Primair onderwijs en uitgangspunten Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, 2016 – 2019 (vastgesteld in 2016)
- ✓ Nota, “Peuterwerk, notitie over kwaliteit, educatie en samenwerking 2011 – 2014” (geëvalueerd in oktober 2015)
- ✓ Beleidsplan VVE in Salland (herzien vastgesteld in 2016)
- ✓ Nota “Olst-Wijhe aan het woord, aanvalsplan Laaggeletterdheid in woord en daad” (vastgesteld in 2011)
- ✓ Regionaal Educatieplan regio Stedendriehoek 2015 – 2016 (vastgesteld in 2015)
- ✓ Beleidskader Opgroeien en opvoeden in Olst-Wijhe (vastgesteld 2012)
- ✓ Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Olst-Wijhe 2015
- ✓ Beleidsvisie Recreatie, Toerisme en Cultuur 2015 – 2020
- ✓ Notitie Cultuureducatie Primair Onderwijs gemeente Olst-Wijhe 2016-2020
- ✓ Notitie “Olst-Wijhe (ont)zorgt, beleid voor mantelzorgers en vrijwilligers in Olst-Wijhe” (evaluatie vastgesteld in 2015)
- ✓ Evaluatienotitie Kulturhusconcept Olst-Wijhe (vastgesteld in 2008; geëvalueerd in 2015)
- ✓ Notitie maatschappelijk vastgoed (vastgesteld in 2015)
- ✓ Toekomstscenario Openbare Bibliotheek Olst-Wijhe 2014
- ✓ Startnotitie ‘Kernen in de gemeente Olst-Wijhe: zo doen wij dat!’ (door het college vastgesteld in 2007, geëvalueerd in 2013)
- ✓ Nota Sport- en Cultuurstimulering 2014-2018 (tussenevaluatie 2015)
- ✓ Projectplan Cultuureducatie aan de basis Olst-Wijhe 2017 – 2020
- ✓ Projectplan Cultuurmakelaar gemeente Olst-Wijhe en Raalte 2017-2018
- ✓ Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen = Samendoen
- ✓ Nota “Olst-Wijhe, gezond en vitaal”, lokaal gezondheidsbeleid 2013 - 2016 (vastgesteld in 2013, evaluatie in 2018)
- ✓ Beleidskader Participatiewet 2015-2018 (vastgesteld in 2014, geëvalueerd in 2016)

- ✓ Rapportage Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen (vastgesteld 2016, evaluatie 2018)
- ✓ Beleidskader Minimabeleid 2014-2017 (vastgesteld in 2014, evaluatie 2017)

Wat doen we daarvoor in 2018?

PROGRAMMA TRANSFORMATIE SOCIAAL DOMEIN

Sinds 2015 zijn we als gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Jeugdwet, de gewijzigde Wmo en de Participatiewet. De eerste twee jaren hebben we ons vooral gericht op de transitie. Het toerusten van de organisatie om de nieuwe taken als gevolg van deze gedecentraliseerde wet- en regelgeving goed uit te kunnen voeren. De landelijke stelselwijziging was echter ook gericht op snellere, betere, effectievere en integrale ondersteuning en zorg, gepaard gaande met andere manieren van denken en handelen. Transformatie vraagt om vernieuwing, creativiteit en houdingsverandering bij alle partijen, zoals inwoners, informele zorg en betaalde professionals en de gemeente.

Programmatische aanpak

We willen meer samenhang aanbrengen in de uitvoering van de verschillende taken en toe naar de ontschotting van budgetten hiervoor. We hebben ook gemerkt dat binnen de huidige setting de verdere transformatie moeilijk op gang komt. Het in gang zetten van substantiële veranderingen vraagt tijd en daarmee capaciteit. Ook is er nog winst te behalen in het aanbrengen van meer samenhang tussen de verschillende beleidsterreinen en tussen beleid en uitvoering van niet alleen de gemeentelijke organisatie maar ook van onze maatschappelijke partners.

De lijnen zijn kort, we weten elkaar snel te vinden en zijn bereid om over eigen beleidsterreinen c.q. domeinen heen te kijken maar het ontbreekt aan tijd en capaciteit om deze beweging zowel intern als extern in gang te zetten. Dit vraagt volgens de bedrijfsvoeringsvisie om een programmatische aanpak: strategische doelen, beoogde veranderingen, beschikbare middelen en te leveren inspanningen moeten in samenhang met elkaar worden bestuurd. Dit moet in 2018 en 2019 leiden tot:

- Het in samenhang verankeren van doelstellingen en inspanningen;
- Vergroting veranderkracht;
- Een éénduidige aanspreekpunt

Ofwel: strategische sturing.

Het tweejarig programma kent een inventarisatiefase (mei t/m november 2017) en een uitvoeringsfase (dec. 2017- 30 april 2019). De inventarisatie zal zowel harde structuuraspecten omvatten (bijv. gericht op verdere ontschotting tussen de deeldomeinen) alsook de meer zachte cultuurthema's (werken vanuit de leefwereld bijvoorbeeld).

Doelstelling van de programmatische aanpak

Onze Sociale toekomstvisie kent als algemeen doel: *alle inwoners van onze gemeente doen, voor zover mogelijk, op eigen kracht mee in onze samenleving*. Daar waar ondersteuning nodig is gebeurt dit, voor zover van toepassing, vanuit het principe: *“één gezin, één plan, één aanspreekpunt”*.

Onze ambitie bij de verdere transformatie van het sociaal domein is een *inclusieve samenleving*: alle inwoners voelen zich thuis in Olst-Wijhe, doen mee op maat en werken naar vermogen en kinderen kunnen veilig en gezond opgroeien. Inwoners hebben zelfregie op het eigen leven en er is sprake van samenredzaamheid en omzien naar elkaar met een faciliterende en betrouwbare vangnetrol vanuit de gemeente. Denkrichting voor het handelen van professionals in het sociale domein is niet van buiten naar binnen (past het in ons systeem), maar vanuit de bedoeling kijkend, vanuit de leefwereld van de mensen. De systeemwereld is hierin ondersteunend. Er is ruimte voor maatwerk (ja, mits in plaats van nee, tenzij).

Dit programma is gericht op het vergroten van de veranderkracht van bestuurders, medewerkers, organisaties/instellingen en inwoners, het vergroten van de samenhang tussen de verschillende

inspanningen en het ontschotten van de traditionele splitsing van de budgetten voor de uitvoering van de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet om deze doelstellingen daadwerkelijk te realiseren.

Wat gaan we doen in 2018?

De in november 2017 op te leveren inventarisatiefase levert inzicht in de gewenste realisatie van activiteiten en projecten voor dit programma en in de beschikbare en benodigde middelen hiervoor. Na afronding van deze inventarisatiefase wordt gestart met de uitvoeringsfase van het programma. Als afbakening geldt dat het bij dit programma transformatie alleen gaat om doelen en inspanningen die een bijdrage leveren aan de interne en externe veranderkracht van het sociaal domein. Eind 2017 zijn de concrete activiteiten en inspanningen bekend die prioriteit hebben om in het kader van dit programma uit te voeren in 2018.

Verbinding met bestaande beleidskaders

Op 13 maart 2017 is de Nota: 'Plan van aanpak lokale transformatie jeugdhulp' vastgesteld in uw raad. In dit plan worden onder meer maatregelen voorgesteld om de toegang tot de professionele jeugdzorg te verscherpen, alternatieve vormen van lichte ondersteuning te ontwikkelen en het sneller afschalen van specialistische jeugdzorg te stimuleren. Uiteraard blijft daarbij het principe gelden dat kinderen en jongeren de zorg c.q. ondersteuning ontvangen die voor hen noodzakelijk is. Dit transformatieplan jeugd vormt een belangrijke bouwsteen voor het programma transformatie sociaal domein waardoor ook verbinding en versterking vanuit jeugd met de andere beleidsterreinen mogelijk wordt. Daarnaast wordt verbinding gelegd met de volgende beleidskaders: het Beleidsplan Wmo 2017-2020, (Evaluatie) beleidskader Participatiewet 2015-2018 en het Beleidskader Minimabeleid.

Budget voor de programmatische aanpak

Voor een periode van twee jaar wordt uitgegaan van een benodigd budget van € 285.000 in programmamanagement en -ondersteuning en een werkbudget. Dit bedrag wordt conform uw besluit van 7 november 2016 gedekt uit het overschot budget sociaal domein 2015 ad € 575.000. Eventuele kostenramingen voor activiteiten die uit de inventarisatie fase volgen en niet in de reguliere begroting zijn opgenomen kunnen pas dan worden begroot. Dit zal onderdeel uitmaken van de vast te stellen oplevering inventarisatiefase, die in november aan uw raad wordt voorgelegd.

JEUGDHULP

Doorontwikkeling en implementatie opgaven transformatie jeugdhulp, zowel lokaal als regionaal

Nieuw transformatieplan

Het jaar 2018 zal er verder uitvoering gegeven worden aan de nota: 'Plan van aanpak lokale transformatie jeugdhulp'. Onze uitdaging is om met minder financiële middelen samen met onze ketenpartners kinderen prettig, veilig en gezond te laten opgroeien in de gemeente Olst- Wijhe. Eind 2018 zal er een eerste evaluatie plaats vinden over de effecten van dit plan. Het transformatieplan heeft drie programmalijnen met daaraan doelstellingen en interventies gekoppeld.

Programmalijn 1: Doorontwikkeling gemeentelijke sturingsinformatie

- In 2018 zullen de resultaten van de kwantitatieve en kwalitatieve profielen jeugd opgeleverd worden. Met deze resultaten hebben we meer informatie over hoe het met onze jeugd in de gemeente gaat en waar de behoeften liggen. Op die manier kunnen we het welbevinden, gezondheid en zelfredzaamheid helpen bevorderen. Er zullen dan gericht (preventieve) interventies ingezet kunnen worden.
- In 2018 zal er gestart worden met een nieuw registratiesysteem voor jeugd en Wmo. Er wordt ingezet op goede lokale sturingsinformatie. Hiervoor is een goede inrichting van het

systeem noodzakelijk en goede monitoring op het goed vullen van het systeem. Dit zal gedurende het jaar gemonitord worden door middel van maandelijkse rapportages. In 2018 zal er meer informatie zijn met betrekking tot toeleiding, toewijzing en inzet van jeugdhulp en de kosten daarvan.

Programmalijn 2: Doorontwikkeling integrale samenwerking, afstemming en communicatie/participatie in de jeugdketen.

- In 2018 is er duidelijkheid over de rolverdeling en afstemming over de toegang van jeugdhulp in verhouding tot het voorliggende veld. Tussen CJG, toegangsteam jeugd, onderwijs en andere belangrijke ketenpartners in de gemeente Olst-Wijhe. Er wordt daarbij ook gekeken hoe de samenwerking doorontwikkeld kan worden tot een meer efficiënte samenwerkingsvorm. Eerst de basis op orde en daarna verder ontwikkelen.
- In 2018 zijn er verschillende initiatieven ingericht n.a.v. de behoeften die er zijn in het voorliggende veld. Dit is gerealiseerd door onze ketenpartners, het maatschappelijk werk, GGD of jongerenwerk. Of door de gemeente zelf. Deze initiatieven zijn georganiseerd naar aanleiding van de praktijk, gericht op preventie of het efficiënter inrichten van jeugdhulp.
- In 2018 zal er door middel van het Project Jongeren aan zet getracht worden invulling te geven aan jongerenparticipatie.

In de keten van jeugdhulp zijn er belangrijke samenwerkingspartners, waar samenwerkingsafspraken van belang zijn. Deze afspraken moeten geëvalueerd worden en bijgesteld indien nodig. Het is belangrijk de afspraken te monitoren in het belang van de veiligheid van opgroeiende kinderen. En ook in financieel opzicht, door elkaar beter te leren kennen is er meer vertrouwen en kan er efficiënter samengewerkt worden. In 2018 zullen er met verschillende nieuwe partners zoals GGZ aanbieders, afspraken zijn gemaakt.

Programmalijn 3: Het bevorderen van kwaliteit en innovatie in de jeugdketen.

- In 2017 is de urenuitbreiding voor het ambulante jeugdwerk en de POH GGZ gerealiseerd. Er is gestart door medewerkers in 2017 met het oppakken van de verschillende acties die afgesproken zijn. In 2018 zullen deze activiteiten uitgebreid worden en zullen de effecten worden geëvalueerd.
- Er zal gewerkt worden aan het bevorderen van overdracht kennis en expertise toegangsteam en CJG door middel van scholing en casuïstiekbespreking.
- De medewerkers van het CJG en het toegangsteam zullen hun expertise delen met jeugdigen en hun ouders, vrijwilligers en professionals in het voorliggende veld.
- In 2018 is er duidelijkheid over hoe wij de preventieve thuisbegeleiding/gezinsondersteuning willen positioneren in de toegang. Dit wordt meegenomen in de evaluatie van het transformatie plan jeugd eind 2018.

In 2018 zal er veel inzet zijn om het voorliggende veld te versterken, zodat er minder vraag is naar specialistische jeugdhulp.

Het IJssellandse model: een nieuw bekostigingsmodel

In 2018 wordt er gestart met resultaatgericht bekostigen van de jeugdhulp. De bedoeling van het model is betere samenwerking, sneller afschalen van specialistische jeugdhulp, domein-overstijgend samenwerken, inzetten van eigen netwerk/-kracht en innovatie en kwaliteit, waarbij we sturen op kwaliteit en resultaten.

In het najaar van 2017 is het model geïmplementeerd en in 2018 en 2019 zal er in fases mee gewerkt gaan worden. We spreken van een midden- en topsegment binnen de jeugdhulp. Het topsegment is de duurder specialistische en/of langdurige zorg. Het middensegment is alles wat daarbuiten valt.

Het eerste jaar zal er alleen voor het middensegment afrekening plaats vinden maar zal er wel voor alle soorten jeugdhulp de nieuwe methode gebruikt worden. Op deze manier kunnen aanbieders, gemeenten en cliënten wennen aan het nieuwe systeem maar zijn er nog niet te grote (financiële) risico's.

Pas in 2019 zal er daadwerkelijk op resultaat afgerekend worden. In 2018 zal dit voorbereid gaan worden, zodat dit in 2019 mogelijk is.

ONDERWIJS

(Taal)onderwijs nieuwkomers Salland

Kinderen van nieuwkomers in de basisschoolleeftijd uit de gemeente Olst-Wijhe die extra taalonderwijs nodig hebben, hebben de afgelopen jaren een taaltraject doorlopen bij De TiNtaan (Tijdelijk intensief Nederlands taalonderwijs aan nieuwkomers) in Deventer. Vertegenwoordigers van de schoolbesturen De Mare en Mijnplein, EPOS, Carmel, de Capellenborg, Landstede en de gemeenten Raalte en Olst-Wijhe hebben in een kerngroep de mogelijkheid van een taalschool in Salland onderzocht. Het onderzoek wees uit dat taalonderwijs in Salland haalbaar is. Er wordt gestart met het aanbieden van (taal)onderwijs aan nieuwkomerskinderen in de basisschoolleeftijd in Wijhe (Peperhof) per ingaande van het schooljaar 2017-2018. (Taal)onderwijs aan nieuwkomerskinderen in de middelbare schoolleeftijd in Salland wordt nog uitgewerkt.

Laaggeletterdheid

Om laaggeletterdheid in Olst-Wijhe te verminderen is in 2015 het Taalpunt Olst-Wijhe opgericht. Het Taalpunt is een herkenbare fysieke plek in de bibliotheek, waar een coördinator spreekuur houdt en een taalvrager koppelt aan een taalmaatje/vrijwilliger (geschoolde taalcoach), een groepsactiviteit (Taalcafé) of scholingsinstituut (formeel onderwijs via Deltion of Toptaal). De Stuurgroep Taalpunt Olst-Wijhe (waarin de partners rondom Taalsamenwerking zijn vertegenwoordigd) heeft een Ambitiedocument opgesteld voor 2018-2021. Vanaf 2018 komt er urenuitbreiding voor de coördinatie, waardoor het mogelijk is een start te maken met het realiseren van de gestelde ambities.

Onderwijshuisvesting

Sinds 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen voor het primair onderwijs verantwoordelijk voor de kosten van buitenonderhoud aan hun schoolgebouwen. Een wetwijziging die verstrekkende gevolgen voor hen heeft. De schoolgebouwen in Olst-Wijhe zijn n.l. sterk verouderd, waarvoor de komende jaren grote investeringen nodig zijn. De ontvangen rijksvergoeding voor buitenonderhoud is ontoereikend, ook hebben de schoolbesturen hiervoor niet kunnen reserveren. Er is tegelijkertijd sprake van een forse daling van het aantal leerlingen en daardoor een toename van de leegstand, een afnemende rijksvergoeding en een gewijzigde bekostigingssystematiek.

De consequenties van de wetwijziging voor zowel de schoolbesturen als de gemeente Olst-Wijhe zijn opgenomen in "de Rapportage bestuursopdracht herijking beleid onderwijshuisvesting", die in de raadsvergadering van 22 februari 2016 is vastgesteld. Daarin zijn tevens de uitgangspunten voor het nieuw op te stellen Integraal Huisvestings Plan opgenomen met bijbehorend financieel kader.

De schoolbesturen hebben vervolgens de rapportage "Naar een toekomstbestendig en passend onderwijsaanbod voor Salland" opgesteld. Hierin worden scenario's beschreven hoe zij de toekomst van de onderwijshuisvesting in Olst-Wijhe zien met als doelstelling dat er -ook voor de lange termijn - kwalitatief goede, toekomstbestendige en betaalbare voorzieningen voor onderwijs en kinderopvang in onze gemeente voorhanden zijn. Bij de totstandkoming van deze scenario's is nadrukkelijk samenwerking gezocht met onze gemeente, de Capellenborg en de kinderopvang organisaties KOOS en de Bieënkorf.

Bij de beoordeling van de criteria zijn de uitgangspunten uit het Coalitieakkoord 2014-2018 betrokken. Voor een vitaal platteland en de sociale cohesie in de kleine kernen is het voortbestaan van een school van groot belang. Ons streven is dan ook om de scholen zo lang mogelijk in de kleine kernen te behouden, zolang de kwaliteit van het onderwijs dat toelaat en er voldoende draagvlak is. Als gevolg van de ontgroening moeten schoolbesturen keuzes maken uit oogpunt van kwaliteit en kosten. De gemeente heeft geen zeggenschap meer als een school met sluiting wordt bedreigd. Maar aantasting van de leefbaarheid in de kleine kernen gaat ons wel primair aan. In september 2017 heeft uw raad beraadslaagd over de denkrichting, waarin toekomstscenario's uitgewerkt moeten worden. Deze uitwerking wordt afgerond in 2018, waarna definitieve besluitvorming plaatsvindt over de huisvestingsscenario's en het dekkingsplan.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Het Plan VVE in Salland wordt jaarlijks geactualiseerd. In 2017 hebben geen beleidswijzigingen plaatsgevonden. Het Ministerie heeft besloten om de huidige specifieke uitkering nogmaals met een jaar (2018) te verlengen. In 2017 en 2018 krijgen we extra middelen om het taalniveau van de pedagogisch medewerkers die werkzaam zijn op VVE-groepen te verhogen. Op 1 augustus 2019 moeten alle pedagogisch medewerkers geschoold zijn op taalniveau 3F.

Wij blijven u via de bestuursrapportages inzicht geven in het gebruik van gesubsidieerde kindplaatsen en VVE-plaatsen. Dit inzicht is van belang, omdat we sinds 2016 uitgaan van een vraaggestuurde financiering van het peuterwerk (onze financiële bijdrage hangt af van de mate van gebruik van peuterplaatsen).

Een aanbod voor alle peuters

Er gaan landelijk 40.000 peuters niet naar de kinderopvang of peuterspeelzaal. Het eindbeeld van het Rijk en gemeenten is dat alle peuters naar de kinderopvang (of peuterwerk) kunnen gaan. Dit is vanuit de overtuiging dat goede kinderopvang bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen en aan een goede start op de basisschool. Vanuit de verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en gemeenten, zetten zij samen in op toegankelijke voorschoolse voorzieningen en een groter bereik van peuters. Gemeenten moeten zich inspannen voor voldoende en financieel toegankelijk aanbod in een voorschoolse voorziening voor alle peuters waarvan de ouders geen recht hebben op kinderopvangtoeslag. Samen met betrokken instellingen (JGZ, Kinderopvang KOOS en Kindercentrum De Bieënkorf) werken we via een actief (communicatie)plan aan een groter bereik van alle peuters. In 2018 vervalt de decentralisatie-uitkering Versterking Peuterspeelzaalwerk. Daartegenover staat dat we sinds 2016 een nieuwe decentralisatie-uitkering ontvangen om onder andere ouders die geen recht hebben op kinderopvangtoeslag tegemoet te kunnen komen.

Speelvoorzieningen

In 2018 implementeren we een digitaal inspectiesysteem. Hierbij sluiten we aan bij DOWR-I. Daarnaast starten we nieuwe experimenten waarbij de verantwoordelijkheid van de inrichting van speelterreinen nog meer dan voorheen bij onze inwoners wordt neergelegd. In 2017 hebben we dat voor het eerst op de Boerhaar gedaan, samen met Plaatselijk Belang Boerhaar. We evalueren nog met hen of deze nieuwe werkwijze bevalt.

MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING

Beleidsplan Wmo 2017-2020 Meedoen = Samendoen

In 2016 heeft de evaluatie van de volgende notities plaatsgevonden:

- “Olst-Wijhe ontzorgt” (beleid voor mantelzorgers en vrijwilligers in Olst-Wijhe 2012-2016) met daarbij een tussenevaluatie van de in 2015 ingevoerde “blijk van waardering”
- Uitvoeringsplan van het Masterplan Wonen, zorg en welzijn 2011-2020
- Beleidsplan Wmo 2013-2016 samen met het Beleidskader Individuele Voorzieningen Wmo 2014-2017

De uitkomsten van deze evaluaties zijn samengevat in het beleidsplan Wmo 2017-2020 met de titel: Meedoen = Samendoen. Dit beleidsplan is in maart 2017 door uw raad vastgesteld. Ons uitvoeringsplan met de titel Meedoen = Samendoen in uitvoering hebben wij vastgesteld in augustus 2017.

Op basis van het beleidsplan zijn vier onderwerpen met subdoelen geformuleerd voor 2018 en verder. De inventarisatiefase van de doelen vindt met name plaats in 2017 en de eerste helft van 2018. Een uitvoeringsplan voor de jaren 2017 en 2018 met daarin een totaaloverzicht van de onderwerpen, subdoelen en de planning is inmiddels vastgesteld. Hieronder volgt een korte opsomming van de onderwerpen.

1. Transformatie

Hierboven zijn wij ingegaan op de aanleiding om een tweejarig programma Transformatie sociaal domein te organiseren. Dit programma is gericht op het vergroten van de veranderkracht van bestuurders, medewerkers, organisaties/instellingen en inwoners, het vergroten van de samenhang tussen de verschillende inspanningen en het ontschotten van de traditionele splitsing van de budgetten voor de uitvoering van de Jeugdwet, Wmo en Participatiewet om deze doelstellingen daadwerkelijk te realiseren.

In het Beleidsplan Wmo is in dit kader een achttal aandachtspunten geformuleerd wat vooral betrekking heeft op het verstevigen van de samenwerking met het Brede Welzijnsverband. Daarnaast is een belangrijk doel dat wij in de komende jaren in toenemende mate handelen volgens het VN verdrag Handicap wat in 2006 is vastgesteld. Het VN-verdrag betekent een extra stimulans voor de beweging die met de nieuwe Wmo is ingezet: de samenleving aanpassen aan een zo breed mogelijke groep burgers, ook degenen met fysieke, mentale of sociale beperkingen. Concrete acties in de richting van een inclusieve samenleving. Want dat is de stip op de horizon die wij in onze gemeente voor ogen hebben: een samenleving die openstaat voor iedereen, waar iedereen kan meedoen.

2. Inkoop en algemene voorzieningen

Tot en met 2018 geldt de raamovereenkomst maatwerkvoorzieningen voor zorg en ondersteuning. Voor 2019 en verder moet opnieuw zorg en ondersteuning worden ingekocht, waarbij we de lessen die we hebben geleerd uit de huidige overeenkomst meenemen. In het eerste en tweede kwartaal 2017 is het inkoopbeleid geëvalueerd. Hiervoor zijn een aantal plenaire sessies georganiseerd met de Wmo Adviesraad, zorgaanbieders en het toegangsteam. De rest van het jaar wordt gebruikt om de strategie te bepalen wat als basis dient voor het verdere inkooptraject.

Een belangrijke factor wat invloed heeft op het inkooptraject is de doorontwikkelingen van diverse algemene voorzieningen. Een goede algemene voorziening wordt gekenmerkt door de laagdrempeligheid, ontschotting van verschillende domeinen, en de partnerschap met de betrokken partijen. Een goede algemene voorziening voorkomt ook de inzet van duurdere individuele ondersteuning of zorg. Voor de inkoop voor de hulpmiddelen Wmo zal voor 2018 een nieuwe aanbesteding gestart worden.

3. Communicatie

Communicatie speelt door het hele beleidsplan een belangrijke rol. Zo is goede communicatie bij de Transformatiedoelen van vitaal belang. Communicatiemiddelen zijn van groot belang om de boodschap van zender en ontvanger goed over te brengen. Daar is deze paragraaf op gericht. Up-to-date informatie, die eveneens makkelijk toegankelijk is, is een belangrijk middel om onze doelgroep te informeren en te adviseren. Hierbij speelt de kracht van de herhaling een belangrijke rol. Daarnaast moet het goed mogelijk zijn om via diverse kanalen ons te kunnen bereiken. Ook een vraag gestuurde houding valt binnen dit onderwerp. In de evaluatie van onze dienstverlening speelt het cliëntervaringsonderzoek (CEO) een belangrijke rol. Daar waar het CEO tot voorheen een sfeer had van zenden en ontvangen, willen we kijken in hoeverre we er vraag gestuurde en kwalitatieve aspecten in het onderzoek kunnen voegen.

4. Ondersteuning onafhankelijke Cliëntondersteuning en vrijwilligersondersteuning

De meeste hulp aan mensen wordt gegeven vanuit informele zorg, vooral door mantelzorgers. Naar aanleiding van de vorig jaar gehouden enquête onder onze mantelzorgers, als onderdeel van de evaluatie van het vorige Wmo beleidsplan, wordt de ondersteuning aan mantelzorgers op de bestaande wijze voortgezet. De groep jonge mantelzorgers verliezen we hierbij niet uit het oog. We willen kijken in hoeverre we deze groep kunnen plekken in ons mantelzorgbeleid. Het vrijwilligersveld is daarnaast in beweging. In 2016 deden we onderzoek naar de tevredenheid van vrijwilligers(organisaties) over de ontvangen ondersteuning en waardering en accenten voor de toekomst.

Men hecht sterk aan een proactieve en verbindende functie van ut Huus, voor wat betreft ondersteuning van vrijwilligers(organisaties) en concrete matching van vraag en aanbod.

SPORT

Sportstimulering

De maatschappelijke betekenis van sport en cultuur wordt onderkend. Sporten draagt bij aan een gezonde en creatieve levensstijl en helpt bij het leggen van sociale contacten. Sport en cultuur zorgen voor verbroedering, tolerantie en inspiratie. Stimulering van sport en cultuur is van groot belang, zeker voor jeugd.

De coördinatie van de uitvoering van de impuls ligt bij Ut Huus. Vanaf 2017 worden de vakleerkrachten bewegingsonderwijs ingezet als combinatiefunctionarissen op alle scholen zowel in het primair als het voortgezet onderwijs. Deze samenwerking is structureel en intensief. Ook de samenwerking met sportverenigingen via het Sportplatform alsmede andere partijen, zoals het MKB is geïntensiveerd en wordt voortgezet. De nota "Sport- en Cultuurstimulering Olst-Wijhe 2014-2018" gaan we in 2018 evalueren en daar waar nodig wordt de uitvoering van de regeling aangepast.

KUNST EN CULTUUR

Binnenschoolse cultuureducatie primair onderwijs

De provinciale subsidieregeling 'Cultuur aan de basis' heeft ook voor de jaren 2017 tot en met 2020 een vervolg gekregen. De gemeente Olst-Wijhe heeft een subsidieaanvraag ingediend en deze is toegekend (€ 4.356 per jaar). Er is in samenspraak met de basisscholen en de combinatiefunctionaris Cultuur een 'uitvoeringsprogramma binnenschoolse cultuureducatie' opgesteld. De uitvoering van dit plan ligt in handen van de basisscholen (de directeuren en de Interne Cultuur Coördinatoren). Zij krijgen hierbij ondersteuning van de combinatiefunctionaris Cultuur. Doel is om er voor te zorgen dat cultuureducatie verankerd wordt binnen het onderwijscurriculum.

Combinatiefunctionaris Cultuur

Ook in 2018 zal de combinatiefunctionaris Cultuur actief zijn. Deze combinatiefunctionaris richt zich met name op jongeren tot en met 18 jaar, zowel binnenschools als buitenschools (en de relatie tussen beiden). De coördinatie ligt bij Ut Huus.

Cultuurmakelaar

De tijd waarin wij leven vraagt om actieve samenwerking en actieve samenwerking vraagt om organiserend vermogen, een proactieve houding en betrokkenheid. Een Cultuurmakelaar is een grote steun, daar waar onze gemeente zich op haar kerntaken richt. In 2017 en 2018 worden de uren van de combinatiefunctionaris Cultuur uitgebreid door middel van de cultuurmakelaarsregeling van de provincie Overijssel.

Lokale omroep

Voor het voortbestaan van de lokale omroepen in Nederland is het belangrijk dat er op streekniveau samengewerkt wordt. Airplay Media Stichting werkt al een tijdje samen met de omroepen in de regio De Nieuwe Hanze en bekeken wordt of het vormen van een streekomroep wenselijk is.

In oktober 2018 loopt de zendtijdmachtiging van Airplay Media Stichting af. Indien Airplay haar zendtijd wil voortzetten, als lokale omroep of als streekomroep, moet zij hiervoor een verzoek indienen bij het Commissariaat voor de Media. Het Commissariaat vraagt vervolgens aan uw raad om een advies uit te brengen over de representativiteit van het programmabeleid bepalend orgaan en neemt daarna een besluit over vervolg van zendtijdmachtiging. In het geval van een streekomroep zal aan alle betreffende gemeenteraden een advies gevraagd worden.

Openbaar bibliotheekwerk

In 2014 is een besluit genomen over de toekomst van de bibliotheekfunctie in onze gemeente. Dit besluit heeft een looptijd tot en met 2020. De toekomststrategie van de bibliotheek zelf heeft een looptijd tot en met 2018 en ook de budgetovereenkomst loopt eind 2018 af. Afgesproken is om in het kalenderjaar 2018 op inhoud en financiën de ontwikkelingen binnen het openbaar bibliotheekwerk en de prestaties van de stichting te evalueren.

WELZIJN

Maatschappelijk vastgoed

In de notitie maatschappelijk vastgoed, vastgesteld door uw raad in 2015, is een kader met duidelijke uitgangspunten geformuleerd, waarmee richting kan worden gekozen bij toekomstige vraagstukken op het gebied van maatschappelijk vastgoed. Voorbeelden hiervan zijn: leegstand, exploitaties die onder druk staan, maar ook (onderlinge) samenwerking. Concrete uitdagingen liggen er op het gebied van onderwijshuisvesting en een onderzoek naar het clusteren van voorzieningen in de kern Wesepe.

Samenwerking met partners, zoals beheerders en gebruikers van de accommodaties is ook in 2018 van belang om onze beleidsdoelen te realiseren op het gebied van sociale ontmoeting, sport en onderwijs.

Leefbaarheidsbudget

Initiatiefnemers kunnen gebruik maken van het leefbaarheidsbudget. Wij willen blijven investeren in de civil society en leefbaarheidsinitiatieven, waarbij we op maat reageren op de wensen van onze dorpen en kernen. Via de website kunnen initiatiefnemers kijken waar de gemeente subsidies voor beschikbaar heeft en welke criteria hiervoor gelden.

WERK EN INKOMENSONDERSTEUNING

Beschermd wonen

Sinds de Wmo 2015 zijn gemeenten wettelijk verantwoordelijk voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen. De gemeenten Olst-Wijhe, Raalte, Lochem, Zutphen werken samen met de centrumgemeente Deventer. De centrumgemeente ontvangt de financiële middelen van het rijk en is verantwoordelijk voor de uitvoering. De besluitvorming van de nieuwe meerjarenvisie (Regionaal Kompas 2.0, inclusief beschermd wonen ggz) en het regionale actieplan is in 2017 afgerond. In de meerjarenvisie en het regionale actieplan is aandacht voor sociale inclusie, het 'normaliseren' van het beschermd wonen en een verschuiving van het wonen in instellingen naar wonen in de wijk. In de meerjarenvisie en het regionale actieplan is ook aandacht voor:

- samenwerking met cliëntenvertegenwoordiging, aanbieders, verzekeraars en andere relevante partijen;
- aansluiting bij de transformatie in het sociale domein;
- goede verbinding tussen lokaal en regionaal beleid.

Begin 2018 wordt het lokale actieplan vastgesteld.

Participatiewet

Eind 2014 is het Beleidskader Participatiewet 2015-2018 vastgesteld. Eind 2016 is er een eerste evaluatie uitgevoerd aangezien de bijbehorende verordeningen, waarvan de laatsten op 1 juli 2015 in werking zijn getreden, dan tenminste één jaar gelden. Tevens zijn de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek onder de klanten die een uitkering ontvangen in het kader van de Participatiewet meegenomen. In 2018 wordt er uitvoering gegeven aan de vastgestelde verbeterpunten voortkomend uit de evaluatie. Tevens wordt er uitvoering gegeven aan het vastgestelde pakket aan verbetermaatregelen die zijn geformuleerd in de Rapportage

Bestuursopdracht Uitvoering Werk en Inkomen. Eind 2018 zal er een evaluatie plaatsvinden waarbij beoordeeld wordt of de geformuleerde prestatie-indicatoren gerealiseerd zijn.

Minimabeleid

Het huidige Minimabeleid loopt tot en met 2017. In het najaar van 2017 wordt er een evaluatie uitgevoerd. Met de uitkomsten van deze kwalitatieve en kwantitatieve evaluatie wordt nieuw beleid voorgesteld. Er wordt in ieder geval een voorstel gedaan over de extra middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld voor kinderen die opgroeien in armoede, het zogenoemde Kindpakket. Begin 2018 wordt het nieuwe Minimabeleid vastgesteld waarna uitvoering aan het nieuwe beleid wordt gegeven.

Participatie van statushouders

Vanwege de verhoogde instroom van vluchtelingen in Nederland ervaren we meer noodzaak voor integratie en participatie van statushouders die zich vestigen in gemeenten. De landelijke overheid stimuleert gemeenten door een financiële bijdrage te leveren aan het participatieverklaringstraject. Het participatieverklaringstraject is per ingaande 1 oktober 2017 middels een wetswijziging verplicht gesteld. We hebben in 2017 ervaring opgedaan met het participatieverklaringstraject. Tot 2018 hebben we de werkzaamheden in projectvorm aangepakt. De opgedane ervaringen worden verder uitgewerkt. Per 2018 worden de werkzaamheden met betrekking tot de statushouders verankerd in de reguliere taken.

Overige activiteiten 2018

- Uitvoeren klanttevredenheidsonderzoek onder de klanten van de Wmo en Jeugdwet.
- Opstellen beleidsregels subsidies 2019.

VOLKSGEZONDHEID

Volksgezondheidsbeleid

In 2018 wordt een nieuwe nota lokaal gezondheidsbeleid opgesteld. Daarbij volgen we de landelijke uitgangspunten en formuleren lokale speerpunten. We gaan in gesprek met partners en bewoners (een rondetafelbijeenkomst) om lokale accenten en ontwikkelingen nog beter in beeld te krijgen en te verwerken in de nota. Binnen de gemeente wordt de verbinding gezocht met aanpalende beleidsterreinen. Een voorbeeld daarvan is de nieuwe Omgevingswet. Het onderwerp volksgezondheid wordt daarin een belangrijk onderwerp.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugd

De Bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland (BVO) is een samenwerkingsverband van 11 gemeenten in Overijssel. De BVO voert voor 11 gemeenten een aantal bedrijfsvoeringstaken uit die verbonden zijn aan de inkoop en contractmanagement, financiële afhandeling en monitoring van de verstrekte jeugdhulp. Jeugdhulp biedt extra ondersteuning aan kinderen en hun ouders bij het opgroeien en opvoeden tot volwaardige burgers die naar vermogen meedoen in de maatschappij. In 2017 is de regionale samenwerking geëvalueerd en heeft dit geleid tot de inrichting van een nieuwe governance. Daarnaast is er in 2017 door verschillende gemeenten aangegeven dat zij de facturering van de jeugdhulp niet meer als taak van de BVO zien maar dit zelf willen gaan doen. In het vierde kwartaal van 2017 zal hier een besluit over genomen gaan worden.

GGD IJsselland Zwolle

Onze gemeente maakt deel uit van de GGD IJsselland. Volgens de Wet publieke gezondheid hebben gemeenten de taak een GGD in stand te houden voor de uitvoering van taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg. Dit is o.m. gericht op het bevorderen van de algemene

gezondheid en het voorkomen van ziekten bij risicogroepen. Een belangrijke rol van de GGD is daarnaast monitoring en signalering.

Konnected (voorheen Sallcon)

Wij zijn samen met de gemeente Deventer aandeelhouder van Konnected (voorheen Sallcon). Konnected is onder andere verantwoordelijk voor de uitvoering van de taken en verplichtingen, voortkomend uit de Wet sociale werkvoorziening. Daarnaast maken wij gebruik van de kennis en kunde van Konnected om de doelstellingen van de Participatiewet te kunnen realiseren.

Wat mag het kosten?

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Meerjaren Begroting

(x €1.000)

Samenleving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	N/ V
Lasten	20.768	20.626	20.030	19.523	19.344	19.352	
Baten	4.156	3.376	3.294	3.286	3.262	3.258	
Saldo van Baten en Lasten	16.611	17.251	16.736	16.237	16.082	16.094	N
Toevoegingen aan reserves	425	495	170	170	170	170	
Onttrekkingen aan reserves	487	1.588	541	228	208	183	
Resultaat	16.550	16.158	16.365	16.180	16.044	16.082	N

Begroting 2018

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 16,736 miljoen nadelig. De totale lasten zijn geraamd op € 20,030 miljoen en de totale baten op € 3,294 miljoen.

De storting in reserves is geraamd op € 170.000, de onttrekking aan reserves op € 541.000. Het resultaat is € 16,365 miljoen nadelig

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met afnemende kapitaallasten, mutaties in raming onderhoud gebouwen en incidentele budgetten in 2017 voor afboeking boekwaarde kunstgrasveld, huisvesting en begeleiding statushouders en uitvoering plan van aanpak transformatie jeugd en sociaal domein. Het onderhoud en incidentele budgetten worden grotendeels gecompenseerd via reserves.

Het verschil tussen de begroting 2018 en 2017 wordt hieronder verklaard per taakveld.

Begroting per taakveld

Saldo per taakveld (x €1.000)

Thema's	Taakvelden	Begroting n.w. 2017	Begroting 2018	Verschil	N/ V
3.0 Onderwijs	4.1 Openbaar basisonderwijs	184	182	3	V
	4.2 Onderwijshuisvesting	677	731	-54	N
	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	757	720	37	V
3.1 Sport	5.1 Sportbeleid en activering	166	173	-7	N
	5.2 Sportaccommodaties	1.627	1.006	622	V
3.2 Kunst en Cultuur	5.3 Cultuur	173	170	3	V
	5.4 Musea	47	35	12	V
	5.6 Media	392	406	-14	N
3.3 Welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.906	1.819	87	V
3.4 Werk en Inkomensondersteuning	6.3 Inkomensregelingen	1.506	1.543	-37	N
	6.4 Begeleide participatie	2.311	2.113	198	V
	6.5 Arbeidsparticipatie	448	457	-9	N
3.5 Maatschappelijke ondersteuning	6.2 Wijkteams	58	223	-164	N
	6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	439	444	-6	N
	6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	2.737	2.407	330	V
3.6 Jeugd	6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	3.088	3.603	-516	N
	6.82 Geëscaleerde zorg 18-	177	135	42	V
3.7 Volksgezondheid	7.1 Volksgezondheid	558	570	-11	N
Reserves	0.10 Reserve mutaties	-1.093	-371	-722	N
Resultaat		16.158	16.365	-208	N

Toelichting Begroting 2018

Onderwijs

Openbaar basisonderwijs

Het betreft de lasten en baten van de algemene kosten voor het basisonderwijs. Met name de exploitatie van de gymlokalen wordt hier verantwoord. Het betreft kleine verschillen door lagere rentelasten, indexering salarissen, overige kosten en hogere onderhoudskosten die vervolgens worden gecompenseerd via de reserve onderhoud welzijnsgebouwen.

Onderwijshuisvesting

De exploitatie van de schoolgebouwen valt in 2018 voordelig uit door de aangepaste wet- en regelgeving voor rente. De rentelasten zijn lager. Dit voordeel compenseert het lagere

financieringsvoordeel in programma 4. In de Begroting 2017-2020 is vanaf 2018 extra budget beschikbaar gesteld voor het financiële kader, één van de vastgestelde uitgangspunten voor het Integraal HuisvestingsPlan 2016-2019. In dat kader worden nu plannen ontwikkeld voor een toekomstbestendige huisvesting van onze scholen in de verschillende (clusters van) kernen.

Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Onder onderwijsbeleid en leerlingzaken zijn de lasten en baten voor leerlingenvervoer, onderwijsbegeleiding, peuterwerk, voor- en vroegtijdse educatie, uitvoering leerplicht en lokaalbeleid voortgezet onderwijs verantwoord. Naast de iets hogere kosten door indexering salariskosten zijn de kosten voor peuterwerk en voor- en vroegtijdse educatie per saldo lager in 2018. Enerzijds is dit het gevolg van een hogere vergoeding voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid vanaf 2018 en anderzijds doordat de decentralisatie uitkering peuterspeelzaalwerk via de algemene uitkering vanaf 2018 is komen te vervallen. Vanaf 2017 wordt de decentralisatie uitkering voorschoolse voorziening peuters via de algemene uitkering aan gemeenten verstrekt, oplopend van € 21.000 in 2017 naar € 63.000 vanaf 2021. De geraamde lasten zijn hierop aangepast. Beleid voor de inzet van deze middelen is in voorbereiding.

Sport

Sportbeleid en activering

Subsidies aan lokale sportverenigingen en de kosten voor de combinatiefunctionarissen worden in dit taakveld verantwoord. De hogere lasten in 2018 zijn het gevolg van indexering en nieuw waarderingsbeleid voor sporters.

Sportaccommodaties

Het betreft de exploitaties van de verschillende binnen- en buitensportaccommodaties, zoals sporthal De Hooiberg, het zwembad, en sporthal De Lange Slag. Het verschil ten opzichte van 2017 komt vooral door de incidentele afwaardering van het kunstgrasveld Zandhuisweg in 2017. Deze kosten zijn in 2017 ten laste van de reserve nader te bestemmen middelen gecompenseerd. Daarnaast is als gevolg van gewijzigde wetgeving geen rente toerekening aan verstrekte leningen mogelijk vanaf 2018. Tegenover dit voordeel staat een lager financieringsvoordeel in programma 4.

Kunst en Cultuur

Cultuur

In dit taakveld worden de lasten verantwoord van de amateuristische kunstbeoefening, cultuureducatie en de kosten voor culturele gebouwen zoals de Cappellenborg. De verschillen ten opzichte van 2017 worden uitsluitend veroorzaakt door de gewijzigde wetgeving rond rente en afschrijving en indexering van salarissen en overige kosten.

Musea

De lagere onderhoudskosten in 2018 voor kerktorens worden geneutraliseerd door een lagere onttrekking aan de reserve. In 2017 is incidenteel budget beschikbaar voor monumentenbeheer.

Media

De subsidie aan de openbare bibliotheek is geïndexeerd in 2018. Voor het Taalpunt is extra subsidie toegekend vanaf 2018. Deze extra kosten komen ten laste van het budget Sociaal Domein.

Welzijn

Samenkracht en burgerparticipatie

Onder het taakveld Samenkracht en Burgerparticipatie zijn de budgetten voor maatschappelijk werk, collectief vervoer, welzijnsaccommodaties, Kulturhusconcept, dorpsontwikkelingsplannen, sociaal cultureel werk, kinderopvang, mantelzorg en budgetten sociaal domein voor bijkomende

activiteiten jeugd, WMO begeleiding, WMO huishoudelijke hulp en uitvoering en toegang verantwoord.

In 2017 zijn ook de incidentele budgetten voor huisvesting en ondersteuning statushouders opgenomen. Deels worden deze budgetten gedekt uit de reserve nader te bestemmen middelen en deels via een bijdrage in de Algemene Uitkering.

Werk en Inkomensondersteuning

Inkomensregelingen

De uitkeringen zijn gebaseerd op de huidige stand van zaken. Rekening is gehouden met een rijksbijdrage conform het nader voorlopig budget 2017. De rijksbijdrage (het BUIG-budget) is toereikend voor de geraamde uitkeringen. Er is geen bijdrage via de vangnetregeling geraamd. Voor minimabeleid is rekening gehouden met de extra bijdrage via de algemene uitkering voor armoedebestrijding bij kinderen. De hogere lasten hebben met name te maken met indexering personeelskosten, die voor een deel ten laste van het budget sociaal domein komen.

Begeleide participatie

Onder begeleide participatie worden de lasten voor de uitvoering voormalig WSW-regeling verantwoord. De lasten maken onderdeel uit van het budget Sociaal domein. Het budget voor het onderdeel participatie is bepalend voor de uitgaven. De bezuiniging op dit budget wordt verrekend in de uitvoering. Het geraamde risicobudget is met ingang van 2018 komen te vervallen. De vrijval van dit budget dekt voor een deel het tekort op het budget voor jeugdzorg.

Arbeidsparticipatie

De re-integratie activiteiten worden geraamd op basis van het beschikbare budget binnen het sociaal domein. Ten opzichte van 2017 is dit budget iets lager. De uitvoering van de bestuursopdracht werk in uitvoering is zowel structureel als incidenteel verwerkt. De incidentele kosten hebben een looptijd van 2 jaar en worden gedekt uit de reserve sociaal domein.

Maatschappelijke ondersteuning

Wijkteams

De kosten voor het toegangsteam en overige activiteiten wmo en jeugd zijn verantwoord onder de verschillende componenten van maatwerkvoorzieningen.

Maatwerkvoorzieningen (WMO)

De kosten voor woon- en leefvoorzieningen (vm WVG) zijn conform voorgaande jaren geraamd.

Maatwerkdienstverlening 18+

De kosten voor WMO begeleiding en WMO Huishoudelijke hulp zijn op basis van de jaarrekening 2016 en de uitkomsten van het 1^e halfjaar 2017 geraamd. Voor WMO begeleiding nemen de kosten iets af omdat bij de start de lasten voor de persoonsgebonden budgetten veel te hoog zijn ingeschat. De lasten voor zorg in natura zijn iets gestegen. Voor WMO huishoudelijke hulp zijn de lasten verhoogd. Door gerechtelijke uitspraken in 2016 is het beleid aangepast, waardoor inwoners eerder recht hebben op hulp. De kosten voor WMO huishoudelijke hulp blijven wel binnen het beschikbare budget. Het restant is gereserveerd conform afspraken over het budget sociaal domein. Voor de uitvoering zijn de kosten beter toegerekend. In 2017 zijn deze kosten voor een deel verantwoord onder overhead.

Jeugd

Maatwerkdienstverlening 18-

De kosten voor jeugdzorg zijn tot en met 2017 geraamd op basis van het beschikbare budget. Op basis van de jaarrekening 2016 en de prognose over het 1^e kwartaal 2017 is dit vanaf 2018 niet

meer reëel. Met ingang van 2017 is de vereveningsafpraak in de regionale samenwerking niet meer van toepassing. Voor onze gemeente pakt dit, zoals al eerder aangegeven, niet voordelig uit. Naast de hogere kosten voor de jeugdzorg zijn ook de interne uitvoeringskosten beter toegerekend. In 2017 zijn deze kosten voor een deel terecht gekomen in de overhead. In 2017 zijn incidentele budgetten geraamd (overgeheveld uit het jaarrekeningresultaat 2016) voor het plan van aanpak transformatie jeugdzorg en de verdere automatisering van de jeugdzorg, die ten laste van de reserve nader te bestemmen middelen zijn verantwoord.

Geëscaleerde zorg 18-

Voor jeugd- en opvoedkundige hulp en crisis opvang worden gedekt binnen het budget sociaal domein. In 2017 zijn hier ook de uitvoeringskosten voor maatwerkdienstverlening 18- (ten onrechte) geraamd. Dit is vanaf 2018 hersteld.

Volksgezondheid

Volksgezondheid

De bijdrage aan de GGD zijn in 2018 geïndexeerd conform de door de GGD gehanteerde maatstaven. De bijdrage aan de GGD betreft zowel de jeugdgezondheidszorg, de volksgezondheid algemeen als de overige gezondheidszorg.

Reserve mutaties

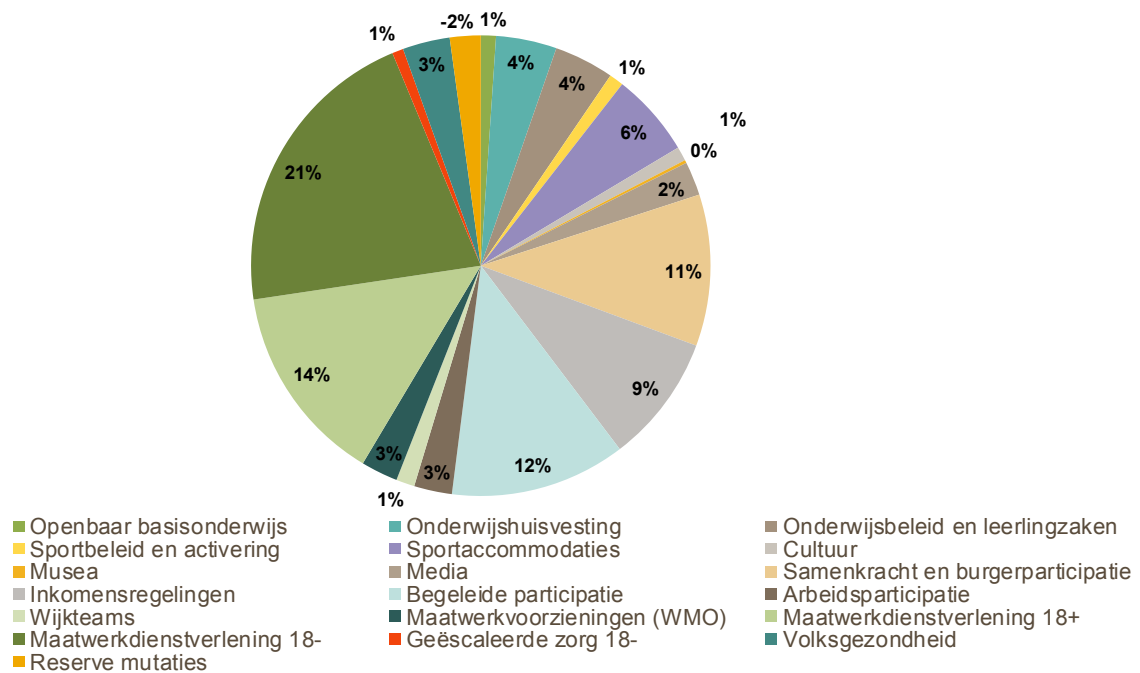
De stortingen in de reserves zijn vanaf 2018 veel lager. Voor onderwijshuisvesting zijn de gevolgen van de overdracht van het buitenonderhoud in de ramingen verwerkt, waardoor de storting in de reserve onderwijshuisvesting is komen te vervallen. Hier tegenover staat dat ook de onttrekking aan deze reserve is verlaagd.

Ten opzichte van 2017 zijn de onttrekkingen in 2018 veel lager. Dit wordt veroorzaakt door het aanpassen voor de ramingen van onderwijshuisvesting, zoals hiervoor is gemeld. Voor een groot deel wordt het veroorzaakt door eenmalige budgetten in 2017 (plan van aanpak transformatie sociaal domein, bestuursopdracht werk in uitvoering, plan van aanpak transformatie jeugdzorg en automatisering jeugdzorg, afwaarderen boekwaarde kunstgrasveld). Het resterende verschil wordt veroorzaakt door afwijkende onderhoudskosten gebouwen.

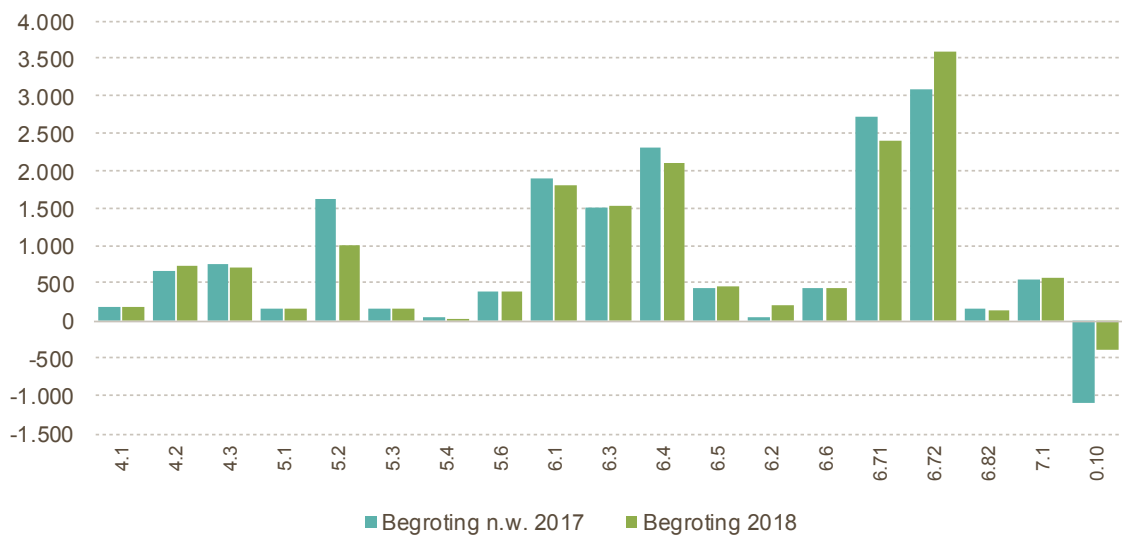

DETAIL OVERZICHT

Begroting 2018

Begroting 2017 - 2018

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, OVERHEAD EN ONVOORZIEN

PORTEFEUILLEHOUDER: BURGMEESTER STRIEN EN WETHOUDER BOSCH

INLEIDING

Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien omvat de volgende taakvelden: Overhead, treasury, OZB woningen, OZB niet-woningen, Belastingen overig, Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds, overige baten en lasten, vennootschapsbelastingen en mutaties reserves.

De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben een sterke relatie met de taakvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

<i>Wat willen we bereiken ?</i>
--

HOOFDDOELSTELLING/BEOOGD MAATSCHAPPELIJK EFFECT

Het voeren van een doelmatig financieel beleid dat leidt tot structureel sluitende begrotingen.

BELEIDSKADERS

Het beleid voor dit onderdeel is - naast hetgeen in wetgeving is vastgelegd- gebaseerd op de volgende documenten:

- Nota reserves en voorzieningen (2015)
- Treasurystatuut 2011
- Financiële verordening
- Controleverordening 2003
- Onderzoeksverordening 2005
- Nota weerstandsvermogen 2013

TOELICHTING OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Treasury

In dit onderdeel wordt volstaan met een korte toelichting. In de Gemeentewet is een afzonderlijke financieringsparagraaf voorgeschreven. Deze paragraaf vormt een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Voor deze toelichting wordt verwezen naar Hoofdstuk 2 paragraaf 4 Financiering.

Als gevolg van de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) zijn alle financieringslasten en –baten met ingang van 2017 verantwoord in dit onderdeel. In de programma's komen de financiële lasten en baten nu niet meer voor. Het financieringsresultaat komt hier ook tot uitdrukking.

Algemene uitkering

De algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt aangemerkt als algemeen dekkingsmiddel en wordt berekend naar de plaatselijke situatie. Basis voor deze begroting vormt de meicirculaire 2017 van het Rijk.

Lokale heffingen

De ontwikkelingen op het terrein van de lokale heffingen komen uitgebreid aan de orde in de paragraaf Lokale heffingen.

In dit onderdeel wordt volstaan met een korte beschrijving van en toelichting op de lokale – niet gebonden – heffingen: de onroerende zaakbelastingen en de toeristenbelasting. Deze heffingen

kennen in tegenstelling tot heffingen als het rioolrecht en de afvalstoffenheffing vooraf geen specifiek bestedingsdoel. Het zijn algemene dekkingsmiddelen, die vrij kunnen worden ingezet.

Gemeentelijke belastingen (algemene middelen)

1. Onroerende zaakbelastingen
Betreft een eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft dus ook gevolgen voor de ozb-tariefberekeningen. In de ramingen 2018 wordt voor de ozb-tarieven uitgegaan van een opbrengststijging van 0%.
2. Toeristenbelasting
Uw raad heeft in november 2016 het tarief voor 2017 en 2018 vastgesteld op € 0,50. De trendmatige verhoging wordt in het tarief pas doorgevoerd op het moment, dat het leidt tot een verhoging met € 0,05 (dit is het geval in 2024).

Heffingen en rechten

3. Rioolrecht
Ter bekostiging van nieuwe zorgtaken is de verbrede rioolheffing ingevoerd. De nieuwe zorgtaken zijn verwerkt in het door uw raad in december 2015 vastgestelde Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020 (GRP). Kaderstelling voor de berekening van de tarieven maakt hier onderdeel van uit. Het uitgangspunt is, dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.
4. Afvalstoffenheffing
De tarieven zijn gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is, dat de heffing 100% kostendekkend is. Bij de ramingen en de berekening van de tarieven is rekening gehouden met de tweede fase omgekeerd inzamelen wat in de loop van 2016 is ingevoerd.
5. Overige leges, rechten en tarieven
De opbrengsten van de leges en overige rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen zijn trendmatig verhoogd met 1%.

Onvoorzien en Algemene baten en lasten

Voor "onvoorzien" uitgaven is in de begroting een bedrag opgenomen van € 40.000. Verder wordt hier de stelpost onderuitputting verantwoord, alsmede de verwachte dekking uit investeringen en projecten voor interne capaciteit.

OVERZICHT VAN DE KOSTEN VAN OVERHEAD

Als gevolg van de wijzigingen in het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) en de indeling naar taakvelden moeten de gemeentelijke organisatiekosten, niet zijnde de direct toe te rekenen salariskosten, worden toegerekend aan het taakveld 0.4 Overhead. In hoofdstuk 3.9 is een specificatie met betrekking tot overhead opgenomen.

Wat mag het kosten?

(x €1.000)							
Meerjaren Begroting							
Alg. dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	N/V
Lasten	3.569	6.397	7.136	7.055	6.862	7.049	
Baten	29.959	28.073	29.161	29.016	28.918	28.923	
Saldo van Baten en Lasten	-26.390	-21.676	-22.026	-21.961	-22.057	-21.874	V
Toevoegingen aan reserves	1.516	1.612	154	153	149	147	
Ontrekkingen aan reserves	1.926	1.835	322	260	180	408	
Resultaat	-26.800	-21.899	-22.194	-22.068	-22.088	-22.135	V

Begroting 2018

Het totale saldo van de baten en lasten van dit programma is € 22,026 miljoen voordelig. De totale lasten zijn geraamd op € 7,136 miljoen en de totale baten op € 29,161 miljoen.

De storting in reserves is geraamd op € 154.000, de onttrekking aan reserves op € 322.000. Het resultaat is € 22,194 miljoen voordelig.

Toelichting meerjaren begroting

De mutaties in het meerjarige verloop van de lasten en baten houden verband met afnemende kapitaallasten, verschillende incidentele- en structurele ramingen gerelateerd aan ICT (onvermijdelijke instandhouding, informatieveiligheid, financiële informatiesysteem), fluctuerende onderhoudslasten gemeentelijke gebouwen gekoppeld aan onderhoudsplanningen (gemeentehuis, werf), afloop stelpost onder uitputting in 2019, fluctuaties in de meerjarenramingen algemene uitkering gemeentefonds en structureel toenemende ramingen voor de Uitvoering Wet Banen.

Het verschil tussen de begroting 2018 en 2017 wordt hieronder verklaard per taakveld.

Begroting per taakveld

Saldo per taakveld (x €1.000)

Thema's	Taakvelden	Begroting 2017	Begroting 2018	Vershil	N/V
4.0 Overhead	0.4 Overhead	6.455	5.945	510	V
4.1 Treasury	0.5 Treasury	-1.694	-523	-1.171	N
4.2 Lokale heffingen	0.61 OZB woningen	-2.676	-2.733	57	V
	0.62 OZB niet-woningen	-1.189	-1.164	-25	N
	0.64 Belastingen overig	-26	-27	1	V
	3.4 Economische promotie	-65	-65	0	N
4.3 Algemene uitkeringen	0.7 Alg. uitk. en overige gemeentefonds	-22.343	-23.474	1.131	V
4.4 Overige baten en lasten en onvoorzien	0.11 Rek resultaat	-130	0	-130	N
	0.8 Overige baten en lasten	-9	15	-24	N
4.5 Vennootschapsbelasting	0.9 Vennootschapsbelasting	0	0	0	N
Reserves	0.10 Reserve mutaties	-222	-168	-54	N
Resultaat		-21.899	-22.194	295	V

Toelichting begroting 2018

Overhead

Het voordelig verschil in saldo 2017-2018 komt doordat in 2017 hogere lasten zijn geraamd door overgehevelde bedragen vanuit de jaarrekening 2016 naar 2017 (digitaal werken, materieel buitendienst).

Verder zijn in 2017 incidenteel bedragen beschikbaar gesteld voor digitaal werken, klimaat beheersing gemeentehuis en formatie bedrijfsvoering.

Voor het financiële informatiesysteem, informatie veiligheid, digitaal archief, overheidsparticipatie en bedrijfsvoering zijn vanaf 2018 extra middelen geraamd. De onderhoudslasten gemeentelijke gebouwen (gemeentehuis, werf) zijn geraamd in aansluiting met meerjaren onderhoudsplannen. Verder zijn vanaf 2018 minder rentelasten toegekend aan overhead in verband met wijziging Bbv.

Treasury

Met ingang van 2018 zijn nieuwe BBV voorschriften van kracht ten aanzien van de toegestane renteomslagberekening. Op basis van deze voorschriften is het tot op heden gehanteerde omslagpercentage verlaagd van 4 naar 2%.

Dit leidt tot een substantieel lager voordelig resultaat op het taakveld treasury, maar anderzijds tot lagere (rentecomponenten in de) doorberekende kapitaallasten op de diverse taakvelden.

Lokale heffingen

In de raadsvergadering van 12 december 2016 is gelet op de uitkomsten van de herwaardering Wet WOZ besloten tot een opbrengstverschuiving van € 25.000 van de categorie OZB eigenaren niet-woningen naar OZB eigenaren woningen.

Daarnaast is vanwege areaaluitbreiding een opbrengsttoename OZB woningen van € 24.000 geraamd. De kosten Belastingssamenwerking DOWR zijn lager geraamd in 2018.

Algemene uitkeringen

De Algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2017. Hierin zijn de aanpassingen in het accres, maatstaven en uitkeringsfactor verwerkt.

De integratie-uitkering Sociaal Domein 2018 is € 257.000 hoger dan in 2017.

De overige componenten van de algemene uitkering zijn € 875.000 hoger dan in 2017.

Overige baten en lasten en onvoorzien

Het verschil wordt veroorzaakt door het geraamde voordelig resultaat in de begroting 2017.

De lasten nemen toe door verlaging van de stelpost onder uitputting.

Vennootschapsbelasting

Uit de inventarisatie van de activiteiten van de gemeente op de aanwezigheid vpb-plicht is naar voren gekomen dat de grondexploitatie-activiteiten door de "ondernemerspoort" gaan en derhalve onder de heffing van vennootschapsbelasting gaan vallen.

Uit de huidige fiscale doorrekeningen van de grondexploitaties, blijkt echter dat er over de begrotingsperiode 2018-2021 waarschijnlijk geen Vpb verschuldigd is.

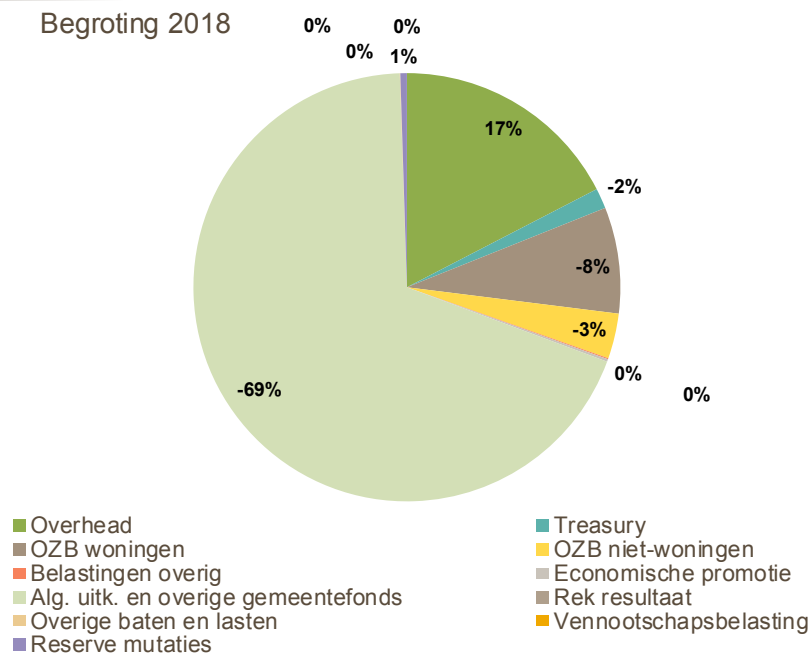
Reserve mutaties

Het verschil in storting houdt verband met toevoegingen aan verschillende reserves in aansluiting met de resultaat bestemming 2016.

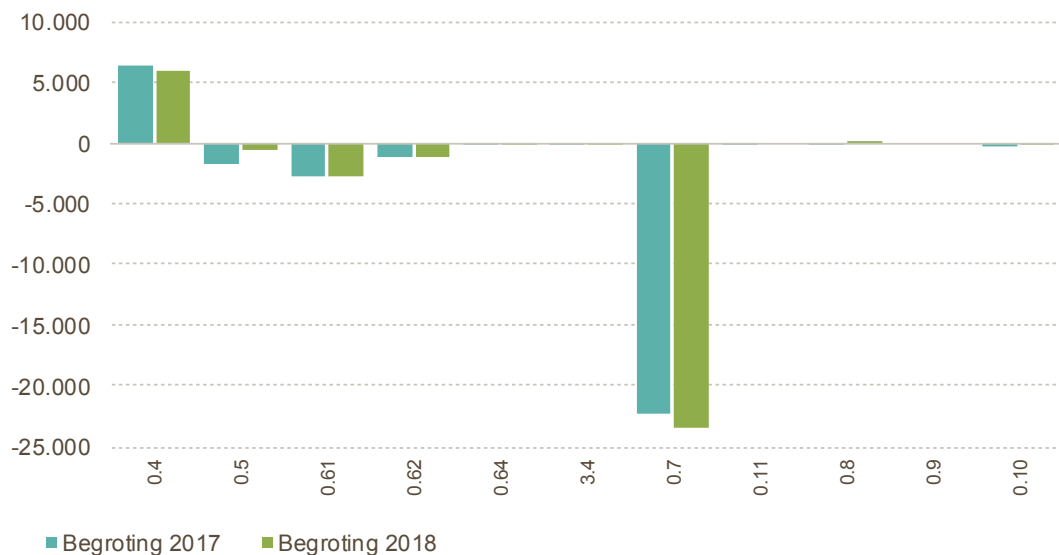
Het verschil in onttrekking tussen 2017 en 2018 houdt verband met de geraamde bedragen in 2017 en 2018 met betrekking tot klimaatbeheersing gemeentehuis, onderhoud gemeentehuis, digitaal werken en formatie aanpassingen bedrijfsvoering.

DETAIL OVERZICHT

Begroting 2018

Begroting 2017 - 2018

HOOFDSTUK 2 BELEIDSBEGROTING – DE PARAGRAFEN

PARAGRAAF 1 LOKALE HEFFINGEN

1. INLEIDING

Algemeen

De paragraaf lokale heffingen geeft inzicht in het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (inclusief kwijtscheldingsbeleid), de lokale lastendruk en de geraamde inkomsten van de diverse heffingen. Daarnaast geeft de paragraaf inzicht in de kostendekkendheid van de heffingen en de producten die samenhangen met de heffingen. In deze paragraaf staat het beleid dat de gemeente in 2018 gaat voeren ten aanzien van de lokale heffingen.

In deze paragraaf is conform artikel 10 van het Besluit begroting en verantwoording (Bbv) informatie opgenomen over de volgende zaken:

- beleid ten aanzien van de lokale heffingen, met ingang van 2017 is aangesloten bij de nieuwe Bbv regels waarbij inzichtelijk wordt gemaakt hoe de berekening van tarieven wordt bewerkstelligd.
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen
- per belastingsoort de verwachte inkomsten
- een aanduiding van de lokale lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn een integraal deel van het te voeren beleid. Zij dienen als instrument om tot afgewogen beslissingen rond de keuzen van (nieuwe) voorzieningen in relatie tot de belastingdruk voor de burgers te komen.

Begripsbepaling

De lokale heffingen zijn onder te verdelen in een aantal categorieën:

- Belastingen (bijv. de OZB);
- Rechten (bijv. afvalstoffenheffing en rioolheffing);
- Retributies (de leges, paspoort etc.);

Algemene belastingen

De algemene belastingen komen ten goede aan algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten niet gelabeld zijn maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen kunnen worden ingezet. De gemeenteraad bepaalt waarvoor. Onder de algemene belastingen vallen bijvoorbeeld de onroerendezaakbelastingen, de hondenbelastingen en de forensen- en toeristenbelasting.

Bestemmingsbelastingen

Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Voor bestemmingsbelastingen geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die zij voor de betreffende taak of voorziening maakt.

Retributies

Retributies worden geheven van personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent die voor die persoon een individueel voordeel oplevert. De belangrijkste retributies zijn de leges: vergoedingen voor een bij de gemeente aangevraagde dienst als het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen de retributies niet meer dan kostendekkend zijn.

Met betrekking tot de belastingen en rechten zijn de beleidsuitgangspunten verschillend.

Beleidsuitgangspunt gemeentelijke belastingen

Bij de belastingen staat de budgettaire functie voorop. De meeste inkomsten uit belastingen worden gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. Er hoeft geen relatie te zijn tussen de opbrengsten van deze belastingen en de dienstverlening vanuit de gemeente. De belastingen worden voor het jaar 2018 geïndexeerd met 1%, tenzij er uit budgettaire of beleidsoverwegingen anders wordt voorgesteld.

De OZB is voor 2018 een uitzondering. Voor de ramingen 2018 voor de ozb-tarieven wordt uitgegaan van een opbrengststijging van 0%. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft gevolgen voor de jaarlijkse ozb-tariefberekeningen. De definitieve tarieven worden in de raadsvergadering van december 2017 vastgesteld. Uitgangspunt zijn de begrotingsrichtlijnen 2018-2021. Onder de OZB valt onder meer de eigenarenbelasting woningen en de eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen.

Olst-Wijhe heft de volgende gemeentelijke belastingen:

- Onroerende zaakbelasting
- Baatbelastingen
- Toeristenbelasting
- Reclamebelasting

Beleidsuitgangspunt bestemmingsbelastingen en retributies

Door het karakter van de rechten als bestemmingsheffing is er een duidelijke relatie tussen de opbrengst van de rechten en de kosten van de door de gemeentelijke overheid te leveren tegenprestatie. Beleidsuitgangspunt is om die reden de kostendekkendheid van de betrokken tegenprestatie c.q. het overheidsproduct. De kostendekkendheid bepaalt in principe het in rekening te brengen tarief aan de burger. Algemeen beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk. Voor de leges zijn er verschillen in kostendekkendheid tussen de verschillende onderdelen van de verordening. Voor alle leges, rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen hanteren we voor 2018 een stijgingspercentage van 1%. Het uitgangspunt is de begrotingsrichtlijnen 2018-2021. Uitzondering zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Richtlijnen tariefvoorstellen

Bij de tariefvoorstellen is waar nodig rekening gehouden met een deelbaarheid door 12. In de verordeningen wordt de heffing naar tijdsgelang is geregeld. Het vergemakkelijkt de inning van belastinggelden bij tussentijdse aanslagoplegging en de terugbetaling van ontheffingen. Hierdoor treden er marginale afwijkingen naar beneden op in de voorgestelde tariefhoogte t.o.v. de begrote 1% tariefstijging.

2. TARIEFONTWIKKELING 2018

Uitgangspunten lastendruk 2018

Voor de lokale heffingen zijn de volgende gemeentelijke uitgangspunten geformuleerd:

- De Beleids- en financiële begroting 2018-2021 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2017-2020, vastgesteld door uw raad van 7 november 2016, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1e bestuursrapportage 2017.
- De trendmatige verhoging van de tarieven voor de onroerende zaakbelastingen bedraagt 0%.
- De toeristenbelasting is overeenkomstig eerdere besluitvorming vastgesteld op € 0,50 per overnachting.
- De tarief gebonden retributies en leges worden trendmatig verhoogd met 1%. Voor tarief gebonden retributies en leges geldt in principe het uitgangspunt om (gefaseerd) te streven naar 100% kostendekking.

Lokale lastendruk 2018

Om een indruk te hebben wat de "lokale lastendruk" is, wordt gekeken wat een huishouden aan gemeentelijke belastingen moet betalen. Daarbij worden de voor huishoudens gebruikelijke heffingen OZB, rioolrecht en afvalstoffenheffing betrokken.

De tariefaanpassingen 2018 leiden voor wat betreft de belangrijkste tarieven tot het volgende beeld:

- Uitgegaan is van de gemiddelde WOZ-waarde van een woning voor 2017 van € 219.000 (bron: Waarderingskamer jaar 2017). De voorlopige raming geeft een waardestijging van circa 2%.
- Container voor restafval (240 liter) 7 aanbiedingen.
- Container voor GFT afval (140 liter) gratis/nultarief (2018 ook gratis/nultarief).
- Verzamelcontainer (ondergrondse), in de kernen vanaf 2016. Per aanbieding € 1,55
- Kosteloze kunststofinzameling.
- Een rioolaansluiting met een waterverbruik < 500 m3, gebaseerd op het gemeentelijke rioleringsplan 2016-2020 (VGRP), € 218,40.

Woonlastenoverzicht 2018

De tariefsaanpassingen voor 2018 leiden voor wat betreft de belangrijkste tarieven tot het volgende beeld:

- Uitgegaan is van de gemiddelde WOZ-waarde van een woning voor 2017 van € 219.000;
- Het tarief voor 2017 is € 219.000,- x 0,1770% (tarief 2017) is € 387,63*).
- Voor 2018 geldt een voorlopige gemiddelde waardestijging van 2%.
- Dit resulteert in een gemiddelde woningwaarde van € 223.000 (afgerond).
- Ervan uitgaande dat de waardeontwikkeling wordt geneutraliseerd in de tariefstelling bedraagt het tarief voor 2018 eveneens € 387,63**).

Voor de afvalstoffenheffing gaan we uit van het basistarief van € 119,04 (was € 117,-)

- container voor restafval (240 liter): 7 aanbiedingen²⁴ (ook in 2017).
- Kosteloze GFT afval (ook in 2017).
- Kosteloze PMD inzameling (plastic, metaal, drankenkartons).
- Het tarief voor rioolheffing huishoudens is voor 2018 € 218,40 (was € 214,20)

De lastendruk voor de burger in 2018 komt neer op:

	Tarief 2017	Tarief 2018	Lastenmutatie
Afvalstoffenheffing (basis)	€ 117,00	€ 119,04	1,74%
240 liter (rest)	€ 64,47	€ 64,47	
140 liter (gft)	€ 0,00	€ 0,00	
Rioolrecht huishoudens	€ 214,20	€ 218,40	1,96%
Woonlasten gebruiker	€ 395,67	€ 401,91	1,58%
OZB eigendom	€387,63*)	€387,63**)	
Woonlasten gebruiker / eigenaar	€ 783,30	€ 789,54	0,80%

Toelichting:

Deze tabel geeft een indicatie van de stijging van de lastendruk 2018 ten opzichte van 2017. De lastendruk stijgt voor de eigen woningbezitter met gemiddeld 0,80%.

²⁴ Bij de vaststelling van de afvalstoffenverordening in december wordt het uitgangspunt van het aantal ledigingen gepresenteerd.

OZB

Afhankelijk van de uitkomsten van de herwaardering worden de definitieve tarieven vastgesteld. Deze gevolgen brengen we nader in beeld bij het raadsvoorstel en verordening OZB. Voor huurders (geen OZB) is de lastenstijging in dit geval 1,58%.

Commerciële WOZ bureaus

Sinds enkele jaren bieden steeds meer bedrijven aan om op no-cure-no-pay-basis "gratis" bezwaar te maken tegen WOZ-beschikkingen. Dit is een groeiende groep commerciële bedrijven, die naast het ondersteunen van de burger bij bezwaar tevens gebruik maakt van de in de AWB vastgestelde uitgangspunten voor bezwaar en beroep. Steeds meer burgers laten zich op deze wijze ondersteunen. Hierdoor zien we ook in onze gemeente een lichte toename van bezwaren maar ook de vergoedingen van proceskosten.

Kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de Leidraad invordering. De hierin gestelde criteria zijn afgeleid van de rijksregelgeving. De kwijtschelding betreft met name de afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De genormeerde kosten van bestaan zijn door het Rijk bepaald op 90% van de bijstandsuitkering. Het staat de gemeente vrij dit percentage te verhogen tot 100%. Wij hanteren de norm van 100%. Een hoger percentage is niet toegestaan. Er vindt een toets plaats naar het inkomen en het vermogen.

In de begroting is rekening gehouden met een bedrag van € 75.000,- aan kwijtscheldingen. Voor de ledigingen wordt slechts beperkt kwijtschelding verleend, zodat er ook voor de minima een prikkel blijft bestaan om bewust met het aanbieden van huishoudelijk afval om te gaan.

Belasting/heffing	Geraamde kwijtschelding in 2018
Kwijtschelding	€ 75.000,-

3. BELASTINGEN, NADERE TOELICHTING

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Het college stelt elk jaar de WOZ-waarde van onroerende en roerende zaken vast. Op basis van deze jaarlijkse herwaardering gaan we de tarieven voor de onroerende- en roerende zaakbelasting voor 2018 opnieuw berekenen. Per september 2017 zijn de conceptwaarden van de herwaardering nog onvoldoende om nauwkeurige tarieven te berekenen voor het heffen van de belasting in 2018. De raad stelt de tarieven voor de onroerende- en roerende zaakbelasting 2017 uiterlijk in december vast. Voor de opbrengst OZB is voor 2018 uitgegaan van 0% stijging. Verder wordt uitgegaan van de (geactualiseerde) toename van de woningvoorraad volgens de begrotingsrichtlijnen 2018-2021. De status van diverse objecten per september 2017 is als volgt:

Aantallen te gebruiken voor bepalen tarief 2018 Olst-Wijhe	
aantal wooneenheden, gebruikscode 10-12	7591
aantal (niet)-woningen, gebruikscode 20-30	1001
in aanbouw woningen* soc 5100	57
in aanbouw niet woning soc 5300	0
totaal objecten	8649

*Kavels niet in telling meegenomen

De tariefbepaling OZB is afhankelijk van de uitkomsten van de herwaardering 2018. Voor 2018

wordt de waarde bepaald naar het waarde niveau op 1 januari 2017. Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Op basis van deze waardering wordt het OZB tarief bepaald. De herwaardering voor 2018 is nog niet afgerond. Er is een analyse uitgevoerd op de waardeontwikkeling. Mogelijk wordt deze nog bijgesteld na afronding van de herwaardering. De opbrengsten worden geraamd op:

Belasting	Geraamde opbrengst in 2018
OZB eigenaar woning	2.856.000
OZB eigenaar niet-woning	793.000
OZB gebruiker niet-woning	484.000
Totaal OZB	4.133.000

Baatbelastingen riolering buitengebied

De gemeente heeft wettelijk de mogelijkheid tot het heffen van een baatbelasting wanneer onroerende zaken door het aanbrengen van gemeentelijke voorzieningen zijn 'gebaat'. De belasting wordt geheven van de eigenaar van de onroerende zaak. Onze gemeente kent baatbelastingen voor de riolering van het buitengebied.

Deze oude belastingsoorten lopen nog jaren. Echter gezien de tijdsduur, die aan de individuele contracten is verbonden vermindert de gerealiseerde opbrengst langzaam.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2018
Baatbelastingen*	€ 15.599

* i.v.m. oude overeengekomen contracten geldt hier geen inflatiecorrectie

Toeristenbelasting

Voor de toeristenbelasting is het besluit betreffende vaststelling belastingverordeningen 2017 en het tarief toeristenbelasting 2018 van 7 november 2016 het uitgangspunt. Overeenkomstig dit besluit is het tarief voor 2018 € 0,50 per overnachting. De uitgestelde inflatie van 2016 en 2017 berekenen we in de tarieven door op het moment dat we tot een afgerond bedrag van € 0,05 uitkomen. Op basis van werkelijk opgegeven aantal persoonsovernachtingen uit 2016 (139.204) wordt de geraamde opbrengst € 69.602,00.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2018
Toeristenbelasting	€ 69.602

Reclamebelasting

Op verzoek van de Algemene Wijhese Ondernemersvereniging heeft uw raad in 2010 ingestemd met de invoering van reclamebelasting in het centrum van Wijhe ten behoeve van de vorming van een ondernemersfonds. De opbrengst reclamebelasting wordt (na aftrek van de perceptiekosten) overgemaakt aan de Stichting ondernemersfonds Wijhe (SOFW), welke de reclamegelden beheert en zorgdraagt voor een goede besteding (conform die in het convenant/de statuten benoemde doelstellingen). Het tarief voor 2018 blijft ongewijzigd (t.o.v. 2017) € 500,00. Jaarlijks vindt er een controle plaats t.a.v. de reclame-uitingen. De aanslag reclamebelasting wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke belastingen in februari van het jaar. Ook wordt de mogelijkheid geboden de aanslag met automatische incasso te betalen.

Belasting	Geraamde opbrengst in 2018
Reclamebelasting	€ 19.434

4. RECHTEN, NADERE TOELICHTING

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een bestemmingsheffing en valt voor de lokale heffingen onder belastingen. De bestemmingsbelasting wordt geheven van een burger die geacht wordt van bepaalde overheidsuitgaven profijt te hebben en wordt alléén daarvoor gebruikt. De afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn. Bij de afvalstoffenheffing is het belastbare feit het gebruik van een perceel ten aanzien waarvan de gemeente een inzamelplicht heeft voor de huishoudelijke afvalstoffen die in een particuliere huishouding kunnen ontstaan.

In de gemeente Olst-Wijhe is per 1 januari 2017 in de kernen omgekeerd inzamelen ingevoerd. Succesvol afval scheiden levert een toename van herbruikbare grondstoffen op en een afname van de hoeveelheid restafval. Herbruikbare materialen worden aan huis opgehaald. Het overgebleven restafval wordt weggebracht naar een ondergrondse verzamelcontainer in de buurt. In de toekomst zal ook het buitengebied overgaan naar omgekeerd inzamelen.

De tarieven worden gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is dat tarieven 100% kostendekkend zijn. De definitieve tarieven afvalstoffenheffing 2018 worden opgenomen in de verordening afvalstoffenheffing om de heffing mogelijk te maken.

Volume container	2017	2018
basistarief	€ 117,-	€ 119,04
240 liter (restafval)	€ 9,21	€ 9,21
140 liter (restafval)	€ 5,63	€ 5,63
240 liter (gft)	Gratis	Gratis
140 liter (gft)	Gratis	Gratis
Plasticafval	Gratis	Gratis

Recht	Geraamde opbrengst in 2018
Afvalstoffenheffing basis	€ 884.527
Afvalstoffenheffing ledigingen	€ 278.897

Omschrijving	Taakveld	2018
Kosten taakveld afval	7.3	1.296.485
Kosten taakveld afval (rente)	7.3	1.426
Inkomensregelingen (kwijsch.)	6.3	35.600
Inkomst taakveld (Nedvang)	7.3	-383.521
Netto kosten taakvelden		949.990
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	0.4.	74.924
BTW		138.510
Totale kosten		1.163.424
Opbrengst heffingen		-1.163.424
Dekking %		100

Toelichting.

De overhead is toegerekend in aansluiting met het gepresenteerde meerjarenperspectief in het raadsbesluit van 30 november 2015 (besluit tot vaststellen van het afvalstoffentarief - vast en variabel 2016). De compensabele btw wordt als kostenpost beschouwd en loopt mee in het verhaal van kosten.

Rioolheffing

De rioolheffing heeft het karakter van een bestemmingsheffing waarmee kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering en overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater. Het is toegestaan belasting te heffen voor de kosten van die zorgplicht. De te heffen belasting is bedoeld om de kosten en investeringen te dekken welke gemoeid zijn met het uitvoeren van de volgende taken:

- Het inzamelen en transporteren van afvalwater;
- Het inzamelen en verwerken van hemelwater;
- Het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de nadelige gevolgen van hoge grondwaterstanden.

Grondslag voor deze belasting is het direct of indirect afvoeren van afvalwater en/of hemelwater op de gemeentelijke riolering en/of via andere daartoe aangelegde gemeentelijke voorzieningen. De belastingplichtige is de gebruiker van een eigendom dat is aangesloten op de gemeentelijke riolering of die gebruik maakt van gemeentelijke voorzieningen voor de afvoer van afvalwater, hemel- en/of grondwater. De tarieven voor de rioolheffing zijn gebaseerd op het GRP.

Ter bekostiging van nieuwe zorgtaken is de verbrede rioolheffing ingevoerd. De nieuwe zorgtaken zijn verwerkt in het door de raad in december 2015 vastgestelde Verbrede gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Vooralsnog wordt uitgegaan van het huidige beleid. Het uitgangspunt is dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.

Voor het rioolaansluitrecht zijn de tarieven verdeeld in 3 categorieën; aansluiting gemengde riolering in bebouwd gebied, aansluiting gescheiden stelsel in bebouwd gebied en aansluiting op de drukriolering in het buitengebied.

Heffing	Geraamde opbrengst in 2018
Rioolheffing (basis) (incl. invorderingsbaten)	1.662.964

Omschrijving	Taakveld	Bedrag
Kosten taakveld riolering	7.2	1.271.635
Kosten taakveld riolering (rente)	7.2	68.278
Verkeer en vervoer (straatveegkosten)	2.1	19.050
Inkomensregelingen (kwijschelding)	6.3	39.400
Inkomsten taakveld (overig)	0.64+7.2	-61.711
Netto kosten taakveld(en)		1.336.652
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	0.4	131.312
BTW		195.000
Totalen kosten		1.662.964
Opbrengst heffingen		-1.662.964
Dekking %		100

Toelichting.

De overhead is toegerekend in aansluiting met het vastgesteld Gemeentelijk Rioleringsplan Olst-Wijhe 2016-2020.

De compensabele btw wordt als kostenpost beschouwd en loopt mee in het verhaal van kosten.

Leges

Leges gaat om betalingen aan de gemeente voor een door de gemeente uitgevoerde dienst of geleverd product. In de tarieventabel van de legesverordening wordt er onderscheid gemaakt tussen drie titels:

Titel 1: Dienstverlening algemeen

Titel 2: Omgevingsvergunning en bestemmingswijziging

Titel 3: Europese Dienstenrichtlijn

Titel 1 betreft de leges voor reisdocument, rijbewijs, burgerlijke stand, uittreksel uit de basisregistratie personen en enkele kleinere leges.

Titel 2 betreft de leges voor omgevingsvergunning en bestemmingswijziging.

Titel 3 betreft de leges voor evenement, horeca en enkele kleinere leges.

Algemeen beleid is de tarieven zoveel mogelijk kostendekkend te laten zijn. In een aantal gevallen is dat structureel niet mogelijk, gelet op sociaal maatschappelijke factoren of wettelijk vastgestelde (maximum-)tarieven. Er zijn onderlinge verschillen in kostendekkendheid tussen de verschillende producten uit de legesverordening.

Recht	Raming 2018
<i>Titel 1:</i>	
Reisdocumenten	€ 150.500
Rijbewijzen	€ 87.000
Overige leges	€ 65.000
<i>Titel 2:</i>	
Omgevingsvergunningen / bestemmingswijziging	€ 275.000
<i>Titel 3:</i>	
Evenementen, horeca en overig	€ 16.000

De afgelopen jaren is gestart met het onderzoek kostenonderbouwing en kostendekkendheid tarieven. Voor verschillende tarieven is de kostenonderbouwing helder gemaakt en de kostendekkendheid opnieuw beoordeeld. In 2017/2018 vindt hierop een vervolg plaats. Voor 2018 wordt gekeken naar de mogelijkheid om de leges af te schaffen voor vergunningen en ontheffingen waarbij voornamelijk vrijwilligers betrokken zijn. Het gaat hierbij om een totaal legesbedrag van circa € 8.500,- per jaar, gedeeltelijk vanuit titel 1 overige leges en gedeeltelijk uit titel 3.

Het Bbv heeft nieuwe regels gepubliceerd ter verhoging van de inzichtelijkheid van de kosten en tarieven van de leges. Op het niveau van de titels inzage te geven is te globaal: we geven daarom per hoofdstuk van de tarieven tabel inzicht in de kosten en de kostendekkendheid van de leges.

Overzicht kostendekkendheid leges 2018			
Titel 1 Algemene dienstverlening	Lasten 2018	Baten 2018	% Kosten- dekking
Hoofdstuk 1 Burgerlijke stand			
Hoofdstuk 2 Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	108.890	88.000	81%
Hoofdstuk 3 Rijbewijzen			
Hoofdstuk 4 Verstrekkingen uit de basisregistratie personen			
Hoofdstuk 5 Verstrekkingen uit het Kiezersregister	nihil	nihil	
Hoofdstuk 6 Verstrekkingen op grond van Wet bescherming persoonsgegevens	n.v.t.	n.v.t.	
Hoofdstuk 7 Bestuursstukken	nihil	nihil	
Hoofdstuk 8 Vastgoed informatie	nihil	nihil	
Hoofdstuk 9 Overige publiekszaken			
Hoofdstuk 10 Gemeentearchief	nihil	nihil	
Hoofdstuk 11 Huisvestingswet	n.v.t.	n.v.t.	
Hoofdstuk 12 Leegstandwet	nihil	nihil	
Hoofdstuk 13 Gemeentegarantie	n.v.t.	n.v.t.	
Hoofdstuk 14 Standplaatsen	1.047	1.013	97%
Hoofdstuk 15 Winkeltijdenwet	688	695	101%
Hoofdstuk 16 Kansspelen	1.091	794	73%
Hoofdstuk 17 AVOI			
Hoofdstuk 18 Verkeer en vervoer			
Hoofdstuk 19 Kinderopvang			
Hoofdstuk 20 Diversen	8.980	4.105	46%
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning	Lasten 2018	Baten 2018	% Kosten- dekking
Hoofdstuk 1 Begripsomschrijvingen	n.v.t.	n.v.t.	
Hoofdstuk 2 Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	n.v.t.	n.v.t.	
Hoofdstuk 3 Omgevingsvergunning			
Hoofdstuk 3a Bouwvergunning tweede fase	301.289	275.000	91%
Hoofdstuk 4 Vermindering	nihil	nihil	
Hoofdstuk 5 Teruggaaf	nihil	nihil	
Hoofdstuk 6 Intrekking omgevingsvergunning	nihil	nihil	
Hoofdstuk 7 Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	nihil	nihil	
Hoofdstuk 7a Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging tenaamstelling	nihil	nihil	
Hoofdstuk 8 Bestemmingswijzigingen	nihil	nihil	
Hoofdstuk 8a Procedure hogere grenswaarde			
Hoofdstuk 9 Vervallen	nvt	nvt	
Hoofdstuk 10 In deze titel niet benoemde beschikking	nihil	nihil	

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	Lasten 2018	Baten 2018	% Kosten-dekking
Hoofdstuk 1 Horeca	5.850	2.959	51%
Hoofdstuk 2 Organiseren evenementen of markten	23.388	2.814	12%
Hoofdstuk 3 Seksbedrijven			
Hoofdstuk 4 Huisvestingswet 2014	n.v.t	n.v.t	
Hoofdstuk 5 Leefmilieuverordening	n.v.t	n.v.t	
Hoofdstuk 6 Brandbeveiligingsverordening	2.801	1.738	62%
Hoofdstuk 7 In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	0	0	

Lijkbezorgingsrechten/begraafplaatsen

Deze heffing heeft betrekking op rechten voor het gebruik van een begraafplaats, voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Bij het bepalen van de tarieven dient de gemeente er rekening mee te houden dat niet meer dan 100% van de kosten kunnen worden verhaald. De opbrengst blijft ruimschoots onder het maximaal toegestane verhaalspercentage.

Recht	Geraamde opbrengst in 2018
Begraafrechten	€ 58.000

Omschrijving	Taakveld	Bedrag
Kosten taakveld begraafplaatsen en crematoria	7.5	111.206
Netto kosten taakveld		111.206
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	0.4	13.606
Totale kosten		124.812
Opbrengst heffingen		-58.000
Dekking %		46

Toelichting.

De overhead is toegerekend in aansluiting met het vastgestelde Beleids- en beheersplan Begraafplaatsen 2014-2018.

PARAGRAAF 2 WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

INLEIDING

Onder weerstandsvermogen wordt verstaan “de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten dan wel risico’s te dekken waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie”.

Het gaat bij weerstandsvermogen om die risico’s die niet via verzekeringen of gevormde voorzieningen kunnen worden ondervangen. De niet verzekerde risico’s hebben, als ze zich voordoen, (grote) financiële consequenties. Het is dus zaak voor een gemeente, dat ze zich bewust is van de risico’s die ze loopt, en ze beheerst. Het uitsluiten van risico’s is echter niet mogelijk. Uw raad heeft in 2013 de Nota Weerstandsvermogen vastgesteld.

Begrip risico

Onder een risico wordt verstaan “het gevaar voor schade of verlies door interne en/of externe omstandigheden”. Het gaat hierbij om gevaar, schade en verlies van financiële aard. Er wordt dus een omschrijving van alle redelijke voorzienbare risico’s gegeven waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd (niet volledig kwantificeerbare risico’s) of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot het balanstotaal of de financiële positie.

Risico’s gemeente Olst-Wijhe

Voor het verkrijgen van een getrouw beeld van de financiële positie is het nodig inzicht te krijgen in de risico’s die niet in de begroting zijn verwerkt.

Er is een drietal categorieën risico’s te onderscheiden:

- A. Top 10 Budgettaire risico’s;
- B. Risico’s grondexploitaties;
- C. Overige risico’s.

Voor het continue beheersen van de risico’s hanteert de gemeente de cyclus van: identificeren, kwantificeren en risicoweging naar klassen. In deze paragraaf staat de top 10 risico’s, de weerstandscapaciteit en de actuele ratio van het weerstandsvermogen.

RISICO’S

TOP 10 RISICO’S

Participatiewet

Het aantal uitkeringen (onder andere Participatiewet) is in 2016 toegenomen. Deze ontwikkelingen hebben er over heel 2016 toe geleid dat de totale uitkeringslasten (dus niet alleen Pw, maar ook IOAW, IOAZ en Bbz) na aftrek van de ontvangen baten € 2.595.000 bedragen. Aangezien de lasten meer dan 5% het beschikbare (rijks)budget van € 2.128.200 overschrijden wordt er een aanvraag in het kader van de Vangnetregeling gedaan. Voor de berekening van het risico wordt er voor 2016 van uitgegaan dat er bovenop het eigen risico van de gemeente van 5%, ca. € 310.000 aan vergoeding moet worden aangevraagd via de Vangnetregeling. Er wordt gerekend met een matige kans (50%) van voordoen dat de vergoeding niet wordt toegekend.

Meldplicht datalekken

Met de invoering van de meldplicht datalekken (vanaf medio 2018: Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)) zijn we verplicht elk ernstig datalek actief te melden. Hieraan zijn enorme boetes gekoppeld. Daarnaast kunnen bestuurders persoonlijk aansprakelijk worden

gesteld. Gewerkt wordt aan een uitvoeringsplan. Er wordt gerekend met een bedrag van € 150.000 met een matige kans (50%) van voordoen.

Aanleg breedband

Investeringsmaatschappij CIF gaat glasvezel aanleggen in het buitengebied van Olst-Wijhe. In zomer 2017 is CIF gestart met de aanleg van Salland-Noord in Raalte, in het najaar met een doorloop in 2018 volgt Olst-Wijhe. De gemeente verleent voor de aanleg een instemmingsbesluit. Ook is het belang van de gemeente dat de glasvezelkabel zo wordt aangelegd dat de weg en bermen na aanleg goed bereikbaar blijven. Hiervoor is toezicht nodig. Met CIF zijn hoofdlijnsafspraken gemaakt over betaling voor het instemmingsbesluit en voor toezicht. We gaan er van uit dat het door CIF betaalde bedrag volstaat. Moet er toch extra toezicht worden gehouden, blijken er meer uren benodigd voor verlening van het instemmingsbesluit of is de staat van de bermen en wegen slechter dan verwacht, dan is er een risico. Het gaat om de aanleg van veel kilometers in het buitengebied, dus het kan om flinke kosten gaan. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 130.000 met een matige kans (50%) van voordoen.

Onverzekerd eigen risico

De Algemene wet bestuursrecht (Awb) bevat een schadevergoedingsregeling voor vermogensschade. Hierbij kan worden gedacht aan geweigerde vergunningen of het toepassen van bestuursdwang. Op grond van het Burgerlijk Wetboek (BW) zijn bijvoorbeeld claims mogelijk bij schade aan voertuigen als gevolg van het in onvoldoende mate onderhouden van openbare wegen. Tegen bovengenoemde claims is de gemeente verzekerd.

De vaste activa van de gemeente zijn alle verzekerd tegen de meest voorkomende gevallen van schade. Samengevat is de gemeente onder andere verzekerd tegen schade door:

- brand, schade aan opstal en inventaris; - fraude; - aansprakelijkheidsstelling college en medewerkers; - vermogensaansprakelijkheid; - risico's bij de uitvoering van werken; - ongevallen. Met het formuleren van een ARBO beleidsplan en ARBO actieplannen wordt ernaar gestreefd de medewerkers een veilige werkomgeving te bieden en ze bewust te maken van veilig gedrag. Het aantal solide verzekeraars die gemeentelijke risico's willen verzekeren is de afgelopen jaren afgenomen. De verzekeringsmaatschappij heeft het eigen risico vastgesteld op € 2.500 voor schade aan zaken (per geval), € 2.500 voor schade aan personen (per geval) en € 12.500 voor vermogensschade per geval.

Bepaalde risico's zijn in het geheel niet meer bij een verzekering onder te brengen. Hierbij valt te denken aan het niet nakomen van toezeggingen of gewekte verwachtingen. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 45.000 met een grote kans (70%) van voordoen.

Het risico op cybercrime en datarisico's wordt meer manifest. Daarnaast is er wetgeving per 1 januari 2016, hetgeen betekent dat in eerste instantie dit jaar een bewustwordingstraject wordt opgestart, daarna volgt de keuze beheersmaatregelen. Kans en financiële impact is op dit moment moeilijk te bepalen.

Algemene uitkering

Periodiek wordt er "groot onderhoud" gepleegd aan de verdeling van het gemeentefonds om de werkelijke kosten aan gemeentelijke taken aan te laten sluiten met de ijkpunten in het gemeentefonds. Als gevolg van de onderhoudsoperatie wijzigt de (landelijke) omvang van het gemeentefonds niet. Wel worden gelden overgeheveld van clusters onderling. Dit leidt bij individuele gemeenten tot herverdeeleffecten. In 2015 heeft de eerste tranche van de herijking van het gemeentefonds plaatsgevonden, welke 75% van het gemeentefonds betrof. Deze verliep voor onze gemeente nagenoeg budgettair neutraal. Met ingang van 2016 is een derde van de resultaten van de tweede fase van de herijking doorgevoerd, waarbij besloten is een verdiepingsonderzoek in te voeren. Het gaf omvangrijke herverdeeleffecten te zien in het voordeel van gemeenten met een groot buitengebied. Voor onze gemeente resulteerde dit in een hogere uitkering van 17 euro per inwoner. Effecten (positief en negatief) zullen worden afgetopt tot € 15 per inwoner per jaar. De drempel stijgt dus jaarlijks € 15 per inwoner. Het maximale nadeel in de jaren 2016 t/m 2019 bedraagt op basis van 17.886 inwoners: van € 268.290 (2017) tot € 1.073.160 (2020). Aangezien

recent het grootste deel van de uitkering is herijkt wordt voor de berekening van het risico uitgegaan van € 268.290 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Exploitatie maatschappelijk vastgoed

Bij het beheren en exploiteren van een belangrijk deel van het maatschappelijk vastgoed in onze gemeente is sprake van een alliantie tussen gemeente, ut Huus (voorheen stichting Kulturhus Olst-Wijhe) en woningstichting. De gemeente subsidieert, de stichting verzorgt de exploitatie en de panden Holstohus, Infocentrum IJssel Den Nul, de sporthallen op het SPOC-park in Wijhe zijn eigendom van de woningcorporatie. Inkomsten uit verhuur van ruimten aan derden maken een belangrijk deel uit van de exploitatie. De inkomsten uit vaste- en losse verhuur nemen af. Een groot deel van de uitgaven (bijv. verschuldigde huur aan de woningstichting i.v.m. langlopende huurcontracten) zijn niet of nauwelijks beïnvloedbaar. Vanwege de gedeelde verantwoordelijkheid voor beheer en exploitatie van het maatschappelijk vastgoed in onze gemeente vormen bovenstaande ontwikkeling een risico voor onze gemeente. Daarnaast bestaat het risico dat de dienstverlening via het Holstohus op termijn onder druk komt te staan. Vanuit financieel perspectief is het risico € 50.000 met een matige kans (50%) van voordoen.

Wachtgeld wethouders

Aftredende wethouders hebben recht op een uitkering. Hiervoor is een reserve gevormd (voorlopig tot en met 2018). Gelet op de historie is het risico op tussentijds aftredende wethouders in Olst-Wijhe klein. In 2018 zijn er de raadsverkiezingen. De kans dat er in 2018 wisselingen optreden in de samenstelling van het college zijn aanwezig en daarmee van het risico op het uitbetalen van wachtgelduitkeringen. De kans dat de gevormde reserve onvoldoende is, is aanwezig. De kans wordt matig ingeschat (50%). Naast nieuwe uitkeringen zijn er ook bekende lasten van gewezen wethouders. Gedurende de periode dat men recht heeft op een uitkering is in de begroting al een bedrag geraamd.

Organisatierisico's

Met betrekking tot haar eigen organisatie loopt de gemeente continu werkgeverrisico's. Het gaat er dan vooral over of wel de juiste mensen op de juiste plaats zitten en of de organisatie in het geheel haar taken wel aankan. De risico's die hieruit voort kunnen vloeien worden beperkt via een adequaat stelsel van interne controle, het beschrijven en borgen van werkprocessen en het formuleren en bewaken van de HRM gesprekscyclus.

Een kleine organisatie kent over het algemeen veel 'solo' functies, functies die door slechts één medewerker worden uitgeoefend. Uitval van de medewerker of onvoldoende functioneren heeft tot gevolg dat taken onvoldoende worden uitgevoerd of tot werkloosheid. De gemeente is eigen risicodragers voor dergelijke werkgeverrisico's. De kosten die voortvloeien uit onvoorziene situaties zijn niet begroot. Voorts dient bij uitval achtervang of tijdelijke capaciteit ingezet te worden om de dienstverlening te kunnen garanderen. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 100.000 met een kleine kans (30%) van voordoen. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 100.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Rente

Het totaal aan jaarlijkse aflossingen op de aangegane langlopende geldleningen bedraagt in de jaren 2017 t/m 2020 jaarlijks gemiddeld ca. 3 miljoen. De gemiddelde rentevergoeding over de aangetrokken leningen bedraagt ruim 3%. Voor de korte financiering van het financieringstekort wordt structureel een rentepercentage van 2,75% aangehouden. Rekening houdend met een financieringstekort van € 3 miljoen bedraagt de (jaarlijkse) financieringsbehoefte € 6 miljoen. 1% rentestijging leidt tot € 60.000 extra lasten. Gelet op de huidige historisch lage rentetarieven wordt op dit moment de kans als klein geschat. Voor de berekening van het risico wordt uitgegaan van € 60.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Wmo grote woningaanpassingen

Dit betreft een open einde regeling waarvan het erg lastig is te schatten is hoeveel grote dure woningaanpassingen jaarlijks worden toegekend. Door strengere selectie en een hogere eigen

bijdrage wordt getracht om de kosten te beperken. De kans bestaat dat er meer grote woningaanpassingen moeten worden uitgevoerd dan begroot. In de afgelopen 5 jaar is dat één keer voorgekomen. Het risico wordt daarom geschat op ongeveer één extra grote, en dure woningaanpassing van € 50.000 met een kleine kans (30%) van voordoen.

Risico's	Bedrag
Top 10:	
Participatiewet	155.000
Meldplicht datalekken	75.000
Aanleg breedband	65.000
Onverzekerd eigen risico	31.500
Algemene uitkering	80.487
Exploitatie maatschappelijk vastgoed	25.000
Wachtgeld wethouders	15.000
Organisatierisico's	30.000
Rente	18.000
Wmo grote woningaanpassingen	15.000
Subtotaal	509.987
Overige risico's	205.503
Totaal	715.490

RISICO'S GRONDEXPLOITATIES

Voor de risico's met betrekking tot grondexploitaties geldt een apart regime. De omvang van de risico's worden per exploitatie bepaald en voor voorziene verliezen wordt per exploitatie een verliesvoorziening getroffen. Het beleid is om het totaal van deze risico's als weerstandsvermogen in de Algemene Reserve Grondexploitaties (ARG) aan te houden.

Voor een toelichting van de verschillende risico's wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid in de Jaarstukken 2016. De risico's worden ten behoeve van de jaarrekening 2017 begin 2018 weer geactualiseerd.

OVERIGE RISICO'S

Niet alle risico's hebben financiële consequenties, maar hebben wel impact, zoals imagorisico's. De twee belangrijkste zijn:

1. Basisregistratie Persoonsgegevens

Voor zowel de Basisregistratie Persoonsgegevens (BRP) als de reisdocumenten is er in sinds 2017 een nieuw jaarlijks evaluatie-instrument beschikbaar gesteld, waarbij Rijk én gemeenten een duidelijke rol hebben. Het betreft een jaarlijkse zelfevaluatie welke met ingang van 2014 jaarlijks in het najaar moet worden uitgevoerd (vanaf 2016 via de audit Ensia). Het risico is tweeledig: financieel en imago. Het financiële risico is moeilijk te kwantificeren. Overigens blijkt uit de zelfevaluatie 2016 dat wij op alle beoordeelde onderdelen goed scoren.

2. Imagorisico's

Als de gemeente op een ongunstige manier in beeld komt, kan dit risico's met zich meebrengen. Hiervoor heeft Olst-Wijhe het Communicatiebeleidsplan 2013-2017 vastgesteld. De naleving hiervan en de controle hierop moet ervoor zorgen dat imagorisico's zich nauwelijks voordoen. Zowel de kans als het financiële gevolg zijn niet te berekenen.

Overige financiële risico's

De overige risico's met een beperkt financieel effect belopen in totaal van € 205.503.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen in werking getreden. Alle resultaten die worden behaald met activiteiten waarmee een onderneming in fiscale zin wordt gedreven, worden daardoor met ingang van 1 januari 2016 met vennootschapsbelasting belast (tarief tot en met € 200.000 is 20%, daarboven 25%).

Hoewel de wet definitief is, is de toepassing en interpretatie van de wet nog niet op alle punten duidelijk.

De activiteiten van onze gemeente zijn beoordeeld op de aanwezigheid van een fiscale onderneming. Hieruit is naar voren gekomen dat de grondexploitatieactiviteiten door de "ondernemerspoort" gaan en derhalve onder de heffing van vennootschapsbelasting gaan vallen. Door de Belastingdienst is uitstel verleend voor het doen van aangifte over het jaar 2016 tot 1 mei 2018. Uit de huidige fiscale doorrekeningen van de grondexploitaties blijkt dat er over de begrotingsperiode 2018-2021 waarschijnlijk geen Vpb verschuldigd is.

WEERSTANDSCAPACITEIT

Onder weerstandscapaciteit wordt het geheel van middelen en mogelijkheden verstaan, waarmee niet begrote en onverwachte substantiële kosten kunnen worden opgevangen. Het is als het ware een buffer om er voor te zorgen dat het bestaande beleid en voorzieningen niet in gevaar komen, wanneer risico's werkelijkheid worden. De volgende componenten maken onderdeel uit van de weerstandscapaciteit:

Reserve nader te bestemmen middelen

Het geraamde saldo van deze reserve bedraagt begin 2018 € 1.584.189.

RATIO WEERSTANDSVERMOGEN

De ratio van het weerstandsvermogen wordt als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Totale weerstandscapaciteit}}{\text{Financiële impact risico's bij 90\% zekerheid}}$$

Op grond van de huidige gegevens bedraagt de ratio: € 1.584.189/ 715.490 = afgerond 2,21. Volgens de door uw raad vastgestelde Nota Weerstandsvermogen en risicomanagement dient minimaal een ratio van 1,0 als streefwaarde te worden aangemerkt.

FINANCIËLE KENGETALLEN

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) schrijft voor dat in deze paragraaf een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen wordt opgenomen met een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen.

De kengetallen en de beoordeling geven gezamenlijk op eenvoudige wijze inzicht over de financiële positie van de gemeente.

Het gaat om de volgende kengetallen:

- 1a. netto schuldquote
- 1b. netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- 2. solvabiliteitsratio
- 3. grondexploitatie
- 4. structurele exploitatieruimte
- 5. belastingcapaciteit.

Voor de beoordeling van de financiële positie van gemeenten is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken.

De kengetallen *netto schuldquote* en *netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen*, *solvabiliteitsratio* en *grondexploitatie* hebben betrekking op de balans. De kengetallen *structurele exploitatieruimte* en *belastingcapaciteit* brengen tot uitdrukking of een gemeente over voldoende

structurele baten beschikt en welke mogelijkheid de gemeente heeft om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De *netto schuldquote* weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De *solvabiliteitsratio* drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

Het kengetal *grondexploitatie* geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de programmabegroting/jaarrekening. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting/jaarrekening (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

De relevantie van het kengetal *structurele exploitatieruimte* is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel moet conform het Bbv in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting, waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Voor de gemeenten wordt de *belastingcapaciteit* gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten van een meerpersoonshuishouden. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1, uitgedrukt in een percentage. omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Toelichting kengetallen

Er zijn door het Rijk en de provincie Overijssel geen normen gesteld, waaraan de financiële kengetallen van de gemeente moeten voldoen. Het is ook niet de bedoeling dat deze normen er komen. Het stellen van streefwaarden is een bevoegdheid van de gemeente. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft in een kamerbrief in mei 2016 over het financiële toezicht op gemeenten wel een categorie-indeling gepresenteerd hoe de kengetallen gespecificeerd zouden kunnen worden. Hij heeft de gemeenten per kengetal onderverdeeld naar 3 categorieën (zie de eerste tabel hieronder). In het algemeen is categorie A minder risicovol dan categorie B en B weer minder risicovol dan C. Dit is ook het geval bij grondexploitatie, maar in

geval van een hoge netto schuldquote kan een hoge grondexploitatie juist een mogelijkheid bieden om een hoge netto schuldquote te verlagen. Bij de belastingcapaciteit worden de belastingen per gemeente vergeleken met het landelijk gemiddelde. Kleiner dan 100% betekent dat de gemeente nog beneden het landelijk gemiddelde zit.

Financieel kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. netto schuldquote	<90%	van 90% t/m 130%	>130%
1b. netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	van 90% t/m 130%	>130%
2. solvabiliteitsratio	>50%	van 20% t/m 50%	<20%
3. grondexploitatie	<20%	van 20% t/m 35%	>35%
4. structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
5. belastingcapaciteit: woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde	<95%	van 95% t/m 105%	>105%

Het beeld van Olst-Wijhe

Kengetallen voor gemeente Olst-Wijhe bij begroting 2018	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
1a. netto schuldquote	90,62%	103,06%	99,48%	98,68%	95,95%	88,94%
1b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	68,85%	81,06%	78,23%	78,03%	75,82%	72,50%
2. solvabiliteitsratio	24,00%	19,63%	20,05%	20,49%	21,06%	21,60%
3. grondexploitatie	22,80%	29,22%	23,73%	24,74%	24,98%	24,58%
4. structurele exploitatieruimte	4,25%	0,43%	0,02%	-0,25%	0,07%	0,07%
5. belastingcapaciteit: woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde	111,34%	108,41%	109,20%	109,81%	110,42%	111,05%

De *netto schuldquote* en de *netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen*, nemen af door een afname van de schuldpositie, veroorzaakt door aflossingen. Het percentage valt voor een deel in categorie A, de laagste risicocategorie. In meerjarenbegroting zakt het percentage.

De *solvabiliteitsratio* vertoont in de meerjarenbegroting een stabiel beeld. Het eigen vermogen neemt jaarlijks af, doordat er meer aan de reserves wordt onttrokken dan dat er wordt toegevoegd. Daarnaast neemt het balanstotaal ook af, door aflossing van langlopende gemeentelijke schulden. Het percentage ligt in risicocategorie B.

Het kengetal *grondexploitatie* wijkt in de meerjarenbegroting niet significant af van de jaarrekening 2016. Het verschil met de primitieve begroting 2017 betreft de Meente Noord. In de jaarrekening 2016 is er conform wetgeving (BBV) de Meente Noord gerubriceerd onder de materiële vaste activa in plaats van niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG). Het percentage ligt in risicocategorie B.

Uit het kengetal *structurele exploitatieruimte* blijkt dat de gemeente haar structurele lasten met haar structurele baten kan dekken. In 2019 hebben we een hoger begrotingstekort welke de structurele baten niet kunnen dekken. Dit resulteert in een negatief percentage. Het percentage ligt in risicocategorie A en voor 2019 C.

Het kengetal *belastingcapaciteit* geeft aan dat onze gemeente boven het landelijk gemiddelde uitkomt (=100%). Het percentage neemt de komende jaren marginaal toe. Dit komt enerzijds doordat er meerjarig rekening wordt gehouden met de stijging van 2% op de rioolheffing. Daarnaast wordt bij deze berekening het landelijk gemiddelde belastingtarief van 2017 (conform [waarsstaatjegemeente.nl](http://www.waarsstaatjegemeente.nl)) constant gehanteerd in het meerjarig perspectief. Het percentage ligt in risicocategorie C.

PARAGRAAF 3 ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

INLEIDING

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) dient de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen tenminste de kapitaalgoederen wegen, riolering, water, groen en gebouwen te bevatten. Van deze kapitaalgoederen moeten in deze paragraaf zowel het beleidskader als de daaruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting worden aangegeven. De paragraaf geeft daarmee een dwarsdoorsnede van de begroting.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen is van groot belang voor het optimaal functioneren van de gemeente, onder meer op het gebied van veiligheid, vervoer, recreatie en welzijn en welbevinden. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten.

De kapitaalgoederen van onze gemeente kunnen als volgt gerubriceerd worden:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, civieltechnische kunstwerken);
- voorzieningen (groen, verlichting, speel- en sportfaciliteiten);
- gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Gezien de duurzaamheid van de kapitaalgoederen is dat een taak die continue budgettaire middelen vergt.

Voor het verwezenlijken van de meeste gemeentelijke programma's spelen de kapitaalgoederen een rol. Omdat het onderhouden van de kapitaalgoederen veel geld kost en het uitstellen van onderhoud aanvankelijk niet tot problemen leidt (maar later des te meer), is het van belang er voor te waken dat onderhoud van kapitaalgoederen niet zonder nadere besluitvorming van de raad de sluitpost van de begroting wordt.

Dit wil niet zeggen, dat er geen flexibiliteit is bij het onderhoud van kapitaalgoederen. De vereiste kwaliteit is daarbij een sterk bepalende factor.

Voor de verschillende categorieën kapitaalgoederen zijn door ons afzonderlijke onderhoudsnota's en onderhoudsplanningen opgesteld. De uitgangspunten voor beheer en onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf opgenomen.

BELEIDSKADER, UITVOERING EN BUDGETTEN

Het onderstaande beleidskader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen wordt gehanteerd.

Openbare ruimte
Beleidskader De kwaliteit van de openbare ruimte is vastgesteld op de onderstaande niveaus (verwezen wordt naar het raadsvoorstel Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) van mei 2016). Daarvoor zijn de benodigde middelen in deze begroting opgenomen (op basis van besluitvorming in de Kadernota 2017-2021).

Het onderhoudsniveau 2017-2018:

Met het budget dat beschikbaar is gesteld kan vastgehouden worden aan het huidige, vastgestelde minimale kwaliteitsniveau. In 2017 wordt direct zichtbaar voor de gebruikers dat de kwaliteit ook op deze niveaus gebracht wordt en onderhouden wordt.

Beheercategorie	Centrum	Hoofdinfra	Woongebied	Bedrijventerrein	Buitengebied
Groen	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag
Wegen en water	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag
Meubilair	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag
Reiniging	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag
Technische installatie	Basis	Basis	Basis	Basis	Basis
Kunstwerken	Basis	Laag	Laag	Laag	Laag

Het onderhoudsniveau vanaf 2019:

Extra middelen zijn beschikbaar gesteld om daarmee het onderhoud van de infrastructuur op scenario 'voldoende' te kunnen onderhouden.

Beheercategorie	Centrum	Hoofdinfra	Woongebied	Bedrijventerrein	Buitengebied
Groen	Hoog	Basis	Basis	Laag	Laag
Wegen en water	Hoog	Basis	Basis	Laag	Laag
Meubilair	Hoog	Basis	Basis	Laag	Basis
Reiniging	Hoog	Basis	Basis	Laag	Laag
Technische installatie	Hoog	Basis	Basis	Laag	Basis
Kunstwerken	Hoog	Basis	Basis	Laag	Basis

Wegen

Beleidskader	<p>Beheer en onderhoud aan wegen vindt plaats op basis van de door de raad in 2003 vastgestelde Nota Wegbeheer. Dit gebeurt op basis van de landelijk gebruikte systematiek van rationeel wegbeheer van de CROW. Het kwaliteitsniveau is het basiskwaliteitsniveau (sober, maar zodanig dat net geen achterstallig onderhoud ontstaat en er geen aansprakelijkheidsclaims op de gemeente afkomen). De nota wordt momenteel geactualiseerd in verband met het IBOR plan.</p> <p>Om de twee jaar wordt ons gehele wegennet geïnspecteerd volgens deze systematiek. In 2017 is een inspectieronde geweest. De inspectiegegevens zijn verwerkt in ons geautomatiseerd wegbeheersysteem wegen van de Sweco (v/h Grontmij). Met behulp van deze gegevens en dit programma worden de jaarlijkse onderhoudsplannen vervaardigd. Binnen het beschikbare budget wordt gekeken waar accenten gelegd moeten worden in het onderhoudsniveau en waar niet. Uitvoering van onderhoud van wegen heeft prioriteit boven wegconstructies.</p> <p>Uit ons onderhoudsplan 2017 blijkt dat onze wegen er redelijk goed bij liggen. Voor de komende vijf jaren is het huidige budget naar de inzichten van nu toereikend.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Aantal kilometers weg:	289 km
	waarvan (w.v.) buiten bebouwde kom	Ca. 67 %
	w.v. binnen bebouwde kom	Ca. 33 %
	Oppervlakte wegennet:	1.422.196 m ²

	w.v. asfalt	62 %
	w.v. klinkers	30 %
	w.v. overig	8 %
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 2.1 Verkeer en vervoer.	
Openbare verlichting		
Beleidskader	Uitgangspunten bij het beheer en onderhoud zijn: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Periodieke controle van de lampen op hun goede werking. Defecte lampen worden vervangen. Uitgangspunt is dat minimaal 97% van onze openbare verlichting brandt. ➤ Verouderde verlichting, masten en armaturen worden vervangen op volgorde van prioriteit, tijdens reconstructies en projectmatig. ➤ Duurzaamheid. In het kader van duurzaamheid passen we armaturen toe met energie zuinige verlichting en een lange levensduur. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Lichtpunten	3.250 stuks
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 2.1 Verkeer en vervoer.	
Riolering en water		
Beleidskader	Naast de zorg voor het inzamelen van afvalwater heeft de gemeente de zorg voor hemelwater en grondwater. De daaruit voortvloeiende taken zijn geregeld in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan Olst-Wijhe 2016-2020, dat door uw raad in december 2015 is vastgesteld. In het plan staat aangegeven: <ul style="list-style-type: none"> ➤ welk beleid de gemeente voert voor de zorgplichten riolering; ➤ wat de gemeente aan rioleringsvoorzieningen heeft; ➤ hoe deze worden beheerd; ➤ welke voorzieningen aan vervanging of renovatie toe zijn; ➤ welke verbeteringen nog nodig zijn, onder meer voor het milieu; ➤ hoeveel dat alles kost; ➤ hoe deze kosten op de burgers en bedrijven worden verhaald. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Vrijvervalriolering	94 km
	(Riool)gemalen	20 stuks
	Persleidingen	2.500 m1
	Pompunits drukriolering	908 stuks
	Drukriolering	178 km
	Gemengde overstorten	16 stuks
	Regenwateruitlaten/-overstorten	34 stuks
	Randvoorzieningen (BergBezinkBassins)	4 stuks
	Inspectieputten	2.450 stuks
	Kolken	5.678 stuks
Lijngoten	1.800 m1	
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 7.2 Riolering.	
Kunstwerken		
Beleidskader	Onder kunstwerken worden verstaan: bruggen, duikers, loswal, steigers en beschoeiingen. Voor de uitvoering van het onderhoud op het niveau, zoals hierboven onder het kopje Onderhoud openbare ruimte is weergegeven, is een budget geraamd.	

	<p>Uitgangspunten bij dit niveau van beheer en onderhoud zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Er vindt regulier onderhoud plaats. ➤ Schades worden gerepareerd. ➤ De brugdekken worden regelmatig gereinigd. ➤ Het dek van de houten bruggen en betonnen bruggen wordt stroef gehouden d.m.v. een coating of slijtlaag. ➤ Leuningen worden regulier geschilderd <p>Het totaalbeeld heeft een minimale beeldkwaliteit. Ten gevolge van de bezuinigingen in het verleden besteden we meer aandacht aan veiligheid dan aan het aanzien. (Een stroef brugdek is belangrijker dan mooi geschilderde leuningen). De beleid wordt momenteel geactualiseerd in verband met het IBOR plan.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Verkeersbruggen	29
	Spoortunnel	1
	Fietstunnel	1
	Fietsbrug	13
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 7.1 Verkeer en vervoer.	
Openbaar groen/begraafplaatsen		
Beleidskader	<p>Het Groenbeleidsplan Olst-Wijhe 2007-2017 is door uw raad in 2006 vastgesteld. Op basis van de besluitvorming over de IBOR in 2016 vindt het onderhoudsniveau plaats, zoals hierboven bij het kopje Onderhoud openbare ruimte is aangegeven.</p> <p>Bij de vaststelling van het Bomenbeleidsplan in 2014 is het groenbeleid geëvalueerd. De gemeentelijke bomen, groter dan 40 cm. diameter, worden eens per 3 jaar gecontroleerd op veiligheid en onderhoud. Hiermee voldoen we aan onze zorgplicht.</p> <p>Het onderhoudsniveau van de begraafplaatsen handhaven we op een hoog niveau. Met het oog op het kostendekkend maken van de begraafplaatsen is in 2014 een nieuw beleids- en beheersplan vastgesteld.</p>	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Stedelijk groen binnen de bebouwde kom:	
	beplantingen	15 ha.
	gras (gazon, ruw gras, berm)	43 ha.
	Landschappelijk groen:	
gras, berm	80 ha.	
beplanting	2 ha.	
Begraafplaatsen	3 stuks	
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn verwerkt in programma 2, taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie en taakveld 7.5 begraafplaatsen.	
Speel terreinen		
Beleidskader	<p>Het beleidskader (Zo spelen wij in Olst-Wijhe) is in 2015 geëvalueerd. In de uitvoering ligt de nadruk op het aantrekkelijk en uitdagend maken van de bestaande speelvoorzieningen. Een aantal beleidsuitgangspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Alle speeltoestellen die in beheer van de gemeente zijn worden twee keer per jaar geïnspecteerd. Onderhoud vindt plaats volgens het Attractiebesluit. ➤ In nieuwe woonwijken wordt 3% van de beschikbare ruimte als speelruimte bestemd. ➤ Het budget voor onderhoud en vervanging van speeltoestellen is gekort. Deze korting wordt opgevangen door een verruiming van de 	

	<p>speelcirkels. Indien speeltoestellen aan vervanging toe zijn, wordt onderzocht of het betreffende speelterrein op grond van deze ruimere speelcirkels verwijderd kan worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Onderhoud en beheer wordt uitgevoerd op een sober niveau. ➤ Efficiency in de uitvoering is gerealiseerd door samen met buurgemeente Raalte de inkoop van speeltoestellen en valondergronden aan te besteden. 	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Aantal speelplaatsen	73
	Aantal speeltoestellen	340
Vertaling naar begroting	De budgetten zijn opgenomen onder programma 2, taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie speelvoorzieningen.	
Gebouwen		
Beleidskader	Voor de in gemeentelijk beheer zijnde panden zijn Meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's) opgesteld. Uitgangspunt daarbij is dat de technische staat van de panden conform wettelijke richtlijnen moet zijn/blijven en dat de staat van onderhoud op redelijk/goed niveau moet zijn.	
Kerncijfers	<i>Areaal</i>	<i>Aantal - eenheid</i>
	Welzijnsgebouwen	10
	Brandweerkazernes Olst en Wijhe	2
	Gymnastieklokalen	3
	Kerktorens	3
	Aula's begraafplaatsen	2
	Gemeentegebouwen	2
	Onderwijsgebouwen	Het groot onderhoud is vanaf 1-1-2015 niet langer een gemeentelijke verantwoordelijkheid.
Vertaling naar begroting	De lasten van de gebouwen zijn verwerkt binnen de verschillende programma's in de begroting.	
	<p>Sinds 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen voor het primair onderwijs verantwoordelijk voor de kosten van buitenonderhoud aan hun schoolgebouwen. Een wetwijziging die overigens verstrekkende gevolgen voor hen heeft. De schoolgebouwen in Olst-Wijhe zijn n.l. sterk verouderd, waarvoor de komende jaren grote investeringen nodig zijn. De ontvangen rijksvergoeding voor buitenonderhoud is ontoereikend, ook hebben de schoolbesturen hiervoor niet kunnen reserveren. Er is tegelijkertijd sprake van een forse daling van het aantal leerlingen en daardoor een toename van de leegstand, een afnemende rijksvergoeding en een gewijzigde bekostigingssystematiek.</p> <p>De consequenties van de wetwijziging voor zowel de schoolbesturen als de gemeente Olst-Wijhe zijn opgenomen in "de Rapportage bestuursopdracht herijking beleid onderwijshuisvesting", die in de raadsvergadering van 22 februari 2016 is vastgesteld. Daarin zijn tevens de uitgangspunten voor het op te stellen Integraal Huisvestings Plan 2016-2019 opgenomen met bijbehorend financieel kader.</p> <p>De schoolbesturen hebben vervolgens de rapportage "Naar een toekomstbestendig en passend onderwijsaanbod voor Salland" opgesteld. Hierin worden scenario's beschreven hoe zij de toekomst van de onderwijshuisvesting in Olst-Wijhe zien met als doelstelling dat er -ook voor de lange termijn - kwalitatief goede, toekomstbestendige en betaalbare voorzieningen voor onderwijs en kinderopvang in onze gemeente voorhanden zijn. Bij de totstandkoming van deze scenario's is nadrukkelijk samenwerking gezocht met onze gemeente, de Capellenborg en de kinderopvang organisaties</p>	

	<p>KOOS en de Bieënkorf. De gemeenteraad zal hierover een standpunt innemen, gevolgd door een verdiepend onderzoek naar de realisering van deze scenario's. Hiervoor is een projectplan opgesteld. De uitkomsten zullen worden opgenomen in een nieuw Integraal Huisvestings Plan, dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld.</p>
--	--

PARAGRAAF 4 FINANCIERING

INLEIDING

De wet Financiering Decentrale Overheid (FIDO) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een paragraaf 'financiering' voorgeschreven, in zowel de begroting als in het jaarverslag.

Het beleid ten aanzien van het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's is vastgelegd in het Treasurystatuut Olst-Wijhe 2011 welke op 7 februari 2011 ter kennisname is gebracht aan uw raad.

Bij de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de invoering van Vennootschapsbelasting (VPB) voor de lagere overheden met ingang van 2016 is de toerekening van rente een belangrijk aandachtspunt.

Hoe met ingang van 1 januari 2016 met rente dient te worden omgegaan bij de grondexploitatie staat beschreven in de notitie grondexploitaties 2016 die de commissie BBV heeft uitgebracht. In de notitie rente 2017 wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2018.

DOELSTELLINGEN VAN DE TREASURYFUNCTIE

De treasuryfunctie dient tot:

- verzekeren van duurzame toegang tot de financiële markten tegen acceptabele condities;
- het tegengaan van ongewenste financiële risico's, zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de gegeven kaders en richtlijnen.

RISICOBEEHER FINANCIERING

Algemeen

Om de risico's te beperken is in het treasurystatuut een aantal uitgangspunten en verplichtingen opgenomen. Zo is in het statuut bepaald dat de gemeente in principe geen leningen aan derden verstrekt uit hoofde van haar "publieke taak". Ook staat de gemeente niet garant voor de betaling van rente en aflossingen van leningen die door derden worden aangegaan wanneer er sprake is van een zogenoemde voorliggende voorziening. Op deze algemene regel kan een uitzondering worden gemaakt voor welzijnsinstellingen.

Koersrisico's

Om het koersrisico te beperken is in het treasurystatuut bepaald welke producten gehanteerd mogen worden in de situatie van uitzettingen uit hoofde van treasury. Van structurele financieringsoverschotten op lange termijn (langer dan twee jaar) is op dit moment geen sprake.

Renterisicobeheer

In het kader van het renterisicobeheer mag de gemiddelde netto-vlokkende schuld per kwartaal van een openbaar lichaam de kasgeldlimiet niet overschrijden en mag het renterisico op het begrotingstotaal van een openbaar lichaam de renterisiconorm niet overschrijden.

De kasgeldlimiet en de renterisiconorm bedragen beide een percentage (8,5% respectievelijk 20%) van het begrotingstotaal van de gemeente. Indien een openbaar lichaam voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, stelt het daarvan de toezichthouder op

de hoogte, en legt het de kwartaalrapportage en een plan om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring voor aan de toezichthouder.

Hieronder treft u de berekende kasgeldlimiet en renterisiconorm aan.

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen.

Berekening kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet moet berekend worden naar de situatie bij de aanvang van het kalenderjaar.	
Begrotingstotaal 2018	€ 42.167.865
Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet voor 2018 (afgerond)	€ 3.584.000

De renterisiconorm heeft betrekking op schuld met een looptijd van meer dan een jaar. De norm is gericht op een evenwichtige opbouw van de vaste schuld door gemeenten. Beoogd wordt te voorkomen dat er te grote renterisico's ontstaan in enig jaar door renteherziening of (her-)financiering.

Verloop stand renterisiconorm (bedragen x € 1.000,-)				
Basisgegevens renterisiconorm	2018	2019	2020	2021
1 Renteherzieningen op leningen o/g				
2 Betaalde aflossingen	3.231	1.984	1.987	1.987
3 Renterisico (1 + 2)	3.231	1.984	1.987	1.987
4a Begrotingstotaal	42.168	39.727	38.723	39.241
4b Het bij Min. Regeling vastgesteld %	20	20	20	20
5 Renterisiconorm (4a x 4b /100)	8.434	7.945	7.745	7.848
6a Ruimte onder de risiconorm (5-3)	5.203	5.961	5.758	5.861
6b Overschrijding risiconorm (3-5)				

Conclusie: gedurende de planperiode blijft het renterisico ruim beneden de aangegeven normering.

Liquiditeitsrisico's

Om zo optimaal mogelijk om te gaan met de beschikbare liquiditeiten is een overeenkomst gesloten met de Bank Nederlandse Gemeenten. Op basis van deze regeling worden de verschillende bij deze bank aangehouden rekeningen valutorisch als één rekening gezien. Tevens geldt een gunstig renteregime voor deze regeling.

Voor wat betreft de bij de andere banken aangehouden rekeningen geldt dat het streven er op gericht is om daar te kunnen beschikken over beperkte saldi. Overschotten die op deze rekeningen ontstaan, worden periodiek overgeheveld naar de hoofdrekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

OPTIMALISEREN VAN DE RENTERESULTATEN

Om maximaal te kunnen profiteren van een gunstige rentestand is het van belang dat naast inzicht in de renteontwikkelingen, beschikt wordt over actuele en betrouwbare informatie over de liquiditeitspositie. In dit kader worden er periodiek liquiditeitsplanningen opgesteld. Op basis hiervan wordt inzicht verkregen in de liquiditeitspositie op korte termijn. Daarnaast worden er planningen opgesteld voor de langere termijn. Voor juiste werking van deze planningen is het tijdig kunnen beschikken over betrouwbare informatie van evident belang.

Hieronder wordt de liquiditeitenplanning voor de periode 2018-2021 weergegeven.

Liquiditeitenplanning (lange termijn)		bedragen x 1.000				
Jaar	rente	aflossing	cashflow grondexploitatie	investeringen	totaal	
2018	935	3.231	- 2.897	2.110	3.379	
2019	849	1.984	- 1.673	128	1.288	
2020	780	1.987	- 269	352	2.850	
2021	710	1.990	- 1.182	519	2.037	

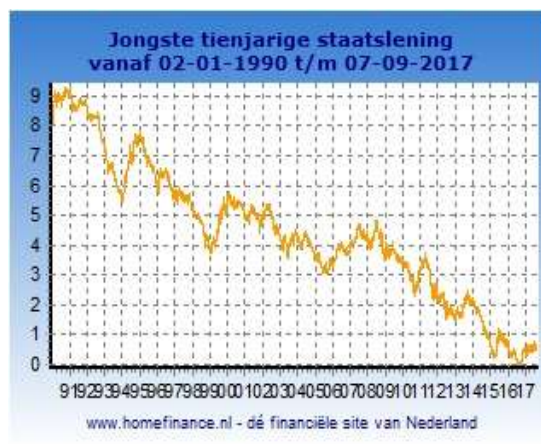
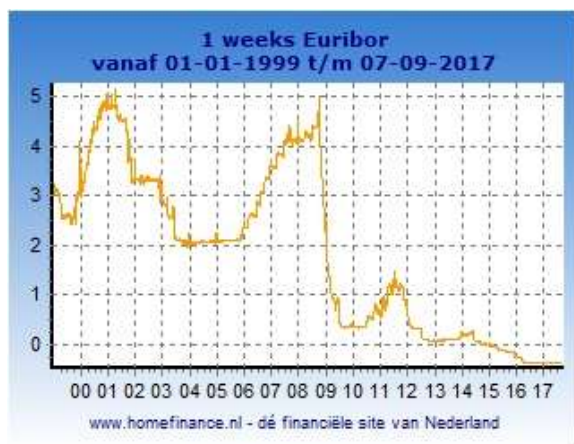
De begroting laat per 01-01-2018 een substantieel financieringstekort zien. Afhankelijk van met name de voortgang van de cashflow van de grondexploitatie zullen ter voldoening aan de wettelijke financieringsvoorschriften eventueel aanvullende geldleningen worden aangetrokken.

Schatkistbankieren/Schatkistbeleggen

Eind 2013 heeft het parlement de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) gewijzigd in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen in 's Rijks schatkist (verplicht schatkistbankieren). Voor decentrale overheden (waaronder gemeenten) betekent dit dat zij verplicht zijn om hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. Aangezien onze gemeente niet (structureel) beschikt over overtollige middelen is de impact van de wet, afgezien van extra administratieve handelingen, voor onze gemeente beperkt.

RENTEVISIE

Zoals blijkt uit navolgende grafieken bevinden de huidige rentetarieven zich op een historisch laag niveau. De ECB zal vanwege de gematigde inflatieverwachtingen een ruim monetair beleid blijven voeren. De officiële tarieven zullen het komende jaar onveranderd blijven. De lange rentetarieven zullen mede onder invloed van een aantrekkende inflatie naar verwachting wat gaan oplopen.

FINANCIERINGSBELEID

Wij hanteren in beginsel het principe van integrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het financieringsmiddel. De rentekosten voor investeringen worden toegerekend via een gemiddeld percentage, de zogenaamde omslagrente. Met ingang van 2011 bedroeg deze 4%.

Bij expliciete besluitvorming kan hier van worden afgeweken (projectfinanciering).

In Olst-Wijhe is dit van toepassing voor in het verleden aangetrokken geldleningen ten behoeve van Salland Wonen welke onder dezelfde condities zijn doorverstrekkt.

Op basis van de notitie grondexploitatie 2016 wordt de aan de grondexploitatie toe te rekenen rente vanaf 2016 jaarlijks bepaald op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente (2018: 2,85%) naar de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen (0,76).

Met ingang van 2018 gelden voor de berekening van de (overige) omslagrente op basis van de notitie rente 2017 van de commissie BBV nieuwe voorschriften.

In onderstaand overzicht is de berekening van deze omslagrente weergegeven.

Conform de toegestane mogelijkheid is de berekende renteomslag naar boven afgerond op 2%.

RENTERESULTAAT TAAKVELD TREASURY

Overeenkomstig de in de raadsvergadering van 3 juli 2017 vastgestelde begrotingsrichtlijnen wordt voor zowel de berekening van de zogenaamde bespaarde rente alsmede voor de rentebijdrage aan de reserves een percentage van 1,5% gehanteerd. Een uitzondering hierop vormt de bestemmingsreserve kapitaallasten gemeentehuis waaruit (gedeeltelijk) de kapitaallasten van het nieuwe gemeentekantoor worden gedekt (4%).

Voor de rente van op te nemen financieringsmiddelen met een korte looptijd (kasgeld) wordt op basis van de begrotingsrichtlijnen meerjarig 2,00 % gehanteerd.

Gelet op de huidige historisch lage rentetarieven voor kort geld wordt voor 2018 1,5% gehanteerd.

Onderstaand overzicht schetst het renteresultaat op het taakveld Treasury over 2018.

Boekwaarde vaste activa per 1 januari 2018		64.400.861
Financieringsmiddelen per 1 januari 2018:		
1) Leningschuld	32.923.287	
2) Reserves	13.575.111	
3) Voorzieningen	11.130.378	
		57.628.776
Tekort aan financieringsmiddelen		6.772.085
De externe rentelasten over de korte en lange financiering:		
- Rente van langlopende geldleningen		1.044.808
- Rente van kasgeld (1,5% van € 6.772.085)		101.581
De externe rentebaten		- 373.588
Saldo rentelasten en baten		772.801
De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend (2,17% van € 13.391.927)	- 290.605	
De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (woningbouwleningen SallandWonen)	- 109.820	
De rentebaai van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	109.820	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		482.196
Rente over eigen vermogen		174.326
Rente over voorzieningen		81.592
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1,83%)		738.114
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 2,00%)		- 807.618
Renteresultaat op het taakveld Treasury		69.504

PARAGRAAF 5 BEDRIJFSVOERING

BELEID EN STRATEGIE

De gemeentelijke organisatie ontwikkelt zich aan de hand van de Bedrijfsvoeringsvisie “naar de organisatie van morgen”. Daarmee speelt de organisatie in op de veranderende wereld, de gemeenschap van de toekomst en vraagstukken voor de nabije toekomst op bijvoorbeeld het gebied van het sociaal en ruimtelijk domein. De organisatie onderscheidt zich op basis van deze visie op dienstverlening, partnerschap en communicatie. Deze Bedrijfsvoeringsvisie is vertaald in een gefocust Uitvoeringsprogramma, met Wendbaarheid en Balans als leidende thema's. Ook zijn er ondersteunende programma's zoals de visie dienstverlening, de nota participatie en het programma digitalisering.

MANAGEMENT

Op managementniveau wordt door middel van teamontwikkelplannen gewerkt aan het verder toegroeien naar taakvolwassen medewerkers en taakvolwassen teams. Daarmee kan de organisatie wendbaar inspelen op opgaven, is er eigentijds ruimte en uitdaging voor medewerkers én wordt de omvang van het management beperkt gehouden.

FINANCIËN EN MEDEWERKERS

De afgelopen jaren hebben verschillende heroverwegingen plaatsgevonden, waardoor de organisatie een substantieel kleinere omvang heeft gekregen. De bedrijfsvoering heeft vanwege de afgeslankte formatie in het teken gestaan van wendbaarheid en balans. Getracht is om ondanks de doorgevoerde bezuinigingen te blijven anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en kwaliteit te blijven leveren aan de samenleving zonder de grenzen van ontoelaatbare werkdruk te overschrijden. Door een aantal autonome ontwikkelingen, maar ook door politiek-bestuurlijke ambities én beleidsintensivering is het nodig om de formatie op specifieke onderdelen in de organisatie uit te breiden. De financiële consequenties hiervan zijn in de begroting verwerkt. Hiermee rekening houdende zitten wij nog steeds ruim onder de landelijke norm van formatie die gemeenten van onze omvang kennen. De indicator voor onze gemeente is namelijk 6,4 fte per 1.000 inwoners, terwijl het landelijke cijfer 7,4 fte per 1.000 inwoners is. In de Kadernota 2018 zijn de ontwikkelingen met betrekking tot de formatie verder toegelicht en in deze begroting verwerkt.

Met teamplannen wordt door de Directie gestuurd op een effectieve en gestructureerde inzet van de beschikbare capaciteit voor bestuurlijke ambities en 'going concern' werkzaamheden. Keuzes worden aan de hand van het bestuurlijk dashboard in de portefeuilleoverleggen en in het overleg college – directie gemaakt.

Dat de organisatie met de aanpak van een Bedrijfsvoeringsvisie, een Uitvoeringsprogramma én een passend HRM beleid tot resultaat komt, blijkt uit het predicaat 'Brons met een zilveren randje', dat vanuit Investors in People aan onze gemeente is toegekend. Om medewerkers ook in de toekomst te blijven binden en boeien aan onze organisatie is dit belangrijk en draagt dit bij aan een toekomstbestendige organisatie. Olst-Wijhe wil een zogenaamde 'ontwikkelgemeente' blijven. Dit geven wij vorm door de HR instrumenten in samenhang en ter ondersteuning van de strategische doelen in te zetten. Speerpunten hierbij zijn een strategisch personeelsbeleid, het werving- en selectiebeleid, competentie- en talentmanagement en een geactualiseerd opleidingsprogramma met als thema 'externe spiegeling op de bedoelingen'.

INFORMATIE

De VNG heeft in haar verenigingsstrategie De Gemeente 2020 de volgende passage opgenomen over de informatiemaatschappij.

“Vrije toegang tot kennis en informatie hebben de samenleving ingrijpend veranderd. Iedereen kan in principe meedoen: de hoeveelheid informatie neemt niet alleen exponentieel toe, het gebruik dat mensen en bedrijven ervan maken ook. De invloed van die ontwikkeling op het openbaar bestuur is immens, we profiteren van de geweldige kansen maar ondervinden ook de schaduwzijden van de

democratisering van de informatie en informatietechnologie. Daarbij mogen we overigens niet vergeten dat een deel van onze samenleving niet voldoende aan kan haken. We zullen groepen in de samenleving moeten blijven ondersteunen, zodat zij niet over de rand van de informatiemaatschappij vallen. Het openbaar bestuur moet zich aan de informatiesamenleving aanpassen, anders zal de samenleving het openbaar bestuur wel aanpassen. Dat gaat een stuk verder dan papierloos vergaderen of het onderhouden van een website met gemeentelijke informatie. De aanpassing aan en adaptatie van de informatiesamenleving zal op verschillende niveaus moeten plaatsvinden: bij de bestuurlijke taakuitoefening, in de interne werkprocessen en in de gemeentelijke dienstverlening. Informatietechnologie is een belangrijke sleutel voor de verbetering van de gemeentelijke dienstverlening.

Een gestroomlijnde ICT-infrastructuur is belangrijk, zowel binnen de overheid als tussen de overheid en betrokken partners. Onder de noemer Digitale Agenda 2020 zetten we in op een collectieve aanpak voor gemeenten.

Dit doen we door middel van het faciliteren van projecten, met als kern 'samen doen wat samen kan: collectief optreden waar mogelijk maakt ons sterk'.

De drie ambities van de Digitale Agenda 2020 zijn:

1. Transparant en efficiënt werken.
2. Werken als één overheid.
3. Standaardiseren waar mogelijk en lokaal maatwerk bieden waar nodig".

In DOWR verband is met het oog op bovenstaande ontwikkelingen in de informatiemaatschappij en de Digitale agenda 2020 gewerkt aan een nieuwe I-visie, waarin een meerjarenperspectief voor de Informatie en ICT ontwikkeling van de gemeente wordt geschetst, inclusief een doorkijk van te verwachten kosten voor realisatie van het meerjarenperspectief. Op basis van de I-visie worden uitvoeringsplannen opgesteld. Hiervoor zal budget nodig zijn.

De DOWR gemeenten kennen ieder een eigen ontwikkelagenda om invulling te geven aan de positionering en taakinfilling. Het DOWR programma digitalisering is bijvoorbeeld vertaald naar een Olst-Wijhese digitaliseringsprogramma dat in 2017 geïmplementeerd is.

Het belang van informatieveiligheid en privacybescherming neemt toe. Investerings zijn nodig in de ICT-infrastructuur om informatieveiligheid op het vereiste niveau te krijgen. Ook nieuwe regelgeving dwingt ons tot extra maatregelen, processen en procedures.

In de begroting zijn voor informatieveiligheid budgetten geraamd.

PROCESSEN

Met permanent verbeteren ('lean'), met werken aan taakvolwassen medewerkers en teams, met programmatisch werken, met samenwerken in DOWR verband, met digitalisering, met investeren in het bestuurlijk – ambtelijk samenspel wordt gewerkt aan een organisatie die goede resultaten laat zien, op basis van de kracht van de kleine gemeente.

RESULTAATGEBIEDEN

De kwaliteit van onze bedrijfsvoering wordt uiteindelijk afgemeten aan de behaalde resultaten. Resultaten die gerealiseerd moeten worden met beperkte financiële middelen en met een relatief kleine formatie.

Het optimaliseren (lees: minimaliseren) van het kostenniveau blijft een belangrijk speerpunt voor de bedrijfsvoering. Daarbij mag de kwaliteit van de dienstverlening in de richting van onze burgers, bedrijven en instellingen niet uit het oog worden verloren. Door ons instrumentarium van klanttevredenheidsonderzoeken, medewerkerstevredenheidsonderzoeken, Investor in People, Vensters voor Bedrijfsvoering en deelname aan de burgerpeiling van www.waarstaatjegemeente.nl consequent toe te passen, monitoren wij periodiek en gestructureerd onze resultaten. Door middel van periodieke deelname aan bepaalde benchmarks plaatsen we dit ook in een perspectief. Eind 2017 wordt ook weer een audit uitgevoerd volgens het Overheids- en Ontwikkelmodel (OO audit). Dit vormt input voor de teamontwikkelingsplannen 2018 en volgende.

PARAGRAAF 6 VERBONDEN PARTIJEN

INLEIDING

Een van de verplichte paragrafen voor de begroting en het jaarverslag is de paragraaf verbonden partijen. Deze verplichting volgt uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het idee achter deze paragraaf is uw raad inzicht te geven in de verbonden partijen van onze gemeente (welke, waarom) en de risico's die hiermee (mogelijk) gelopen worden.

Onze gemeente werkt met een aantal verbonden partijen samen om de gewenste beleidseffecten uit de begroting op een efficiënte - en doelmatige wijze te realiseren. Met deze externe partijen is de samenwerking op verschillende manieren georganiseerd.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang (deelname) heeft. We spreken van financieel belang als de gemeente aansprakelijk is bij niet nakoming van verplichtingen of als er geen verhaalmogelijkheden zijn bij een faillissement. We spreken van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft, bijvoorbeeld als een wethouder, raadslid of ambtenaar zitting heeft in het bestuur of namens de gemeente stemt bij een algemene vergadering van aandeelhouders. Van indirect bestuurlijk belang is sprake als de verbonden partij een wettelijke taak van de gemeente uitvoert of publieke dienstverlening verzorgt die beslissend is voor het realiseren van een bestuurlijk doel.

Er zijn verschillende vormen van verbonden partijen, zo zijn er publiekrechtelijke- en privaatrechtelijke verbonden partijen. Publiekrechtelijke verbonden partijen zijn organisaties op basis van de Wet Gemeenschappelijke regelingen verder Gemeenschappelijke regelingen (GR) genoemd. Privaatrechtelijke verbonden partijen zijn organisaties op basis van Burgerlijk Wetboek, voorbeelden zijn: naamloze vennootschappen (NV's), besloten vennootschappen (BV's), verenigingen (VN) en stichtingen (ST). Op deze regel zijn een paar uitzonderingen:

- Stichtingen waarin de gemeente in het bestuur participeert en waarmee wij een subsidie-relatie hebben zijn geen verbonden partijen.
- Partijen waarvan wij leningen hebben gegarandeerd zijn geen verbonden partijen.

ONTWIKKELINGEN

- Kadernota Verbonden Partijen

Het thema verbonden partijen heeft de laatste periode aandacht gekregen. Sinds augustus 2015 nemen wij deel aan een regionale ambtelijke werkgroep verbonden partijen en is er in februari 2017 een sessie gehouden over het vraagstuk van regionale samenwerking en verbonden partijen. De concept kadernota verbonden partijen is destijds gepresenteerd en besproken. Op 22 mei heeft uw raad de kadernota verbonden partijen vastgesteld. Zoals vermeld in de jaarrekening 2016, treedt de kadernota verbonden partijen in werking vanaf de begroting 2018 – 2021. De huidige paragraaf vermeldt per verbonden partij enkel hetgeen wettelijk verplicht is.

Het advies voor de koppeling van arrangementen aan verbonden partijen wordt in een aparte raadsbehandeling, na vaststelling van de begroting 2018 – 2021, aan de raad voorgelegd.

- Enexis

Na instemming van de gemeenteraad heeft het college op 11 oktober 2016 het college definitief besloten in te gaan op het aanbod van Enexis Holding om (een deel van) de aandelen in Enexis Holding te verkopen. Enexis Holding heeft bij brief van 13 oktober 2016 aangegeven dat Enexis Holding 20.041 aandelen zal kopen. Met de transactie is voor onze gemeente € 743.386 gemoeid. Structureel zal het effect van de verkoop een lager dividenduitkering betekenen.

PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN

Afhankelijk van de mate van verbondenheid (bijv. geplaatst aandelenkapitaal) zijn wij in meer of mindere mate in staat om invloed op het beleid van de betreffende verbonden partij uit te oefenen. De genoemde verbonden partijen kennen hun eigen risicopositie. Daar waar sprake is van een aanzienlijk, niet afgedekt, risico wordt dit meegenomen bij de paragraaf weerstandsvermogen.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN EN PROGRAMMA'S

Hieronder staat een overzicht met de verbonden partijen van onze gemeente. In dit overzicht wordt vermeld wie de gemeente vertegenwoordigt en op welk beleidsterrein de verbonden partij actief is.

Verbonden partij	Soort	Relatie met programma	Bestuurlijke vertegenwoordiging
GGD IJsselland	GR	3	Dhr. A.G.J. Strien
Veiligheidsregio IJsselland	GR	1	Dhr. A.G.J. Strien
Konnected (voorheen Sallcon)	GR	3	Dhr. H.G. Engberink en dhr. A.G.J. Bosch
Recreatiegemeenschap Salland	GR	2	Dhr. A.G.J. Bosch & Dhr. M. Blind
Uitvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland	GR	3	Dhr. M. Blind
Omgevingsdienst IJsselland	GR	2	Dhr. M. Blind
Stichting de Mare	ST	3	dhr R. Leber en dhr J. Gerkes
Dimpact	VN	4	Dhr. A.G.J. Strien
Publiek Belang Elektriciteitsproductie	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
CBL Vennootschap	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
Claim Staat Vennootschap	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
Verkoop Vennootschap	B.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
ROVA	N.V.	2	Dhr. M. Blind
Enexis Holding	N.V.	4	Dhr. M. Blind
Wadinko	N.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch
Vitens	N.V.	4	Dhr. M. Blind
Bank Nederlandse Gemeenten	N.V.	4	Dhr. A.G.J. Bosch

OVERZICHT PER VERBONDEN PARTIJEN

Vervolgens geven wij per verbonden partij nadere informatie. Deze informatie beperkt zich tot het wettelijk minimum conform BBV. Van deze verbonden partijen zijn de laatst bekende cijfers meegenomen.

GGD IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Burgemeester A.G.J. Strien	
Openbaar belang (doelstelling)			
Beschermen en bevorderen van de gezondheid van onze inwoners.			
Bestuurlijk belang			
De GGD IJsselland wordt gevormd door elf gemeenten. Onze burgemeester heeft zitting en inspraak in het algemeen bestuur.			
Financieel belang			
Jaarlijkse bijdrage van €583.394,- aan de GGD IJsselland.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 1.312.000	€ 1.239.000	€ 5.733.000	€ 5.511.000
Resultaat 2018	€ -	Risico's en kansen	n.v.t.

Veiligheidsregio IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Burgemeester A.G.J. Strien	
Openbaar belang (doelstelling)			
Zorgdragen voor de veiligheid van onze inwoners door veiligheidstaken uit te voeren op basis van de Wet veiligheidsregio's.			
Bestuurlijk belang			
De veiligheidsregio wordt gevormd door elf gemeenten. Onze burgemeester heeft zitting en inspraak in het dagelijks bestuur en in het algemeen bestuur.			
Financieel belang			
Jaarlijkse bijdrage van € 1.416.417,- aan de veiligheidsregio. Dat is ongeveer 4,14% van de totale bijdrage van de 11 gemeenten. Onze gemeente heeft een maatwerkafpraak met de veiligheidsregio van € 33.419. In onze gemeente worden een aantal taken nog verricht door personeel in loondienst van de veiligheidsregio.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 2.829.000	€ 3.435.000	€ 31.041.000	€ 30.899.000
Resultaat 2018	€ -	Risico's en kansen	n.v.t.

Veiligheidsregio IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Burgemeester A.G.J. Strien	
Openbaar belang (doelstelling)			
Zorgdragen voor de veiligheid van onze inwoners door veiligheidstaken uit te voeren op basis van de Wet veiligheidregio's.			
Bestuurlijk belang			
De veiligheidsregio wordt gevormd door elf gemeenten. Onze burgemeester heeft zitting en inspraak in het dagelijks bestuur en in het algemeen bestuur.			
Financieel belang			
Jaarlijkse bijdrage van € 1.416.417,- aan de veiligheidsregio. Dat is ongeveer 4,14% van de totale bijdrage van de 11 gemeenten. Onze gemeente heeft een maatwerkafpraak met de veiligheidsregio van € 33.419. In onze gemeente worden een aantal taken nog verricht door personeel in loondienst van de veiligheidsregio.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 2.829.000	€ 3.435.000	€ 31.041.000	€ 30.899.000
Resultaat 2018	€ -	Risico's en kansen	n.v.t.

Konnected (GR)		Deventer	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder H.G. Engberink en wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Konnected (voorheen Sallcon) is een sociaal werkvoorzieningsschap voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Konnected is één van de partijen die de participatiewet uitvoert.			
Bestuurlijk belang			
De Gemeenschappelijk Regeling (GR), het samenwerkingsverband tussen de gemeenten Deventer en Olst-Wijhe, is 100% aandeelhouder van Konnected.			
Financieel belang			
Onze gemeente verstrekt een jaarlijkse bijdrage van € 2.029.542,- aan Konnected.			
* Financiële cijfers van het begroting 2018 zijn, op moment van publiceren, nog niet volledig bekend. Om deze reden zijn de cijfers van het jaarrekening 2016 en hier weergegeven.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2015	31 december 2016
€ 10.744.000	€ 10.456.000	€ 1.115.000	€ 867.000
Resultaat 2018	Geen Resultaat	Risico's en kansen	n.v.t.

Uitvoeringsorganisatie Jeudzorg IJsselland (GR)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
Uitvoeringsorganisatie Jeudzorg IJsselland handelt namens onze gemeente de facturen van de jeudzorgaanbieders af. De organisatie heeft ten doel dit efficiënter en effectiever te doen dan de gemeente.			
Bestuurlijk belang			
De BVO Jeugd (GR) wordt gevormd door 11 gemeenten in de regio IJsselland. Alle gemeenten zijn gezamenlijk 100% eigenaar van de BVO.			
Financieel belang			
Onze gemeente verstrekt een totale bijdrage van € 2.849.858,- aan de Uitvoeringsorganisatie Jeudzorg IJsselland. De BVO Jeugd heeft geen eigen vermogen. De financiering door de 11 gemeenten vindt op basis van de meicirculaire plaats. Aan het eind van het begrotingsjaar vloeien overschotten terug naar de gemeenten of zullen gemeenten extra moeten bijdragen.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
nihil	nihil	nihil	nihil
Resultaat 2018	Geen Resultaat	Risico's en kansen	n.v.t.

Stichting de Mare (Openbaar basisonderwijs) (ST)		Raalte	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		dhr R. Leber en dhr J. Gerkes	
Openbaar belang (doelstelling)			
Het verzorgen van goed en waardevol onderwijs voor onze inwoners.			
Bestuurlijk belang			
Bij oprichting van de stichting is gebruik gemaakt van de Wet gemeenschappelijke regelingen door het instellen van een 'toezichthoudend orgaan'. Dit orgaan oefent het wettelijk verplichte toezicht op het openbaar onderwijs uit namens de beide gemeenteraden.			
Financieel belang			
Stichting de Mare wordt hoofdzakelijk gefinancierd door het Ministerie van OC en W en is een financieel zelfstandige entiteit. Onderstaande financiële gegevens zijn afkomstig uit het bestuursjaerverslag van Stichting de Mare 2016.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 2.552.114	€ 2.556.523	€ 1.982.445	€ 2.119.736
Resultaat 2018	€ 4.409	Risico's en kansen	n.v.t.

Coöperatie Dimpact (VN)		Enschede	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Burgemeester A.G.J. Strien	
Openbaar belang (doelstelling)			
Vereenvoudigen en verbeteren van digitale (dienstverlenings) processen en digitale aanvragen voor onze gemeenten, ter bevordering van de service naar onze inwoners.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als lid. Onze gemeente heeft zeggenschap over de entiteit en de bedrijfsvoering van de organisatie. Alle lidgemeenten bepalen het beleid en sturen de ontwikkelingen aan, via de governance structuur. Daarin hebben de lidgemeenten een gelijke stem, ongeacht inwonersaantal. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente verstrekt een contributie aan Dimpact middels de DOWR bijdrage.			
* Financiële cijfers van het begroting 2018 zijn, op moment van publiceren, nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van het jaarrekening 2016 hier weergegeven.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2015	31 december 2016	31 december 2015	31 december 2016
€ 608.140	€ 773.770	€ 1.831.108	€ 1.990.551
Resultaat 2016	€ 165.630,00	Risico's en kansen	n.v.t.

Publiek Belang Elektriciteitsproductie (B.V.)		s Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Borging publieke belangen kerncentrale Borssele voor den duur van 8 jaar na 30 september 2011.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 64.662 aandelen met een nominale waarde van € 1,- per aandeel (totaal belang € 64.662,-).			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
* Getallen zijn afgerond op eenheden van € 5.000			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 1.620.000	€ 1.600.000	nihil	nihil
Resultaat 2018	€ -20.000	Risico's en kansen	n.v.t.

ROVA (N.V.)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
ROVA houdt zich bezig met een efficiënte en effectieve uitvoering van de gemeentelijk afvalzorgplicht voor onze burgers.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
* Financiële cijfers van het begroting 2018 zijn, op moment van publiceren, nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van het jaarrekening 2016 hier weergegeven.			
Financieel belang			
Onze gemeente is in het bezit van 112 aandelen categorie A en 90 aandelen categorie B. ROVA levert daarnaast een structureel dividend voor haar aandeelhouders.			
* Financiële cijfers van het begroting 2018 zijn, op moment van publiceren, nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van het jaarrekening 2016 hier weergegeven.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2015	31 december 2016	31 december 2015	31 december 2016
€ 25.785.000	€ 28.886.000	€ 56.127.000	€ 57.368.000
Resultaat 2016	€ 9.142.000,00	Risico's en kansen	n.v.t.
Enexis Holding (N.V.)		's-Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
Enexis beheert het energienetwerk voor onze inwoners. Enexis distribueert en transporteert energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 64.662 aandelen met een nominale waarde van € 1, - per aandeel (totaal belang € 64.662, -).			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij			
* Getallen zijn afgerond op eenheden van € 5.000			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 3.704.000.000	€ 3.804.000.000	€ 3.814.000.000	Hiervan is geen reële inschatting te maken.
Resultaat 2018	€ 200.000.000	Risico's en kansen	n.v.t.

Wadinko (N.V.)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Het stimuleren van gezonde bedrijvigheid (vooral stuwende sectoren, zoals zakelijke dienstverlening en industrie) en daarmee de groei en het behoud van werkgelegenheid in de regio.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Onze gemeente heeft inspraak op de verbonden partij in de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 60 van de 2389 geplaatste aandelen (2,5%).			
* Financiële cijfers van het begroting 2018 zijn, op moment van publiceren, nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van het jaarrekening 2016 hier weergegeven.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2015	31 december 2016	31 december 2015	31 december 2016
€ 65.283.560	€ 65.626.483	€ 1.536.255	€ 1.440.516
Resultaat 2016	€ 1.537.423,00	Risico's en kansen	n.v.t.

Vitens (N.V.)		Zwolle	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland en levert voor onze inwoners drinkwater.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Gemeente Zwolle vertegenwoordigt de Overijsselse gemeenten tijdens de Algemene vergadering van Aandeelhouders. De governance is op orde en voldoet aan de code Tabaksblat en aan de voorwaarden van de WNT (Wet Normering Topinkomens).			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 27.797 aandelen. Daarnaast is in 2007 een achtergestelde lening verstrekt aan Vitens van € 1.826.000 met een looptijd van 15 jaar en een rentevergoeding van € 29.229 over 2017.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 526.300.000	€ 525.700.000	€ 1.223.800.000	€ 1.233.900.000
Resultaat 2018	€ 13.000.000	Risico's en kansen	n.v.t.

Bank Nederlandse Gemeenten (N.V.)		Den Haag	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. BNG is een betrouwbare eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG duurzaam bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.			
Bestuurlijk belang			
Via stemrecht als aandeelhouder. Gemeente Zwolle vertegenwoordigt de Overijsselse gemeenten tijdens de Algemene vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang			
Onze gemeente bezit 18.252 aandelen à € 2,50 nominaal met een nominale waarde van € 45.630. BNG levert daarnaast een structureel dividend voor haar aandeelhouders.			
* Financiële cijfers van het begroting 2018 zijn, op moment van publiceren, nog niet bekend. Om deze reden zijn de cijfers van het jaarrekening 2016 hier weergegeven.			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2015	31 december 2016	31 december 2015	31 december 2016
€ 4.163.000.000	€ 4.486.000.000	€ 145.328.000.000	€ 149.494.000.000
Resultaat 2016	€ 369.000.000	Risico's en kansen	n.v.t.

CBL Vennootschap (B.V.)		s-Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
De functie van deze vennootschap was de verkopende aandeelhouders van energiebedrijf Essent te vertegenwoordigen als medebeheerder (naast RWE, Essent en Enexis) van het CBL Escrow Fonds en te fungeren als "doorgeefluik" voor betalingen in en uit het CBL Escrow Fonds. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.			
Bestuurlijk belang			
Ondanks dat het CBL Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.			
Financieel belang			
Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij.			
* Getallen zijn afgerond op eenheden van € 5.000			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 120.000	€ 70.000	nihil	nihil
Resultaat 2018	€ -50.000	Risico's en kansen	n.v.t.

Claim Staat Vennootschap (B.V.)		s' Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero)			
Bestuurlijk belang			
De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.			
Financieel belang			
De gemeente Olst-Wijhe is klein aandeelhouder van deze BV. * Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij. * Getallen zijn afgerond op eenheden van € 5.000			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 800.000	€ 600.000	nihil	nihil
Resultaat 2018	€ -200.000	Risico's en kansen	n.v.t.

Verkoop Vennootschap (B.V.)		s' Hertogenbosch	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch	
Openbaar belang (doelstelling)			
Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent. (namens de verkopende aandeelhouders Essent)			
Bestuurlijk belang			
Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.			
Financieel belang			
Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. * Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de begroting 2018 van de partij. * Getallen zijn afgerond op eenheden van € 5.000			
Eigen vermogen		Vreemd vermogen	
31 december 2017	31 december 2018	31 december 2017	31 december 2018
€ 100.000	€ 60.000	nihil	nihil
Resultaat 2018	€ -40.000	Risico's en kansen	n.v.t.

Recreatiegemeenschap Salland (GR)		Raalte	
Bestuurlijke vertegenwoordiging:		Wethouder A.G.J. Bosch & Wethouder M. Blind	
Openbaar belang (doelstelling)			
Het beheren en onderhouden van de recreatieve infrastructuur en het behartigen van belangen van deelnemende gemeenten op het terrein van openluchtrecreatie (in ruime zin)			
Bestuurlijk belang			
Wethouders hebben zitting in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de GR.			
Financieel belang			
De RGS is een samenwerkingsverband tussen de gemeenten Deventer, Raalte en Olst-Wijhe. Alle gemeenten zijn gezamenlijk voor 100% eigenaar van de GR. Iedere gemeente betaald een bijdrage per inwoner. Onze gemeente vertrekt jaarlijks een bijdrage van circa € 38.294.			
* Hieronder zijn geraamde financiële gegevens uit de vastgestelde jaarrekening 2016 van de partij.			
Eigen vermogen *		Vreemd vermogen*	
31 december 2016	31 december 2017	31 december 2016	31 december 2017
€ 612.497	€ 589.621	€ 663.216	€ 506.200
Resultaat 2016	€ 67.330	Risico's en kansen	n.v.t.

PARAGRAAF 7 GRONDBELEID

INLEIDING

Grondbeleid is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege de relatie met de doelstelling van programma 2 Leefomgeving en in de tweede plaats vanwege het financiële belang en de risico's.

Grondbeleid gemeente Olst-Wijhe

In de Nota Grondbeleid 2014 – 2017 wordt het begrip grondbeleid als volgt gedefinieerd: “Het op zodanige wijze handhaven van het bestaande grondgebruik, het innemen van grondpositie, dan wel het zodanig realiseren van gewenste veranderingen in dat grondgebruik, dat dit past in de doelstellingen die de gemeente geformuleerd heeft in het kader van het ruimtelijke beleid.” Hieruit blijkt dat het grondbeleid een belangrijke bijdrage levert aan de realisatie van de ruimtelijke doelstellingen.

In de huidige Nota Grondbeleid wordt uitgegaan van een passief of faciliterend grondbeleid, waar dat kan en een actief grondbeleid, waar dat moet. De gemeente heeft voor de komende jaren voldoende grondposities om de geplande ontwikkeling mogelijk te maken. Daarnaast bewegen andere partijen zich op de grondmarkt waardoor ook de instrumenten voor het faciliterende grondbeleid steeds meer moeten worden ingezet. De Wet ruimtelijke ordening (grondexploitatiewet) biedt de mogelijkheid om via overeenkomsten of exploitatieplannen gemeentelijke kosten te verhalen. Daarnaast kunnen eisen aan bijvoorbeeld woningbouwprogrammering, fasering of de inrichting van de openbare ruimte worden gesteld.

Jaarlijks worden de grondexploitaties van de lopende projecten aangepast aan de huidige marktsituatie. Dit betekent dat voor alle exploitaties is gekeken naar het uitgifte tempo van de kavels en de grondprijzen. Ook is nauwkeurig gekeken naar de in elke grondexploitatie opgenomen plankosten. Wij streven naar minimaal sluitende grondexploitaties. Dit is echter niet altijd het geval, mede als gevolg van de slechte marktomstandigheden in de afgelopen jaren. Is er sprake van een verwacht verlies op een grondexploitatie, dan wordt er op basis van de Bbv-regelgeving een verliesvoorziening getroffen. De Nota Grondbeleid wordt voor de periode 2018-2021 geactualiseerd.

Nota Bovenwijkse voorzieningen

In het verleden deden projecten een afdracht aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen. Met de nieuwe Bbv-regels is het vanaf 2016 niet meer toegestaan om direct vanuit de grondexploitaties toevoegingen te doen aan deze reserve. Hiermee zijn de directe afdrachten vanuit de grondexploitaties komen te vervallen.

Bij het besluit met betrekking tot het vaststellen van de Structuurvisie Olst-Wijhe, welke eind 2017 op de agenda van uw raad staat, is voorgesteld om de Nota Bovenwijkse voorzieningen te laten vervallen.

Uitvoering grondbeleid

De uitvoering van het grondbeleid behelst voornamelijk de volgende taken:

- Het beheer van onroerende zaken (permanent beheer)
- Productie van bouwgronden, grondexploitatie (verwerving, tijdelijk beheer, bouwrijp maken, verkoop bouwgrond en woonrijp maken).
- Het maken en vastleggen van afspraken met derden in een (anterieure) overeenkomst betreffende de kosten van de grondexploitatie van de locatie, planschadekosten, financiële zekerheidsstelling, tijdvak en fasering, locatie-eisen, woningbouwcategorieën en de planologische procedures.

BELEID

Binnen de grondexploitatie zijn de financiële risico's die worden gelopen vaak groot en de doorlooptijden lang. Een helder beeld en een reële inschatting van de financiële risico's is dan op zijn plaats. Van de resultaten van de grondexploitaties wordt verwacht dat deze positief zijn en/of een substantiële bijdrage leveren aan de (ruimtelijke) doelstellingen. Indien blijkt dat het (geprognosticeerde) resultaat van een exploitatie negatief uitvalt, dient er, conform het voorzichtigheidsprincipe en de voorschriften in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) een voorziening ter afdekking van het tekort gevormd te worden ten laste van de algemene middelen of reserves. Heeft een grondexploitatie een gecalculeerde winst, dan moet deze winst worden genomen als deze daadwerkelijk is gerealiseerd. Hierbij dient het voorzichtigheidsprincipe in acht te worden genomen.

RESULTATEN GRONDEXPLOITATIES

De Commissie BBV heeft een aantal stellige uitspraken gedaan ten aanzien van de regelgeving met betrekking tot de grondexploitatie in hun Notitie Grondexploitaties 2016 (maart 2016). Eén van de uitspraken betreft de rente. Deze moet worden gebaseerd op het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille van de gemeente, naar verhouding VV/TV (vreemd vermogen/totaal vermogen). Het gemiddelde rentepercentage wordt jaarlijks vastgesteld. Een andere stellige uitspraak betreft de disconteringsvoet. Dit is voor alle gemeentes bepaald op maximaal 2%. Hierbij is aangesloten bij het prijsinflatiestreefcijfer van de Europese Centrale Bank. De huidige grondexploitaties zijn opgesteld conform de stellige uitspraken van de Commissie BBV. In onderstaand overzicht zijn de resultaten van de grondexploitaties weergegeven zoals deze zijn opgenomen in de jaarrekening 2016. Eveneens is inzichtelijk gemaakt welk deel van het verschil ten opzichte van de jaarrekening 2015 voor rekening komt van Bbv-wijzigingen en welk deel van het verschil het gevolg is van projectinhoudelijke wijzigingen.

Resultaten onderhanden werken	A	B	C	D	E	E-D	
	Resultaat* JR 2015 per 1-1-2016	Wijzigingen a.g.v. Bbv	Toevoeging 2% rente	Resultaat* JR 2015 per 1-1-2017	Resultaat* JR 2016 per 1-1-2017	Projectinhoudelijk verschil	
Meente Zuid	302.572	34.972	6.751	344.295	295.522	-48.773	Nadelig
Wesepe bedrijventerrein	-85.420	73.974	-229	-11.875	-145.793	-134.118	Nadelig
Wesepe woningbouw	-569.481	44.772	-10.494	-535.203	-924.859	-389.656	Nadelig
Noorder Koeslag	120.629	593.740	15.014	729.383	1.111.134	381.751	Voordelig
Boerhaar	-183.998	24	-3.679	-187.653	-251.217	-63.564	Nadelig
Zonnekamp Oost	40.112	232.546	5.453	278.111	71.538	-206.573	Nadelig
Zonnekamp West	1.165.302	42.834	24.163	1.232.299	383.899	-848.400	Nadelig
De Enk	-1.821.630	-9.595	-36.625	-1.867.850	-2.212.706	-344.856	Nadelig
Totaal	-1.031.914	1.013.267	354	-18.293	-1.672.482	-1.654.189	Nadelig
						E-D	E-A
Totaal verlies	-2.660.529			-2.602.381	-3.534.575	-932.194	-874.046
Totaal winst	1.628.615			2.584.088	1.862.093	-721.995	233.478

* : contante waarde per 1 januari

** : na winstneming van € 850.000 in Zonnekamp West

Het resultaat/perspectief voor het totaal van alle grondexploitaties ziet er in het kort als volgt uit:

- Het verwachte resultaat van de complexen in exploitatie op contante waarde bedraagt op 1 januari 2017 ca. € 1,67 miljoen negatief. Dit is na winstneming uit Zonnekamp West van € 850.000
- De opbrengst grondverkoop in 2016 bedraagt € 2,94 miljoen.
- De verliesvoorziening wordt gevormd ter afdekking van alle negatieve complexen, per contante waarde 1 januari van dat jaar. In de jaarrekening 2016 was dit een bedrag van € 3,53 miljoen.

Specifieke ontwikkelingen grondexploitaties

Algemeen

De grondexploitaties zijn bij de jaarrekening 2016 uitgebreid tegen het licht gehouden. Dit heeft geleid tot aanpassingen van de grondexploitaties en de verliesvoorziening. De economie trekt aan. Dit heeft vooral zijn weerslag op de verkoop van woningbouwkavels. In de grondexploitaties voor woningbouw is in voorzichtige mate rekening gehouden met deze economisch gunstiger tijden. Bij de bedrijfskavels is nog niet direct te merken dat de marktomstandigheden gunstiger zijn. Op basis van onderzoeken van Stec en de provincie is een overschot aan bedrijventerreinen geconstateerd voor de komende 10 jaar, waarbij een deel van dit overschot is toe te rekenen aan gemeentelijke gronden. Door de opbrengsten van het bedrijventerrein Wesepe verder uit te faseren en de grondopbrengsten van het bedrijventerrein De Enk naar beneden bij te stellen naar agrarische waarde is deze overprogrammering financieel verwerkt in de grondexploitaties. Er is besloten om onder andere via extra personele inzet de verkoop van bedrijfskavels te stimuleren.

Meente Zuid

Op dit bedrijventerrein is bijna 0,5 hectare uitgeefbaar. In de grondexploitatie wordt uitgegaan van een verkoop in twee delen in 2018 en in 2020.

Wesepe bedrijventerrein

Op dit bedrijventerrein zijn nog 6 bouwrijpe kavels van gezamenlijk 1,3 hectare uitgeefbaar. De looptijd van het project is tot en met 2028.

Wesepe woningbouw

Deze woningbouwlocatie in Wesepe bestaat uit twee delen. Het eerste deel is bijna geheel verkocht. Het tweede deel is opnieuw verkaveld (kleinere kavels), bouwrijp gemaakt en deels op de markt gebracht. Vertraging is o.a. ontstaan, doordat één van de twee ontwikkelaars zich heeft teruggetrokken. De kavels zijn opnieuw op de markt gebracht. Een aantal van deze kavels is verkocht of in optie genomen door particulieren.

Noorder Koeslag

In de woonwijk Noorder Koeslag worden kavels verkocht door de gemeente. Ook worden er woningen verhuurd door SallandWonen en verkocht door projectontwikkelaar Roosdom Tjhuis (voorheen Roosdom Tjhuis/BPD Ontwikkeling BV). De bouwontwikkeling is in volle gang. De woonwijk is verdeeld in vier fasen. Fase één is nagenoeg afgerond en fase twee is in ontwikkeling. In 2015 is gestart met de ontwikkeling van de volgende fase. Een nieuw woonveld is op de markt gebracht en vrijwel alle kavels zijn in optie of inmiddels verkocht. Het uitwerkingsplan voor de laatste fase wordt in 2018 in procedure gebracht.

Boerhaar III

Voor het project Boerhaar is de laatste kavel in optie genomen. Deze zal waarschijnlijk in 2018 worden verkocht. De civiele werken zijn aanbesteed en het resultaat hiervan is verwerkt in de grondexploitatie. Gelet op de voortgang van het complex worden de mogelijkheden onderzocht om deze grondexploitatie af te ronden.

Zonnekamp Oost

Zonnekamp Oost betreft de realisatie van een nieuwe woonwijk. De grondexploitatie heeft alleen betrekking op fase 1. In 2015 zijn nieuwe gronden in verkoop gebracht. Het volgende woonveld wordt in 2017 op de markt gebracht. Een deel van dit woonveld zal middels inschrijving worden aangeboden voor de realisatie van nul-op-de-meterwoningen.

Zonnekamp West

In Zonnekamp West ligt nog één bouwrijpe kavel. De nog te maken kosten bestaan uit het woonrijp maken. Bij de jaarrekening 2016 is € 850.000 als winst genomen. Gelet op de voortgang van het complex worden de mogelijkheden onderzocht om deze grondexploitatie af te ronden.

De Enk

De uitvoerende werkzaamheden voor de herstructurering van De Enk bevinden zich in de afrondende fase. In 2017 wordt de bedrijfsverplaatsing geconcretiseerd. Daarnaast zijn er nog twee kavels uitgeefbaar. Gelet op de voortgang van het complex worden de mogelijkheden onderzocht om deze grondexploitatie af te ronden.

Materiële vaste activa (MVA)

De Meente Noord

Het gebruik van de categorie NIEGG (niet in exploitatie genomen gronden) is in het Bbv per 1 januari 2016 niet meer toegestaan. Gronden die nog niet gekwalificeerd zijn als bouwgrond in exploitatie (BIE) moeten op de balans onder materiële vaste activa (MVA) worden verantwoord. Het bedrijventerrein de Meente Noord is daarom herlabeld (raadsbesluit 28-11-2016) en is als MVA aangemerkt en tegen de boekwaarde ultimo 2015 onder de MVA opgenomen. Uiterlijk 31-12-2019 moet er een besluit worden genomen om deze in exploitatie te nemen (BIE) dan wel dat er een marktwaardetoets moet plaatsvinden tegen de geldende bestemming, welke mogelijk kan leiden tot een afwaardering.

HOOFDSTUK 3 FINANCIËLE BEGROTING

3.1 OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

a. Uitkomsten begroting jaarschijf 2018

Meerjaren Begroting

(x €1.000)

Begroting 2018 - 2021	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	N/ V
Lasten programma 1: Bestuur	4.292	2.831	2.793	2.768	2.727	2.721	
Lasten programma 2: Leefomgeving	13.573	16.492	11.832	10.049	9.461	9.792	
Lasten programma 3: Samenleving	20.768	20.626	20.030	19.523	19.344	19.352	
Lasten programma 4: Alg. dekkingsmiddelen	3.569	6.397	7.136	7.055	6.862	7.049	
Toevoegingen aan reserves	3.078	2.169	378	332	328	326	
Saldo van de totale lasten	45.279	48.515	42.168	39.727	38.723	39.241	N
Baten programma 1: Bestuur	431	367	344	295	264	258	
Baten programma 2: Leefomgeving	8.678	11.880	8.144	6.378	5.849	6.170	
Baten programma 3: Samenleving	4.156	3.376	3.294	3.286	3.262	3.258	
Baten programma 4: Alg. dekkingsmiddelen	29.959	28.073	29.161	29.016	28.918	28.923	
Ontrekkingen aan reserves	4.085	4.820	1.152	591	416	619	
Saldo van de totale Baten	47.309	48.515	42.095	39.566	38.711	39.229	V
Resultaat	-2.030	0	73	160	12	12	N

3.2 GEPROGNOSTICEERDE BALANS

ACTIVA (bedragen x € 1.000)	Rekening 31-12-2016	Begroting 31-12-2017	Begroting 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Begroting 31-12-2020	Begroting 31-12-2021
Vaste activa						
<i>Immateriële vaste activa</i>	281	0	251	236	221	206
<i>Materiële vaste activa</i>	40.847	38.760	38.546	36.787	35.125	33.735
<i>Financiële vaste activa</i>	11.058	10.993	10.353	9.599	9.258	7.897
Totaal vaste activa	52.186	49.753	48.899	46.386	44.383	41.632
Vlottende activa						
<i>Voorraden</i>	9.857	12.027	9.715	9.641	9.566	9.490
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar</i>	1.773	2.650	1.773	1.773	1.773	1.773
<i>Liquide middelen</i>	276	10	276	276	276	276
<i>Overlopende activa</i>	3.365	3.278	3.365	3.365	3.365	3.365
Totaal vlottende activa	15.271	17.965	15.129	15.055	14.980	14.904
Totaal - generaal	67.457	67.718	64.028	61.442	59.363	56.536

PASSIVA (bedragen x € 1.000)	Rekening 31-12-2016	Begroting 31-12-2017	Begroting 31-12-2018	Begroting 31-12-2019	Begroting 31-12-2020	Begroting 31-12-2021
Vaste passiva						
<i>Eigen vermogen</i>	16.189	13.290	12.840	12.591	12.503	12.210
<i>Voorzieningen</i>	6.722	5.833	5.042	4.974	4.704	4.574
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer</i>	36.696	32.923	29.646	27.314	25.293	22.223
Totaal vaste passiva	59.607	52.046	47.528	44.880	42.500	39.006
Vlottende passiva						
<i>Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar</i>	5.186	12.323	13.836	13.898	14.199	14.866
<i>Overlopende passiva</i>	2.664	3.349	2.664	2.664	2.664	2.664
Totaal vlottende passiva	7.850	15.672	16.500	16.562	16.863	17.530
Totaal - generaal	67.457	67.718	64.028	61.442	59.363	56.536

3.2.1. TOELICHTING ACTIVA

VASTE ACTIVA

De balanswaarde van de materiele vaste activa neemt door afschrijvingen per jaar af. De balanswaarde van de financiële vaste activa neemt door aflossingen per jaar af.

VLOTTENDE ACTIVA

De voorraden nemen per jaar af. Dit komt doordat de toenemende contante waarde verliesvoorziening grondexploitatie op de balans in mindering wordt gebracht op de boekwaarde van de voorraad bouwgronden.

De boekwaarde van de vorderingen, liquide middelen (kas) en overlopende activa zijn gelijk gehouden aan de stand van de jaarrekening 2016.

3.2.2. TOELICHTING PASSIVA

VASTE PASSIVA

Het eigen vermogen en de voorzieningen nemen jaarlijks af. Er wordt jaarlijks meer onttrokken dan er wordt toegevoegd. Wij lossen onze vaste schulden (1 jaar of langer) jaarlijks af, wat resulteert in afnemend lang vreemd vermogen op de balans

VLOTTENDE PASSIVA

De vlottende passiva bestaat met name uit kortlopende leningen (korter dan 1 jaar). Voor de begroting 2018 e.v. ramen we een toenemend financieringstekort, welke gefinancierd worden middels kortlopende leningen.

De boekwaarde van de overlopende passiva zijn gelijk gehouden aan de stand van de jaarrekening 2016.

3.3 UITGANGSPUNTEN BEGROTING EN FINANCIËLE POSITIE

3.3.1. INLEIDING

Op grond van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (Bbv) is bij de aanbidding van de begroting een uiteenzetting van de financiële positie voorgeschreven. In dit hoofdstuk wordt hieraan mede invulling gegeven. Voor de financiële positie wordt verder verwezen naar de overige paragrafen van hoofdstuk 3.

3.3.2. BEGROTINGSRICHTLIJNEN 2018-2021

De begrotingsrichtlijnen zijn vastgesteld als onderdeel van de Kadernota. Deze zijn uitgangspunt voor deze begroting.

Algemeen

De Beleids- en financiële begroting 2018-2021 wordt gebaseerd op de beleids- en financiële begroting 2017-2020 vastgesteld door de raad d.d. 7 november 2016, inclusief de begrotingswijzigingen tot en met de 1^e bestuursrapportage 2017.

Loonkostenmutatie gemeentepersoneel

De loonkosten van het gemeentepersoneel worden gebaseerd op de vastgestelde formatie (peildatum april 2017). De loonkosten voor 2018 zijn berekend op basis van de afspraken in de CAO Gemeenten over 2016 en die doorlopen tot 1 mei 2017. Hierbij is uitgegaan van de meest recente pensioenpremies en werkgeversbijdragen (peildatum april 2017), de feitelijke salarissen van de vastgestelde salarisschalen in 2018 én rekening houdend met de genomen besluiten met rechtspositionele consequenties. Voor het jaar 2018 wordt rekening gehouden met een stijging met 1% van de sociale lasten en dan met name de pensioenen (de werkgeverslasten).

De CAO Gemeenten loopt door tot en met april 2017. De verwachting bestaat dat vanaf mei 2017 landelijk een salarisverhoging wordt afgesproken tussen de 1% en de 1,5%. Bij de vaststelling van deze richtlijnen lag er echter nog geen concreet onderhandelingsresultaat.

Voor de begroting 2018 wordt voorgesteld te anticiperen op de aankomende cao. De verwachte loonstijging (1,5%) nemen we op als stelpost in de begroting en kan om bijstelling vragen, zodra de nieuwe CAO gemeenten bekend is dan wel dat de looncompensatie die we via de algemene uitkering ontvangen (mei/juni circulaire 2017) een afwijkend beeld laat zien ten opzichte van deze stelpost. We stellen derhalve voor rekening te houden met in totaal 2,5% voor de loonkostenontwikkeling.

Prijsmutatatie (algemeen)

Voor 2018 wordt de prijsontwikkeling en daarmee de indexering ingeschat op 1%. Deze indexering is gebaseerd op het Indexcijfer voor Materiële Overheidsconsumptie (IMOC), zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan (CEP 2017) van het Centraal Planbureau dat in maart 2017 is gepubliceerd. Gelet op de financiële positie van onze gemeente wordt voorgesteld rekening te houden met een prijsmutatatie van 0% voor 2018, met uitzondering van de contractueel afgesproken prijsmutataties. De 0% prijsmutatatie is ook van toepassing op subsidies, die gemeente verstrekt aan instellingen, verenigingen etc.

De meerjarenraming wordt opgesteld op basis van constante prijzen. Dit betekent dat de meerjarenraming wordt gebaseerd op het prijsniveau van het begrotingsjaar en er in latere jaren geen verdere indexering wordt toegepast.

Loonkosten- en prijsmutatatie professionele welzijnsinstellingen

Voor compensatie van de loonkostenmutatie van primaire voorzieningen gelden ten opzichte van 2017 de landelijke richtlijnen voor de CAO Welzijn en CAO bibliotheek (publicatie VNG). De 0% prijsmutatatie geldt ook voor verstrekte subsidies aan instellingen voor primaire voorzieningen.

Bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen/samenwerkingsverbanden

Er wordt uitgegaan van de door de gemeenschappelijk regelingen/samenwerkingsverbanden laatst vastgestelde (meerjaren)begroting (2017 of 2018) en de wijzigingen daarop op basis van de door de samenwerkingsverbanden vastgestelde begrotingswijzigingen, tenzij er andere afspraken zijn gemaakt.

Eventuele financiële consequenties van besluitvorming door de regio (waaronder DOWR-bedrijfsvoering) die buiten het genoemde kader vallen worden afzonderlijk gemeld bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting 2018.

Algemene heffingen

A. Gemeentelijke belastingen (algemene middelen)

1. Onroerendezaakbelastingen

Eigenarenbelasting woningen en eigenaren- en gebruikersbelasting niet-woningen

Alle onroerende zaken worden jaarlijks gewaardeerd. Dit heeft dus ook gevolgen voor de ozb-tariefberekeningen. Voor de ramingen 2018 voor de ozb-tarieven wordt in de ontwerpbegroting 2018 uitgegaan van de nullijn voor de OZB. Bij de besluitvorming over de begroting 2018 komen wij met een definitief voorstel.

2. Toeristenbelasting

Voor de toeristenbelasting is het besluit betreffende vaststelling belastingverordeningen 2017 en het tarief toeristenbelasting 2018 van 7 november 2016 het uitgangspunt. Overeenkomstig dit besluit is het tarief voor 2018 € 0,50 per overnachting.

B. Heffingen en rechten

1. Rioolheffing

Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) Olst-Wijhe is in 2015 geactualiseerd. Kaderstelling voor de berekening van de tarieven maakt hier onderdeel van uit. Het uitgangspunt is dat de heffing 100% kostendekkend is voor de totale kosten rioleringszorg.

2. Afvalstoffenheffing

De tarieven worden gebaseerd op de meest actuele ramingen voor het verzamelen en verwerken van afval. Het uitgangspunt is dat de tarieven 100% kostendekkend zijn. Voorgesteld wordt om de tarieven - zoals gebruikelijk - vast te stellen bij de behandeling van de Beleids- en financiële begroting.

3. Overige leges, rechten en tarieven

In afgelopen jaren is gestart met het onderzoek kostenonderbouwing en kostendekkendheid tarieven. Voor verschillende tarieven is de kostenonderbouwing helder gemaakt en de kostendekkendheid op nieuw beoordeeld. In 2017 vindt hierop een vervolg plaats.

Voor de legestarieven gerelateerd aan de omgevingsvergunningen en de algemeen plaatselijke verordening/bijzondere wetten vormen de raadsbesluiten van 17 november resp. 15 december 2014 het kader.

Voor overige leges, rechten en tarieven voor gemeenschapsvoorzieningen hanteren we voor 2018 een stijgingspercentage van 1%, gebaseerd op gegevens van het Centraal Planbureau (CPB) vanwege de optredende inflatie. Uitzondering hierop zijn de leges waarvan de tarieven wettelijk worden bepaald (zoals tarieven paspoorten en rijbewijzen).

Rentepercentages

Als gevolg van de vernieuwingen BBV en de invoering van de Vennootschapsbelasting (VPB) is de wijze van rentetoe rekening aan taakvelden (voorheen producten) vanaf de begroting 2016/2017 gewijzigd. Op basis van de begrotingscijfers 2017 is een voorlopige berekening uitgevoerd wat de mogelijke gevolgen van de rente-toerekening kunnen zijn. Deze berekeningen worden bij het voorbereiden van de begroting 2018 geactualiseerd aan de hand van recente begrotingscijfers over 2018. Uit de voorlopige berekening 2017 is de verwachting naar voren gekomen dat in de begroting

2018 een vast omslagpercentage van 2% kan worden gehanteerd. Ook voor de berekening van kapitaallasten van toekomstige investeringen wordt het percentage van 2% gehanteerd. Voor de rente van tijdelijk op te nemen financieringsmiddelen met een korte looptijd het zgn. 'kortgeld' wordt voor 2018 1,50 % aangehouden (dit was in de begroting 2017-2020 voor het jaar 2018 2,75%). De rente voor "kortgeld" is op dit moment historisch laag. Er zijn geen aanwijzingen dat daar op korte termijn verandering in komt. Voor het begrotingsjaar 2019 en de volgende jaren wordt daarom voorgesteld 2,00% aan te houden. Voor de berekening van de zgn. bespaarde rente geldt een percentage van 1,5 % en voor rentebijdragen aan de reserves wordt voorshands eveneens een percentage van 1,5% aangehouden.

Verloop inwoners en woningen

Voor berekeningen van het meerjarig financieel perspectief worden onderstaande ramingen aan gehouden. Deze aantallen zijn onder andere van belang voor de berekening van de algemene uitkering en de OZB-ontvangsten.

Tabel verloop inwoners en woningen

Stand per:	Inwoners *)	Woningen **)
1 januari 2017	17.957	7.529
1 januari 2018	18.007	7.579
1 januari 2019	18.057	7.629
1 januari 2020	18.107	7.679
1 januari 2021	18.157	7.729
1 januari 2022	18.207	7.779

*) De stand per 1 januari 2017 is het definitief door het CBS vastgestelde bevolkingscijfer. Voor de jaren 2017-2021 is rekening gehouden met een voorzichtige inschatting van de bevolkingsontwikkeling (jaarlijks verhoging: 50 inwoners).

**) De stand per 1 januari 2017 (aantal verblijfsobjecten met een woonfunctie) is gebaseerd op de gegevens verzameling via de Landelijke voorziening Basisregistraties Adressen en Gebouwen (LV BAG). De toename van het aantal woningen (verblijfsobjecten) vanaf 2017 is gebaseerd op de Primos prognose (200 woningen in 4 jaar).

3.3.3. BELEIDSKADER PROVINCIE

Criteria repressief toezicht in 2018

Het college van Gedeputeerde Staten heeft in haar rol van toezichthouder op de gemeentefinanciën criteria vastgesteld voor repressief toezicht op de begroting 2018. Deze brief is aan uw raad voorgelegd in de vergadering van 10 april 2017.

Hieronder zijn de uitgangspunten geformuleerd om voor het begrotingsjaar 2018 voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen.

De Begroting 2018 moet structureel en reëel in evenwicht zijn. Als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht uiterlijk in 2021 tot stand zal komen. De Begroting en Jaarrekening dienen binnen de wettelijke termijnen toegezonden te zijn aan de provincie. De vastgestelde Jaarrekening en de Begroting dienen tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2017, aan Gedeputeerde Staten te zijn gezonden.

Het begrip structureel evenwicht houdt in dat in de begroting jaarlijks de structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Het begrip reëel evenwicht houdt in dat de begroting volledig, realistisch en haalbaar is.

(Geen) opschuivend sluitend meerjarenperspectief

Bij de beoordeling van het evenwicht, beoordeelt de provincie of er sprake is van een opschuivend perspectief. Daarmee wordt bedoeld dat het niet is toegestaan om ieder jaar opnieuw een (meerjaren)begroting aan te bieden, waarbij uitsluitend de laatste jaarschijf in evenwicht is. Is er in de (meerjaren)begroting alleen evenwicht in de laatste jaarschijf (2021) van de meerjarenraming 2019-2021, dan beoordeelt de provincie of er sprake is van opschuivend sluitend meerjarenperspectief. Dit is het geval als ook bij de begroting 2017 alleen de laatste jaarschijf

(2020) in evenwicht was. Als dat zo is, dan moeten bij de begroting 2018 minimaal de laatste 2 jaarschijven in evenwicht zijn (2020 en 2021).

3.3.4. ONTWIKKELINGEN FINANCIËEL MEERJARENBEELD

A. Uitkomst ontwerpbegroting 2018-2021 en verschillen met de Kadernota

In uw vergadering van 3 juli jl. heeft uw raad de Kadernota 2018-2021 besproken. De kadernota vormt het kader voor het financiële perspectief in de begroting 2018-2021.

Bij het opstellen van de gedetailleerde ramingen van baten en lasten (na vaststelling van de Kadernota) wordt duidelijk hoe bepaalde aannames in de Kadernota in de gedetailleerde begroting doorwerken.

Het beeld van het meerjarenperspectief van de ontwerpbegroting 2018-2021 (incl. het noodzakelijke en gewenste nieuw beleid, zoals opgevoerd in de Kadernota 2018) is als volgt.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2018	2019	2020	2021
Ontwerpbegroting 2018-2019	-73.149	-160.227	-11.691	-11.879

Het nieuwe financiële perspectief van de opgestelde begroting laat een verslechtering zien ten opzichte van het beeld, zoals dat geschetst is in de Kadernota 2018-2021. Dit verschil laat per saldo over alle jaren een negatief resultaat zien. De verschillen zijn per saldo als volgt opgebouwd.

Financieel kader Ontwerpbegroting	2018	2019	2020	2021
Beeld in de Kadernota 2018-2021	63.670	-2.642	148.801	142.561
Correctie: Amendement nullijn OZB	-41.000	-41.000	-41.000	-66.000
Correctie: Niet hanteren keurmerk Cittaslow	16.650	16.650	16.650	16.650
Vastgestelde Kadernota 2018-2021	39.320	-26.992	124.451	93.211
Ontwerpbegroting 2018-2019	-73.149	-160.227	-11.691	-11.879
	-112.469	-133.235	-136.142	-105.090

Onderbouwing van de verschillen:

Afwijkingen ten opzichte van de Kadernota	2018	2019	2020	2021
Loonmaatregelen	-161.582	-171.602	-170.955	-170.955
Prijscompensatie/indexering incl DOWR/Verbonden partijen	-19.132	-19.496	-19.871	-20.253
DOWR begrotingen	37.798	24.291	24.291	31.991
Rente/Financiering	35.508	37.310	31.782	43.654
Hogere lasten watersysteemheffing	-9.563	-9.563	-9.563	-9.563
Dekking accountantskosten via Sociaal Domein	10.000	10.000	10.000	10.000
OZB aanpassing areaal	-1.000	-3.000	-4.000	19.000
Overige geringe autonome afwijkingen	-4.498	-1.175	2.174	-8.964
	-112.469	-133.235	-136.142	-105.090

Toelichting op de onderdelen:

Loonmaatregelen

Na vaststellen van de Kadernota 2018-2021 is de nieuwe cao voor gemeenteambtenaren vastgesteld. Dit betekent ten opzichte van de huidige salarissen een stijging van 3,07%.

In de Kadernota is rekening gehouden met 1,5%. Vanuit de cao-ontwikkeling zijn de meerkosten berekend op € 140.000. De verwachting is niet dat hiervoor nog extra compensatie komt in de

septembercirculaire. Het rijk compenseert op basis van de cao voor rijksambtenaren en dit is, voor zover het bekend was, verwerkt in de meicirculaire.

Het overige nadeel in de loonkosten heeft betrekking op werkgeverslasten en invoering van het Individueel KeuzeBudget (IKB) in 2017. Voor werkgeverslasten is in de Kadernota rekening gehouden met een stijging van 1% ten opzichte van de bestaande situatie in 2017. Door een afwijking in de bestaande situatie 2017 en de geraamde werkgeverslasten in de begroting 2017-2020 is een nadeel ontstaan. In de Kadernota is hiermee geen rekening gehouden. Tot nu toe heeft dit nooit geleid tot grote afwijkingen. Door aanpassingen in de hoogte van de pensioenpremies is nu wel een nadeel ontstaan. Voor de Kadernota 2019-2022 zal hier nadrukkelijk naar worden gekeken. In de begroting 2017-2020 was een te lage inschatting gemaakt van de extra lasten voor het IKB. Die zijn nu gecorrigeerd.

DOWR begrotingen/prijscompensatie/indexering

Door aanpassing van de geraamde bedragen op de begrotingen van de DOWR-percelen zijn voordelen ontstaan. Deze zijn ontstaan door doorgevoerde bezuinigingen c.q. taakstellingen in de DOWR percelen, die nog niet in onze begroting waren verwerkt.

Daarnaast is sprake van hogere lasten door indexeringen als gevolg van de nieuwe cao, waarmee in onze begroting geen rekening is gehouden. Per saldo betekent dit een voordeel voor onze begroting.

Rente/financiering

Op rente/financiering is een extra voordeel ontstaan. In de Kadernota is rekening gehouden met een voordeel als gevolg van een lager rentepercentage op "kort" geld binnen de financieringsbehoefte. Dit voordeel is berekend op de financieringsbehoefte volgens de begroting 2017-2020. Door mutaties in de investeringen, langlopende leningen, reserves en voorzieningen, na vaststelling van de begroting 2017-2020, is de financieringsbehoefte volgens de begroting 2018-2021 lager, waardoor een extra voordeel ontstaat.

Watersysteemheffing

De gemeente betaalt voor wegen die in haar eigendom zijn watersysteemheffing ongebouwd aan het Waterschap. De wet kent een 'tariefdifferentiatie wegen' die inhoudt dat voor openbare verharde wegen een hoger tarief kan worden vastgesteld dan voor overige ongebouwde onroerende zaken. Waterschap Groot Salland was in 2015 het enige waterschap in Nederland dat de verhoging voor wegen (en daarmee de differentiatie in tarieven) nog niet toepaste. Vanaf 1 januari 2016 is het Waterschap Drents Overijsselse Delta ontstaan uit de fusie tussen de waterschappen Reest en Wieden en Groot Salland.

Het nieuwe waterschap heeft besloten om met ingang van 2016 de tariefdifferentiatie in te voeren. Het waterschap maakt daarbij gebruik van de wettelijke mogelijkheden die de Waterschapswet biedt. Onderbouwing vanuit het waterschap daarbij is dat de waarde van een hectare weg aanzienlijk hoger is dan een hectare bouwgrond en dat neerslag van wegen sneller afstroomt dan die van onverharde ongebouwde onroerende zaken.

In de begroting 2017 was rekening gehouden met een indicatie dat de 'tariefdifferentiatie wegen' per saldo leidt tot een structurele verhoging van de lasten met € 5.000. Nu is gebleken dat deze indicatie niet voldoende is. Rekening moet gehouden worden met een extra last van ca. € 9.500 per jaar.

Dekking accountantskosten via Sociaal Domein

In de Kadernota is rekening gehouden met een stijging van de accountantskosten. Deze hogere kosten worden ten laste van het budget Sociaal Domein gebracht. De hogere accountantskosten zijn vooral ontstaan door de decentralisaties, de invoering van nieuwe taken binnen het Sociaal Domein.

OZB aanpassingen areaal

Bij de vaststelling van de Kadernota is bij amendement besloten dat de OZB-inkomsten niet worden geïndexeerd. Dit is conform in de ontwerpbegroting verwerkt. In de OZB-inkomsten wordt de

areaaluitbreiding (nieuwbouw en verbouw woningen) altijd als extra inkomsten verwerkt. In de berekening voor 2018 en volgende jaren is de waarde voor nieuwe woningen geactualiseerd, waardoor in de eerste jaren een klein nadeel ontstaat. In het voordeel 2021 is de areaaluitbreiding ten opzichte van 2020 verwerkt.

Overige geringe autonome afwijkingen

Door het actualiseren van de begroting ontstaan verschillende afwijkingen, voordelig en nadelig. Het gaat om kleine afwijkingen die niet nader worden toegelicht.

B. Budgetoverzicht Sociaal domein

Zoals afgesproken zijn de decentralisaties budgettair neutraal opgenomen.

Jeugd

Voor Jeugd is uitgegaan van de realisatie 1^e kwartaal 2017. Dit geeft geen positief beeld. Voor 2017 wordt een overschrijding verwacht van € 850.000 ten opzichte van het beschikbare budget volgens de meicirculaire 2017. Voor de begroting hebben we voor de jaren 2018-2021 een afname van de lasten verwerkt. Het transformatieplan en mogelijk de nieuwe bekostigingssystematiek, naast nieuwe wetgeving op het woonplaatsbeginsel, zouden een voordeel moeten opleveren. Voor alle jaren is het beschikbare budget echter niet toereikend. Ter compensatie zijn de risicobudgetten op alle onderdelen vervallen. Incidentele lasten als gevolg van uitzonderlijke gevallen zijn niet geraamd. Als die zich voordoen kunnen de lasten ten laste van de reserve sociaal domein worden gebracht.

Wmo Begeleiding

Voor Wmo begeleiding zijn de budgetten bijgesteld op basis van de uitkomsten 2016 en de uitvoering in de eerste maanden 2017. De lasten komen per saldo niet hoger uit, vooral door de verlaging van het budget voor PGB's. Bij de start van de decentralisatie zijn deze lasten te hoog geraamd. Het budget blijft ruimte bieden voor dekking van het tekort op Jeugd.

Participatie

Voor participatie, met name de uitvoering van de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW), is het uitgangspunt dat het budget bepalend is voor de uitgaven. Dit is conform in de begroting verwerkt. De extra formatie als gevolg van toename van het aantal uitkeringsgerechtigden (Bestuursopdracht werk in uitvoering) en de uitvoering van de wet Banen worden gedekt binnen het budget sociaal domein en zijn verantwoord onder participatie.

Wmo Huishoudelijke hulp

Voor Wmo huishoudelijke hulp zijn de bedragen ook bijgesteld op basis van het 1^e halfjaar 2017. Als gevolg van gerechtelijke uitspraken in 2016 en het aanpassen van het beleid zijn de lasten hoger, maar blijven binnen het beschikbare budget.

Uitvoering en toegang

Voor uitvoering en toegang zijn de uitgaven aangepast voor loonmaatregelen en indexering. Per saldo blijven deze uitgaven binnen het beschikbare budget, zodat ruimte blijft voor experimenten.

Het per saldo positieve resultaat op het totale budget sociaal domein is conform onderstaand overzicht als uitgavenstelpost in de begroting verwerkt.

Decentralisatie	2018	2019	2020	2021
Jeugd	-574.967	-492.963	-392.306	-298.002
WMO begeleiding	709.184	709.510	721.488	718.005
Participatie	-169.999	-169.999	-194.999	-194.999
WMO huishoudelijke hulp	119.550	101.350	112.650	168.150
Uitvoering/Toegang	107.408	104.255	109.838	111.924
	191.176	252.153	356.671	505.078

C. Overzicht van nieuw beleid dat is opgenomen in de ontwerpbegroting

In de ontwerpbegroting is overeenkomstig de Kadernota het volgende noodzakelijke en gewenste nieuw beleid opgenomen:

Onderdeel		2018	2019	2020	2021
Voorbereiding invoering Omgevingswet	2	-90.000			
Vervanging armaturen openbare verlichting	2		-13.000	-26.000	-38.000
Bijdrage DOWR I, informatieveiligheid	div	-18.000	-27.000	-36.000	-45.000
Audit informatieveiligheid	div	-11.500			
Budget verkeersveiligheidsprojecten	2	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Aanjaagbudget toeristische bewegwijzering	2	-5.000			
Uitvoering Detailhandelsvisie 2017-2021	2	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Formatie economische zaken (EZ)	2	-38.295	-10.627	0	0
Koersdocument en Jaarprogramma Duurzaamheid	2	-165.500	-75.500		
Taalpunt Olst-Wijhe	3	-16.900	-16.900	-16.900	-16.900
Versterking positie ambulante jongerenwerker	3	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000

D. Totaalbeeld en oplossing ontwerpbegroting 2018-2021

Het vernieuwde totaalbeeld van de ontwerpbegroting 2018-2021 luidt, zoals hierboven is aangegeven, als volgt:

Financieel kader Ontwerpbegroting	2018	2019	2020	2021
Ontwerpbegroting 2018-2019	-73.149	-160.227	-11.691	-11.879

De begroting is in alle jaarschijven niet in evenwicht. In het raadsvoorstel, dat bij deze begroting hoort, wordt een oplossing aangedragen voor de dekking van het negatieve resultaat. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de volgende aspecten.

Voor de bijdrage DOWR I, I-visie, was in de Kadernota een p.m. post opgenomen. Ook hebben wij uw raad aangegeven te komen met een voorstel over de ondersteuning van evenementen (-organisaties). Verder zijn er sinds het opstellen van de gedetailleerde ramingen van de conceptbegroting enkele ontwikkelingen te constateren.

In het raadsvoorstel maken we inzichtelijk wat de budgettaire consequenties zijn van deze ontwikkelingen en ambities. Ook de consequenties van de Septembercirculaire 2017 zullen wij in het raadsvoorstel verwerken.

3.4 OVERZICHT BESCHIKBARE RESERVES EN VOORZIENINGEN

Naam reserve/voorziening	WBS nrs	Saldo aan het	bespaarde rente	Vermeerdering	Overige	Verminderingen	Saldo aan het
		begin van	t.g.v.	dotatie rente	vermeerderingen		begin van
		2018	exploitatie	0,015	2018	2018	2019
A. Algemene reserve:							
Algemene reserve	U14100.00	6.953.343	104.300				6.953.343
Nader te bestemmen middelen	U14105.00	1584.189		23.763		404.300	1203.652
Reserve grondexploitatie	U14110.00	840.264		12.604			852.868
		-					
Totaal algemene reserves		9.377.797	104.300	36.367		404.300	9.009.864
C. Bestemmingsreserves:							
Investeringsreserve, algemeen	U14200.00	395.570	3.560	2.374		38.295	359.649
Investeringsreserve, binnensted vernieuwing	U14200.02	129.349	164	776			130.125
Investeringsreserve, kracht van Salland Leader	U14200.04	86.440	778	59			86.959
Decentralisatie huisvesting onderwijs	U14202.00	3.544		53			3.597
Bestemmingsreserve algemeen	U14205.00	80.184				20.020	60.164
Reserve bovenwijkse voorzieningen	U14210.00	97.878	881	587			98.465
Bestemmingsreserve extra afschrijvingen	U14212.00	13.192		198		5.534	7.856
Kapitaallasten gemeentehuis	U14213.00	537.899		215,6		72.330	487.085
Bestemmingsreserve privatisering groen	U14215.00	187.214					187.214
Reclamesport	U14222.00	19.162			2.200		21362
Onderhoud gemeentehuis	U14240.00	376.517			79.421	87.218	368.720
Onderhoud huisvesting buitendienst	U14241.00	34.345			10.479	17.699	27.125
Onderhoud brandweergarages	U14242.00	86.710					86.710
Onderhoud welzijnsaccommodaties	U14243.00	572.985			157.130	151.102	579.013
Onderhoud kerktorens	U14244.00	61620			13.335	2.095	72.860
Onderhoud aula begraafplaats	U14245.00	82.066			6.556		88.622
Omgevingsvergunning	U14247.00	9.835					9.835
Duurzaamheid	U14248.00	154					154
Laanbeplanting Raaiterweg Wesepe	U14249.00	20.000					20.000
Wachtgeldverplicht huidige wethouders	U14250.00	90.675		1360	45.000		137.035
Reserve sociaal domein	U14255.00	1319.062				352.922	966.140
Totaal bestemmingsreserves		4.197.314	6.383	27.277	314.121	747.215	3.791.497
D. Voorzieningen							
Afvalstoffen	U2.8305.00	79.275					79.275
Riolering	U2.8316.00	4.951.334			6.664	1088.929	3.869.069
Ruimtelijke kwaliteit	U2.8330.00	55.406					55.406
Pensioenaanspraken wethouders	U2.8340.00	1043.746		9.018	8.500	22.762	1038.502
Wachtgeldverplicht vm wethouders	U2.8364.00	31.241		469		317,0	
		-					
Totaal voorzieningen		6.161.002		9.487	15.164	1.143.401	5.042.252
TOTAAL		19.736.112	110.683	73.131	329.285	2.294.916	17.843.612
Verwachte verliezen grondexploitatie	U2.8300.00	3.605.267		72.105			3.677.372
Verwachte verliezen De Meente Noord	U2.8300.01	749.569					749.569
Voorziening dubieuze debiteuren soza	U2.8301.00	435.883					435.883
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	U2.8313.00	178.657					178.657
		-					
Voorzieningen in mindering op activa		4.969.376		72.105			5.041.481
TOTAAL GENERAAL		24.705.488	110.683	145.236	329.285	2.294.916	22.885.093

Naam reserve/voorziening	WBS nrs	Saldo aan het begin van 2020	Saldo aan het begin van 2021	Saldo aan het begin van 2022
<i>A. Algemene reserve:</i>				
Algemene reserve	U14100.00	6.953.343	6.953.343	6.953.343
Nader te bestemmen middelen	U14105.00	1.054.307	1.038.122	1.043.693
Reserve grondexploitatie	U14110.00	865.661	878.646	891.826
		-	-	-
Totaal algemene reserves		8.873.311	8.870.111	8.888.863
<i>C. Bestemmingsreserves:</i>				
Investeringsreserve, algemeen	U14200.00	354.417	359.733	365.129
Investeringsreserve, binnensted vernieuwing	U14200.02	132.077	134.058	136.069
Investeringsreserve, kracht van Salland Leader	U14200.04	88.263	89.587	90.931
Decentralisatie huisvesting onderwijs	U14202.00	3.651	3.706	3.762
Bestemmingsreserve algemeen	U14205.00	40.144	20.124	104
Reserve bovenwijkse voorzieningen	U14210.00	99.942	101.441	102.963
Bestemmingsreserve extra afschrijvingen	U14212.00	4.181	1.681	-
Kapitaallasten gemeentehuis	U14213.00	434.238	379.278	322.119
Bestemmingsreserve privatisering groen	U14215.00	187.214	187.214	187.214
Reclamesport	U14222.00	23.562	25.762	27.962
Onderhoud gemeentehuis	U14240.00	338.961	321.406	76.085
Onderhoud huisvesting buitendienst	U14241.00	26.898	26.528	26.158
Onderhoud brandweergarages	U14242.00	86.710	86.710	86.710
Onderhoud welzijnsaccomodaties	U14243.00	628.967	606.933	587.199
Onderhoud kerktorens	U14244.00	59.308	70.058	80.808
Onderhoud aula begraafplaats	U14245.00	95.178	101.734	108.290
Omgevingsvergunning	U14247.00	9.835	9.835	9.835
Duurzaamheid	U14248.00	154	154	154
Laanbeplanting Raalterweg Wesepe	U14249.00	20.000	20.000	20.000
Wachtgeldverplicht huidige wethouders	U14250.00	139.091	141.177	143.295
Reserve sociaal domein	U14255.00	902.979	902.979	902.979
Totaal bestemmingsreserves		3.668.469	3.582.687	3.270.243
<i>D. Voorzieningen</i>				
Afvalstoffen	U2.8305.00	79.275	79.275	79.275
Riolering	U2.8316.00	3.812.512	3.554.423	3.436.281
Ruimtelijke kwaliteit	U2.8330.00	55.406	55.406	55.406
Pensioenaanspraken wethouders	U2.8340.00	1.026.674	1.014.745	1.002.712
Wachtgeldverplicht vm wethouders	U2.8364.00	-	-	-
		-	-	-
Totaal voorzieningen		4.973.867	4.703.849	4.573.674
TOTAAL		17.515.647	17.156.647	16.732.780
Verwachte verliezen grondexploitatie	U2.8300.00	3.750.919	3.825.938	3.902.456
Verwachte verliezen De Meente Noord	U2.8300.01	749.569	749.569	749.569
Voorziening dubieuze debiteuren soza	U2.8301.00	435.883	435.883	435.883
Voorziening dubieuze debiteuren algemeen	U2.8313.00	178.657	178.657	178.657
		-	-	-
Voorzieningen in mindering op activa		5.115.028	5.190.047	5.266.565
TOTAAL GENERAAL		22.630.675	22.346.693	21.999.345

3.5 INCIDENTELE BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

Begroting 2018 - 2021	Lasten / Baten	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	V/N
1. Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid	Lasten	22.600	22.600			
	Baten					
2. Leefomgeving	Lasten	298.795	86.127			
	Baten					
3. Samenleving	Lasten	333.224	119.917	26.356		
	Baten	44.352	31.856	4.356		
4. Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien	Lasten	221.000	147.000	40.000	40.000	
	Baten	102.150	50.000			
Reserve mutaties	Toevoegingen	45.000				
	Onttrekkingen	691.517	231.188	22.000		
Resultaat		82.600	62.600	40.000	40.000	N

Toelichting:

In 2018 zijn er € 82.600 meer structurele lasten dan baten. Dit resultaat komt door een incidentele lasten waar geen incidentele baten tegenover staan. Deze lasten betreffen de post onvoorzien (40.000), storting wachtgeld verplichting (45.000), verkiezingen (22.600) en de stelpost onderuitputting (-25.000). In meerjarig perspectief loopt het resultaat af naar € 40.000.

Programma 1: Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid

De incidentele lasten binnen dit programma hebben te maken met de verkiezingen .

Programma 2: Leefomgeving

De incidentele lasten binnen dit programma hebben te maken met de invoering omgevingswet, verbeteren van de toeristische bewegwijzering, het jaarprogramma duurzaamheid waaronder het proces omgevingsmanagement en koersdocument duurzaamheid. Daarnaast is er ook tijdelijke personeel uitbreiding voor economische zaken.

Al deze incidentele lasten worden gedekt door een incidentele onttrekking aan de reserve.

Programma 3: Samenleving

De incidentele lasten binnen dit programma hebben te maken met diverse projecten waaronder: Project scoren samen, cultuur ad Basis en Cultuurmakelaar. Tegenover deze lasten staan incidentele subsidies (baten) van de provincie. Daarnaast zijn er incidentele lasten voor scholing van pedagogische medewerkers naar taalniveau 3F en armoedebestrijding onder ouderen. tegenover deze last staat een hogere rijksbijdrage. Tot slot zijn er incidentele lasten in verband met het onderzoek naar de transities, de uitvoering van de bestuursopdracht decentralisaties en de afnemende huurcompensaties bibliotheek voor taalpunt . Deze incidentele lasten worden gedekt door een incidentele onttrekking aan de reserve.

4: Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien

De incidentele lasten binnen dit programma zijn onder andere het budget onvoorzien, stelpost onderuitputting en overheadlasten. Onder de overheidslasten vallen incidentele personeelslasten en de aanschaf van het programma Lias. Tegenover deze overheadlasten staat een incidentele hogere personeelsvergoeding en een onttrekking aan de reserve. De incidentele baten hebben verder te maken met incidentele mutatie in de algemene uitkering.

Reserve mutaties

In 2018 is er een incidentele storting in de reserve wachtgeldverplichting voormalig wethouders . tegenover de incidentele onttrekkingen staan lasten in de programma's.

3.6 JAARLIJKS TERUGKERENDE ARBEIDSKOSTEN- GERELATEERDE VERPLICHTINGEN VAN VERGELIJKBAAR VOLUME

	onderdeel	geraamde sterkte begroting 2017 (aantallen)	geraamde sterkte begroting 2018 (fte's)	geraamde sterkte begroting 2017 (fte's)	personeelslasten begroting 2018	personeelslasten begroting 2017
1.	Leden van de raad (excl. wethouders) vergoeding raadswerk onkostenvergoeding Totaal leden van de raad	17				123.545 37.740 161.285
2.	Raadsgriffie	2	1,3889	1,3889	115.880	108.852
3.	Burgemeester en wethouders - Burgemeester - Wethouders Totaal burgemeester en wethouders	1 3 4	1,0000 2,1000	1,0000 2,1000 3,1000	131.004 186.217 317.220	128.316 185.344 313.660
4.	Burgerlijke stand ICS RUD	5 5	 0	 4,5556	 0	 366.558
5.	Openbaar Basisonderwijs Logopediste	1	0,5694	0,5694	40.270	37.838
6.	Havenmeester	1	0,1375	0,1218	5.626	4.705
7.	Zw embad (desintegratieschade)		1,5833	0,0000	89.965	88.200
8.	Leader coordinator	1	0,6667	0,6667	58.092	53.134
9.	Directieteam Concerncontrol Team Communicatie en Ondersteuning Team Projectmanagement en Advies Team Bedrijfsvoering Team Klantcontactcentrum Team Werk, Inkomen en Zorg Team Burgerzaken Team Fysieke Infrastructuur en Vastgoed Team Maatschappelijke Ontwikkelingen Team Leefomgeving	2 1 9 5 12 12 20 2 19 12 23 117	2,0000 1,0000 6,0445 6,0667 10,9446 9,3335 20,2890 2,0000 16,8903 9,2224 14,1113 97,9023	2,0000 1,0000 6,0445 3,6778 8,5890 9,1113 15,2555 2,0000 16,6838 8,7224 17,9534 91,0377	230.902 106.693 392.695 455.243 794.794 546.961 1.378.748 145.097 1.105.519 701.928 1.013.456 6.872.036	218.007 100.944 372.801 282.299 601.753 500.895 1.008.784 132.556 1.031.072 631.537 1.210.008 6.090.656

9.1	Gedetacheerd personeel	1	0,6111	0,6111	40.666	36.204
	Totaal gedetacheerd	1	0,6111	0,6111	40.666	36.204
9.2	Voormalig personeel algemeen :					
	- w ethouders (via salarisadministratie)	1			19.750	44.500
		1			19.750	44.500
	- Leeftijdsbew ust personeelsbeleid				6.800	6.600
	- w achtgeld voormalig w ethouder (raet)	1			25.075	62.810
	- w w voormalig personeel				0	23.925
	- uitk ingeolge soc statuut	1		0,0000	31.875	93.335
	Totaal voormalig personeel	2		0,0000	51.625	137.835
9.3	Overige lasten personeel					
	Belasting WKR				24.000	54.000
	Stage-vergoedingen				10.000	10.000
	Raadsleden WKR					10.000
	Reiskosten				43.297	46.650
	Totaal overige personeelslasten				77.297	120.650
	TOTAAL PERSONEELSLASTEN	156	102,8592	102,0512	7.845.517	7.526.277

3.7 OVERZICHT TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES

Toevoegingen aan reserves						
Product	Omschrijving	Reservenr.	2018	2019	2020	2021
Programma 1 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid						
U6.001.01.02	College van B & W	U1.4250.00	45.000	-	-	-
Programma 2 Leefomgeving						
U6.560.01.03	Gemeentelijke recreatie voorzieningen	U1.4243.00	2.250	2.250	2.250	2.250
U6.724.01.01.00	Begraafplaatsen algemeen	U1.4245.00	6.556	6.556	6.556	6.556
Programma 3 Samenleving						
U6.420.03.14	Gymlokaal de Nieuwe Coers	U1.4243.00	33.338	33.338	33.338	33.338
U6.420.03.12	Gumlokaal Watertorenstraat	U1.4243.00	10.462	10.462	10.462	10.462
U6.530.01.01	Sporthal de Hooiberg Olst	U1.4222.00	2.200	2.200	2.200	2.200
U6.530.01.01	Sporthal de Hooiberg Olst	U1.4243.00	49.856	49.856	49.856	49.856
U6.530.04.01	Zwembad Wijhe	U1.4243.00	32.000	32.000	32.000	32.000
U6.540.01.01	Muziektent Olst	U1.4243.00	2.533	2.533	2.533	2.533
U6.541.01.01	Kerktorens	U1.4244.00	13.335	13.335	13.335	13.335
U6.670.04.01	Buurthuis Den Nul	U1.4243.00	4.905	4.905	4.905	4.905
U6.670.04.03	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	U1.4243.00	12.078	12.078	12.078	12.078
U6.670.06.01	Zalencentrum Wesepe	U1.4243.00	9.708	9.708	9.708	9.708
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien						
U6.960.02.65	FI & GB Buitendienst	U1.4241.00	10.479	10.479	10.479	10.479
U6.960.02.20	Huisvesting Binnendienst	U1.4240.00	79.421	79.421	79.421	79.421
Subtotaal			314.121	269.121	269.121	269.121
U6.914.01.01	Toevoeging bespaarde rente aan reserves Geldleningen en uitzettingen 1 jaar		63.644	62.578	58.384	56.283
Totaal toevoegingen			377.765	331.699	327.505	325.404

Onttrekkingen aan reserves						
Product	Omschrijving	Reservnr.	2018	2019	2020	2021
Programma 1 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid						
Programma 2 Leefomgeving						
U6.210.03.01.00	Openbare ruimte: verkeer algemeen	U1.4105.00	5.000	-	-	-
U6.210.03.01.00	Openbare ruimte: verkeer algemeen	U1.4105.00	10.000	10.000	10.000	10.000
U6.210.02.01.00	Openbare ruimte: wegen algemeen	U1.4205.00	17.370	17.370	17.370	17.370
U6.560.01.03	Gemeentelijke recreatie voorzieningen	U1.4243.00	1.000	1.000	1.000	1.000
U6.723.01.02.00	Duurzaamheid algemeen	U1.4105.00	165.500	75.500	-	-
U6.810.01.10	Voorbereiding invoering omgevingswet	U1.4105.00	90.000	-	-	-
Programma 3 Samenleving						
U6.420.02.02	Bijzonder onderwijs lokaal beleid	U1.4205.00	1.325	1.325	1.325	1.325
U6.420.03.14	Gymlokaal de Nieuwe Coers	U1.4243.00	9.359	5.780	5.559	5.559
U6.420.03.12	Gymlokaal Watertorenstraat	U1.4243.00	6.470	7.961	7.897	7.897
U6.420.02.01	Openbaae onderwijs lokaal beleid	U1.4205.00	1.325	1.325	1.325	1.325
U6.421.01.02	Bijzonder basisonderw.andere voorz.	U1.4212.00	1.644	-	-	-
U6.421.01.01	Openbaar basisonderw.andere voorz.	U1.4212.00	1.527	1.495	1.463	626
U6.530.03.01	Ijsbaan Wijhe	U1.4212.00	1.223	1.178	-	-
U6.530.01.01	Sporthl De Hooiberg Olst	U1.4212.00	1.140	1.120	1.100	1.080
U6.530.01.01	Sporthl De Hooiberg Olst	U1.4243.00	63.188	49.666	42.789	42.789
U6.530.04.01	Zwembad Wijhe	U1.4243.00	14.407	17.265	23.271	23.271
U6.540.01.01	Muziektent Olst	U1.4243.00	1.800	1.800	4.100	1.800
U6.541.01.01	Kerktorens	U1.4244.00	2.095	26.887	2.585	2.585
U6.510.01.01	Openbare Bibliotheek Olst-Wijhe	U1.4105.00	22.000	22.000	22.000	-
U6.670.04.01	Buurthuis Den Nul	U1.4243.00	800	952	7.497	7.497
U6.670.04.04	Kulturhusconcept	U1.4105.00	5.800	2.900	-	-
U6.670.04.03	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	U1.4243.00	3.605	4.674	4.200	4.200
U6.670.06.01	Zalencentrum Wesepe	U1.4243.00	50.473	18.078	82.851	82.851
U6.623.01.01.00	Participatiebudget algemeen	U1.4255.00	94.000	-	-	-
U6.623.01.01.04	PB werkgeversbenadering	U1.4255.00	154.500	10.950	-	-
U6.662.11.01	Uitvoeringskosten Wmo begeleiding	U1.4255.00	104.422	52.211	-	-
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en Onvoorzien						
U6.960.03.10 - U5.206.0.10	BVO Teamleider	U1.4105.00	86.000	57.000	-	-
U6.960.02.65	FI & GB Buitendienst	U1.4241.00	17.699	10.706	10.849	10.849
U6.960.02.20	Huisvesting binnendienst	U1.4213.00	72.330	72.330	72.330	72.330
U6.960.02.20	Huisvesting binnendienst	U1.4240.00	87.218	109.180	96.976	324.742
U6.960.02.10	ICT/GEO	U1.4105.00	20.000	-	-	-
U6.960.03.10 - U5.321.0.00	MO algemeen	U1.4200.00	38.295	10.627	-	-
Totaal onttrekkingen			1.151.515	591.280	416.487	619.096

3.8 EMU-SALDO

Omschrijving	2017	2018	2019
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2017, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2018	Volgens meerjarenraming in begroting 2018
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-2.650	-848	-420
2 Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.699	1.768	1.786
3 Dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie minus vrijval van voorzieningen ten bate van de exploitatie	19	18	17
4 Bruto investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	955	2.110	128
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, geen betrekking hebbende op bouwgrondexploitatie en niet verantwoord op de exploitatie			
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7 Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d., alleen transacties met derden niet op de exploitatie			
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover niet al op de exploitatie verantwoord			
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	82	54	29
10 Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht			
11 Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee	☐ ja ☒ nee
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)			
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
Berekend EMU-saldo	-1.969	-1.226	1.226

Ruimte voor toelichting
Het overzicht van het EMU-saldo is bedoeld om op nationaal niveau te kunnen bepalen in hoeverre de verschillende overheden bijdragen aan het nationale EMU-saldo.

3.9 OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

(x €1.000)

Begroting 2018 - 2021		Lasten 2018	Lasten Verbonden Partij	Baten 2018	Resultaat	N/V
0.1	Bestuur	781	49		830	N
0.10	Rerserve mutaties	378		1.152	-774	V
0.2	Burgerzaken	244		280	-37	V
0.3	Beheer ov gebouwen en gronden	3			3	N
0.4	Ondersteuning organisatie (overhead)	6.413		468	5.945	N
0.5	Treasury	308		831	-523	V
0.61	OZB woningen	128		2.861	-2.733	V
0.62	OZB niet-woningen	113		1.277	-1.164	V
0.64	Belastingen Overig	8		35	-27	V
0.7	Algemene uitkering overige uitkeringen			23.474	-23.474	V
0.8	Overige baten en lasten	159		144	15	N
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	105	1.412	38	1.479	N
1.2	Openbare orde en Veiligheid	199		25	174	N
2.1	Verkeer en vervoer	1.812		43	1.769	N
3.1	Economische ontwikkeling	70		5	65	N
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	403		355	48	N
3.4	Economische promotie	42		71	-29	V
4.1	Openbaar basisonderwijs	203		21	182	N
4.2	Onderwijshuisvesting	731			731	N
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	793		73	720	N
5.1	Sportbeleid en activering	182		9	173	N
5.2	Sportaccommodaties	1.221		215	1.006	N
5.3	Cultuur present. -prod. -particip.	235		66	170	N
5.4	Musea	35			35	N
5.6	Media	406			406	N
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.118		14	1.104	N
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.842	14	36	1.819	N
6.2	Wijkteams	223			223	N
6.3	Inkomensregelingen	4.186		2.643	1.543	N
6.4	Begeleide participatie		2.113		2.113	N
6.5	Arbeidsparticipatie	457			457	N
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	447		3	444	N
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	2.635		228	2.407	N
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.557	46		3.603	N
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	135			135	N
7.1	Volksgezondheid	46	523		570	N
7.2	Riolering	1.272		1.709	-437	V
7.3	Afval	97	1.199	1.547	-250	V
7.4	Milieubeheer	720		3	718	N
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	111		58	53	N
8.1	Ruimtelijke ordening	627		159	467	N
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	3.788		3.764	24	N
8.3	Wonen en bouwen	579		489	90	N
Resultaat		36.812	5.356	42.095	73	N

SPECIFICATIE OVERHEAD

taakveld 0.4 overhead						
Omschrijving	Totaal	salaris- kosten	overige personeels- kosten	overige goe- deren en diensten	kosten samen- werking DOWR	kapitaallasten
Overhead diverse teams (incl. directie en concerncontrol)	2.744.972	2.625.916	159.881	-40.825		
Bestuursondersteuning	92.586		25.075	67.511		
Representatie	28.350			28.350		
Bestuurlijke communicatie & voorlichting	146.532		4.262	131.270	11.000	
Commissie advies bezwaarschriften	10.948			10.948		
ICT/GEO	1.430.930		3.915	-55.521	1.377.665	104.871
Huisvesting binnendienst	789.651			89.404	313.077	387.170
DIV	12.250			10.250	2.000	
Facilitaire lasten	182.623				182.623	
Overige kosten P&O	334.341		122.496	104.924	106.921	
Kosten OR	6.687			6.687		
Financien algemeen	176.546		8.325	10.385	157.836	
Huisvesting buitendienst	126.518		6.696	62.681	11.260	45.881
Divers en afronding	7.045		7.045			
	6.089.979	2.625.916	337.695	426.064	2.162.382	537.922
toegerekend aan grondexploitaties	-144.899					
saldo taakveld 0.4 overhead	5.945.080					

BIJLAGE 1 MATRIX PROGRAMMA'S EN TAAKVELDEN

Programma 1 Bestuur, Dienstverlening en Veiligheid			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving wbs	Portefeuillehouder
0.1	Bestuur	Raad en raadscommissies	A.G.J. Strien
0.1	Bestuur	College van B & W	A.G.J. Strien
0.1	Bestuur	Bestuurlijke samenwerking	A.G.J. Strien
0.1	Bestuur	Bestuursonderst. raad en rekenkamer	A.G.J. Strien
0.3	Beheer ov gebouwen en gronden	Wechterholt Elshof	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Basisregistratie personen (BRP)	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Rijbewijzen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Verkiezingen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Burgerlijke stand	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Huwelijksvoltrekkingen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Straatnaamgeving & huisnummering	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Geografische informatievoorziening	M. Blind
0.2	Burgerzaken	Secretarieleges burgerzaken	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Rijbewijzen	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Reisdocumenten	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Naturalisatie & geslachtsnaamwijziging	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Burgerlijke stand	A.G.J. Strien
0.2	Burgerzaken	Huwelijksvoltrekkingen	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Brandweerkazerne Olst en Wijhe	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Brandweerkazerne Welsum en Wesepe	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Brandweer (vm kazerne Zylweg 3a Welsum)	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Omgevingsvergunning: activiteit gebruik	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Regionale brandweer	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Rampenbestrijding	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Overige beschermende maatregelen	A.G.J. Strien
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	Externe veiligheid	A.G.J. Strien
1.2	Openbare orde en Veiligheid	Openbare orde en veiligheid	A.G.J. Strien
1.2	Openbare orde en Veiligheid	APV	A.G.J. Strien
Programma 2 Leefomgeving			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving budget	Portefeuillehouder
2.1	Verkeer en vervoer	Openbare ruimte: wegen-algemeen	M. Blind
2.1	Verkeer en vervoer	Wegen-bermen	M. Blind
2.1	Verkeer en vervoer	Openbare ruimte: gladheidsbestrijding	M. Blind
2.1	Verkeer en vervoer	Openbare ruimte: verkeer algemeen	M. Blind
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Openbare ruimte: groen-algemeen	M. Blind
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Openb groen-Onderhoud	M. Blind
7.2	Riolering	riolering-algemeen	M. Blind
7.2	Riolering	Baten rioolheffing	M. Blind
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Begraafplaatsen-algemeen	M. Blind
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	Baten begraafplaatsrechten	M. Blind
8.1	Ruimtelijke ordening	Procedures bestemmingsplannen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Ruimtelijke ordening algemeen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Planologisch procedure Steunerbergerweg6	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Actualisatie bestemmingsplannen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Actualisatie bestemmingsplannen algemeen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Bestemmingsplannen stedelijk gebied	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Actualisatie structuurvisie	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Startnotitie woonvisie	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Grolleman Herxen	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Vorbereiding invoering Omgevingswet	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Herontwikkeling zuidkant Langstraat	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Project Raalterweg	H. Engberink

8.1	Ruimtelijke ordening	Vitaal platteland	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Beheer- en uitv.kst.Leadercoordinator	H. Engberink
8.1	Ruimtelijke ordening	Beheer- en uitv.kst.plaatselijke groep	H. Engberink
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerrein)	Bouwgrondexploitatie woning (diverse projectnrs.)	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Woningexploitatie en -bouw	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Beheer en uitgifte gronden	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	De Meente Noord MVA	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Noordmanshoek	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Volkshuisvesting	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: activiteit bouwen	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Handhaving bouw & woningtoezicht	A.G.J. Strien
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: activiteit slopen	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: bouw leges	M. Blind
8.3	Wonen en bouwen	Omgevingsvergunning: welstand leges	M. Blind
3.1	Economische ontwikkeling	Beheer & exploitatie markten	A.G.J. Bosch
3.1	Economische ontwikkeling	Econom.ontwikkeling/Bedrijfscontacten	A.G.J. Bosch
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Bouwgrondexploitatie bedrijf (div. projectnummers)	A.G.J. Bosch
3.4	Economische promotie	Infocentrum IJssel Den Nul	A.G.J. Bosch
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Gemeentelijke recreatie voorzieningen	A.G.J. Bosch
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Recreatie en toerisme	A.G.J. Bosch
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Overige recreatieve voorzieningen	M. Blind
7.3	Afval	Afvalstoffenverwijdering & -verwerking	M. Blind
7.3	Afval	Heffing & inning afvalstoffenheffing	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Milieubeheer algemeen	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Duurzaamheid-algemeen	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Omgevingsvergunning:milieu	M. Blind
7.4	Milieubeheer	HH Milieu- algemeen	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Milieu educatie en voorlichting	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Uitvoering wet geluidhinder	M. Blind
7.4	Milieubeheer	Uitvoering wet bodembescherming	M. Blind
Programma 3 Samenleving			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving wbs	Portefeuillehouder
4.1	Openbaar basisonderwijs	Openbaar onderwijs algemene lasten	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Openbaar onderwijs lokaal beleid	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Bijzonder onderwijs lokaal beleid	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Gymlokaal Watertorenstraat	A.G.J. Strien
4.1	Openbaar basisonderwijs	Gymlokaal de Nieuwe Coers	A.G.J. Strien
4.2	Onderwijshuisvesting	Openbaar basisonderw.andere voorz.	A.G.J. Strien
4.2	Onderwijshuisvesting	Bijzonder basisonderw.andere voorz.	A.G.J. Strien
4.2	Onderwijshuisvesting	Voortgezet onderwijs andere voorz.	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Voortgezet onderwijs lokaal beleid	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Onderwijsbegeleiding	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Leerlingenvervoer	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Uitvoering leerplicht	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Voor- en vroegtijdse educatie	A.G.J. Strien
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	Peuterwerk	M. Blind
5.1	Sportbeleid en activering	Overige sportaangelegenheden	A.G.J. Bosch
5.1	Sportbeleid en activering	Sport- cultuurstimulering	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sporthal De hooiberg Olst	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	IJsbaan Wijhe	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Zwembad Wijhe	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sporthal De Lange Slag Wijhe	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sportparken	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Subsidie SKOW	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sportveld Welsum	A.G.J. Bosch
5.2	Sportaccommodaties	Sportpark Welsum	A.G.J. Bosch

5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Muziektent Olst	A.G.J. Bosch
5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Amateuristische kunstbeoef	A.G.J. Bosch
5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Multifunctioneel gebouw Cappellenborg	A.G.J. Bosch
5.3	Cultuurpresentatie, -productie, -partici	Cultuureducatie en stimulering	A.G.J. Bosch
5.4	Musea	Kerktorens	M. Blind
5.4	Musea	Monumentenbeleid en beheer	M. Blind
5.6	Media	Openbare Bibliotheek Olst-Wijhe	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Maatschappelijke begeleiding statushouders	M. Blind
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Integratie en participatie statushouders	M. Blind
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Kinderopvang	M. Blind
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Algemeen maatschappelijk werk	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Overig maatschappelijk werk	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Overige activiteiten WMO	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Mantelzorgcomplimenten	H. Engberink
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Buurthuis Den Nul	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal cultureel centrum de Bongerd	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Kulturhusconcept	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Sociaal cultureel werk	M. Blind
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Zalencentrum Wesepe	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Dorpsontwikkelingsplannen	A.G.J. Bosch
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	Collectief vervoer	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	Wet Werk en Bijstand	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	Bijstandsbesluit zelfstandigen	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	I.O.A.W.	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	I.O.A.Z.	H. Engberink
6.3	Inkomensregelingen	Minimabeleid	H. Engberink
6.4	Begeleide participatie	Sociale Werkvoorziening	H. Engberink
6.5	Arbeidsparticipatie	Participatiebudget algemeen	H. Engberink
6.5	Arbeidsparticipatie	PB werkgeversbenadering	H. Engberink
6.5	Arbeidsparticipatie	PB uitvoering	H. Engberink
6.2	Wijkteams	Eerstelijnsloket Wmo	H. Engberink
6.2	Wijkteams	Jeugdgezondheidsbeleid (maatwerk)	M. Blind
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	Leefvoorzieningen gehandicapten	H. Engberink
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	Woonvoorzieningen gehandicapten	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Huishoudelijke verzorging (natura)	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Begeleiding licht	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Begeleiding medium	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Begeleiding complex	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Begeleiding persoonlijke verzorging	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Kortd. verb/deelverblijf/logeeropv/respi	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Dagbesteding licht	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Dagbesteding medium	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Dagbesteding complex/gespecialiseerd	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Vervoer van en naar dagbesteding	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Vervoer dagbesteding rolstoel & kinderen	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Opstellen integraal uitvoeringsplan	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Coördineren en monitoren uitvoeringsplan	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Uitvoeringskosten Wmo begeleiding	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Eigen bijdragen Wmo	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Huishoudelijke verzorging (PGB)	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	Uitv.kst.huishoudelijke verzorging	H. Engberink
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	PGB begeleiding	H. Engberink
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	PGB Jeugd	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	AWBZ Jeugdzorg	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Zw-jeugdzorg GGZ	M. Blind

6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Jeugd- & opvdhlp (Jgdzrg(pls) en crisspvn	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Jeugd- en opvoedhulp (landelijk)	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Jeugd- en opvoedhulp (onvoorzien)	M. Blind
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	Uitvoeringskosten Jeugdzorg	M. Blind
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Jeugd- en opvoedhulp (AMHK)	M. Blind
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	Jeugd- & opvdhlp (Jeugdzrg(pl) en crisi	M. Blind
7.1	Volksgezondheid	Volksgezondheidsbeleid	A.G.J. Strien
7.1	Volksgezondheid	Overige gezondheidszorg	A.G.J. Strien
7.1	Volksgezondheid	Jeugdgezondheidsbeleid (uniform deel)	M. Blind
Programma 4 Algemene dekkingsmiddelen, Overhead en onvoorzien			
Taakveld	Taakveld omschrijving	omschrijving wbs	Portefeuillehouder
0.4	Ondersteuning organisatie	Bestuursondersteuning(B&W)	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Representatie	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Bestuurlijke communicatie & voorlichting	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Commissie advies bezwaarschriften	A.G.J. Strien
0.4	Ondersteuning organisatie	Saldo van kostenplaatsen	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	overhead toedeling	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	ICT/GEO	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	huisvesting binnendienst	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	DIV	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	Facilitaire lasten	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	BVO P&O	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	Ondernemersraad OW	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	Financien algemeen	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	FI & GB buitendienst	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	Overige overhead	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	Directie	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	Concerncontrol	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	overhead kostenplaats teams	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	bvo teamleider	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	C&O teamleider	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	PM&A algemeen	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	MO algemeen	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	LO algemeen	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	FI&GB binnendienst	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	BZ algemeen	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	WIZ teamleider	A.G.J. Bosch
0.4	Ondersteuning organisatie	KCC algemeen	A.G.J. Bosch
0.5	Treasury	Deelneming nutsbedrijven	A.G.J. Bosch
0.5	Treasury	Beleggingen	A.G.J. Bosch
0.5	Treasury	Geldleningen en uitzettingen ? 1 jaar	A.G.J. Bosch
0.61	OZB woningen	Uitvoering Wet WOZ	A.G.J. Bosch
0.61	OZB woningen	OZB eigenaren	A.G.J. Bosch
0.61	OZB woningen	Baten&lasten heffing en invord.gem.bel.	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	Uitvoering Wet WOZ niet woning	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	OZB gebruikers	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	OZB eigenaren niet-woningen	A.G.J. Bosch
0.62	OZB niet-woningen	Baten&lasten heffing en invordering ozb-	A.G.J. Bosch
0.64	Belastingen Overig	Baten baatbelasting	A.G.J. Bosch
0.64	Belastingen Overig	Baten reclamebelasting	A.G.J. Bosch
0.64	Belastingen Overig	Baten&lasten heffing en invord.gem.bel.	A.G.J. Bosch
3.4	Economische promotie	Baten toeristenbelasting	A.G.J. Bosch
3.4	Economische promotie	Baten&lasten heffing en invord.gem.bel.	A.G.J. Bosch
0.7	Algemene uitkering overige uitkeringen	Algemene uitkering gemeentefonds	A.G.J. Bosch
0.7	Algemene uitkering overige uitkeringen	Integratie-uitkering sociaal domein	A.G.J. Bosch
0.11	Resultaat van de rekening baten lasten	Resultaat rekening van baten en lasten	A.G.J. Bosch
0.8	Overige baten en lasten	Algemene baten en lasten	A.G.J. Bosch

BIJLAGE 2 VERKLARENDE LIJST WETTELIJKE BELEIDSINDICATOREN

Verklarende lijst van wettelijke beleidsindicatoren	
Programma Bestuur, dienstverlening en veiligheid	
Formatie	Formatie per 1.000 inwoners
Bezetting	Bezetting per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	Apparaatskosten per inwoner
Externe inhuur	Externe inhuur (kosten als percentage van de totale kosten externe inhuur)
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
Harde kern jongeren	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Gewelddsmisdrijven per 1.000 inwoners	Het aantal gewelddsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van gewelddsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
WOZ-waarde woningen	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Woonlasten éénpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
Ziekenhuisopname n.a.v. vervoersongeval met een fietser	als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
Programma Leefomgeving	
Funciemenging	De funciemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Bruto gemeentelijk product (verwacht/gemeten)	Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt geproduceerd.
Vestigingen	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per inwoner per jaar (kg)
Programma Samenleving	
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen, in de leeftijd van 5-18 jaar.
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen, in de leeftijd van 5-18 jaar.
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
% achterstandsleerlingen	Indicator is vervallen.
Niet-sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
Algemene dekkingsmiddelen, overhead en onvoorzien	
Overhead	Percentage van de totale lasten